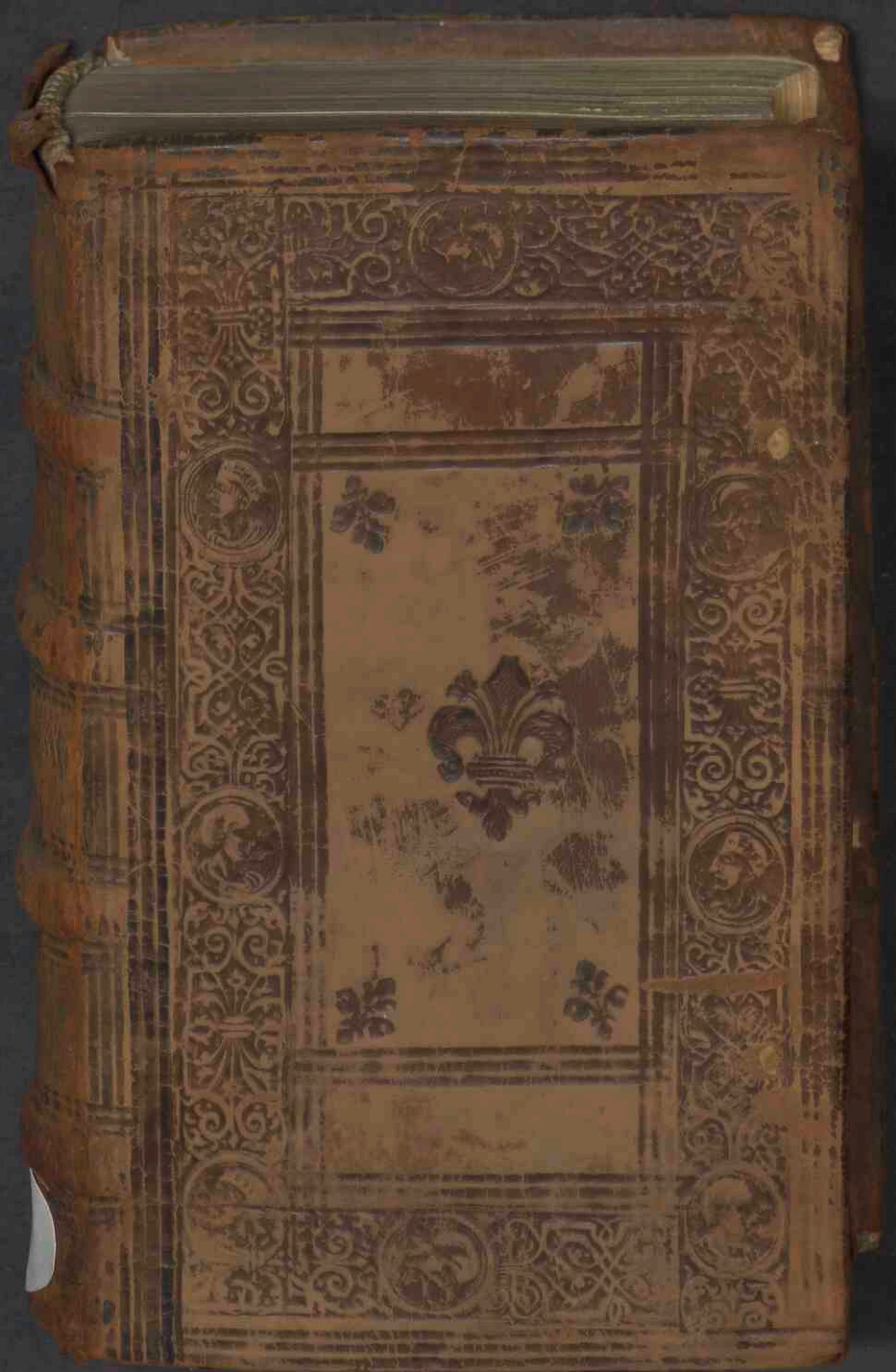

Io. Cratonis a Kraftheim, III. impp. Romanorum medici et consiliarij intimi, Consiliorum & Epistolarum Medicinalium, Liber, Ex collectaneis clariss. viri Dn. Petri Monavij Uratisl. quondam Medici Caesarei, selectus, Et nunc primu?m a Laurentio Scholzio Sil. Medico Uratislaviensi, in lucem editus.

<https://hdl.handle.net/1874/436752>

**Dit boek hoort bij de Collectie Van Buchell
Huybert van Buchell (1513-1599)**

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

Wegens onderzoek aan deze collectie is bij deze boeken ook de volledige buitenkant gescand. De hierna volgende scans zijn in volgorde waarop ze getoond worden:

- de rug van het boek
 - de kopsnede
 - de frontsnede
 - de staartsnede
 - het achterplat

**This book is part of the Van Buchell Collection
Huybert van Buchell (1513-1599)**

More information on this collection is available at:

<http://repertorium.library.uu.nl/node/2732>

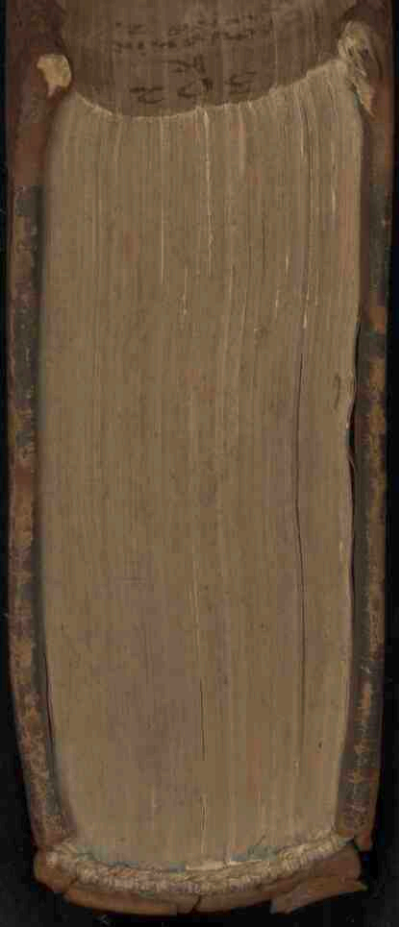
Due to research concerning this collection the outside of these books has been scanned in full. The following scans are, in order of appearance:

- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

0 oct.

34

U.B.U.

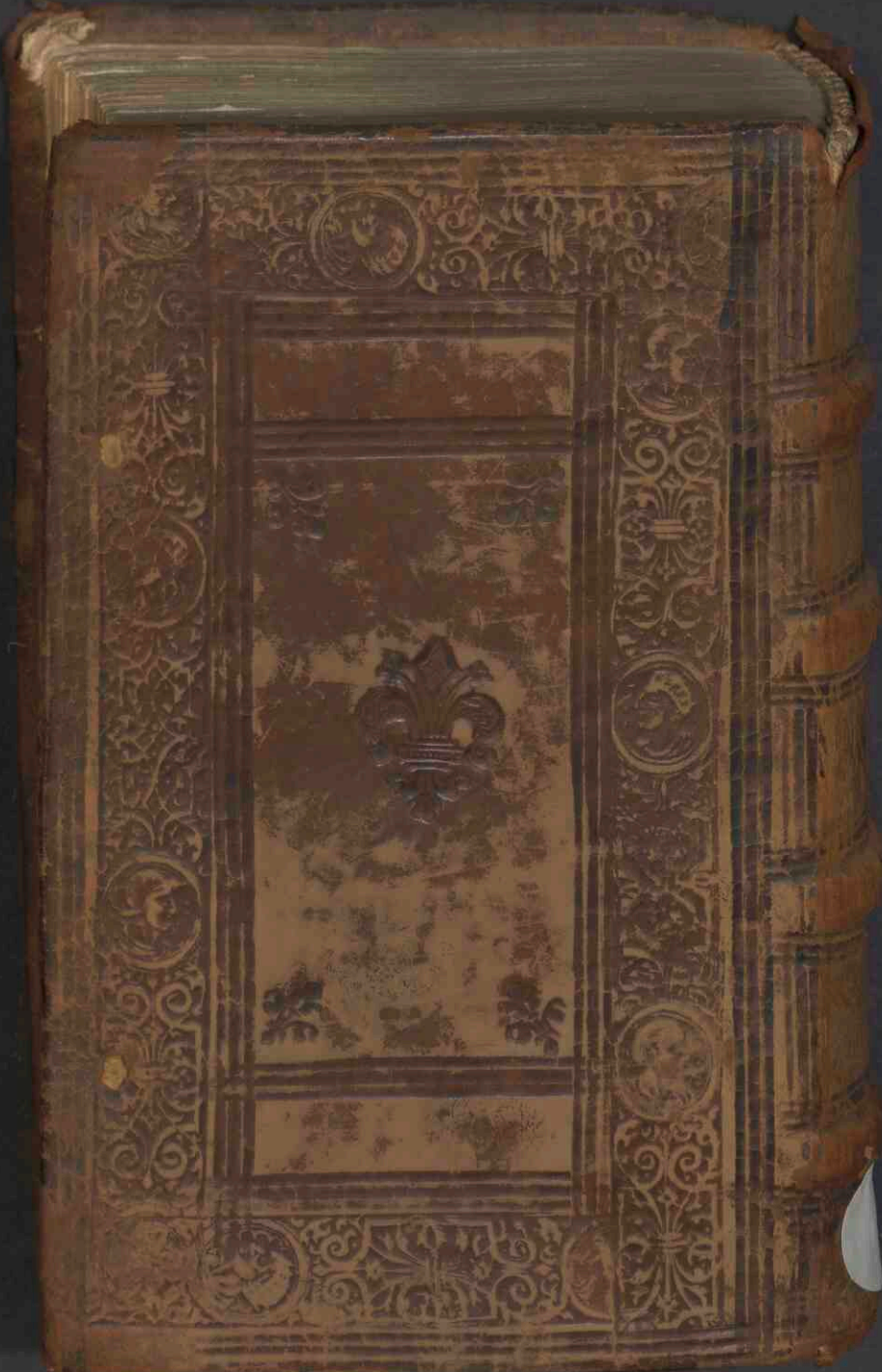

302

k

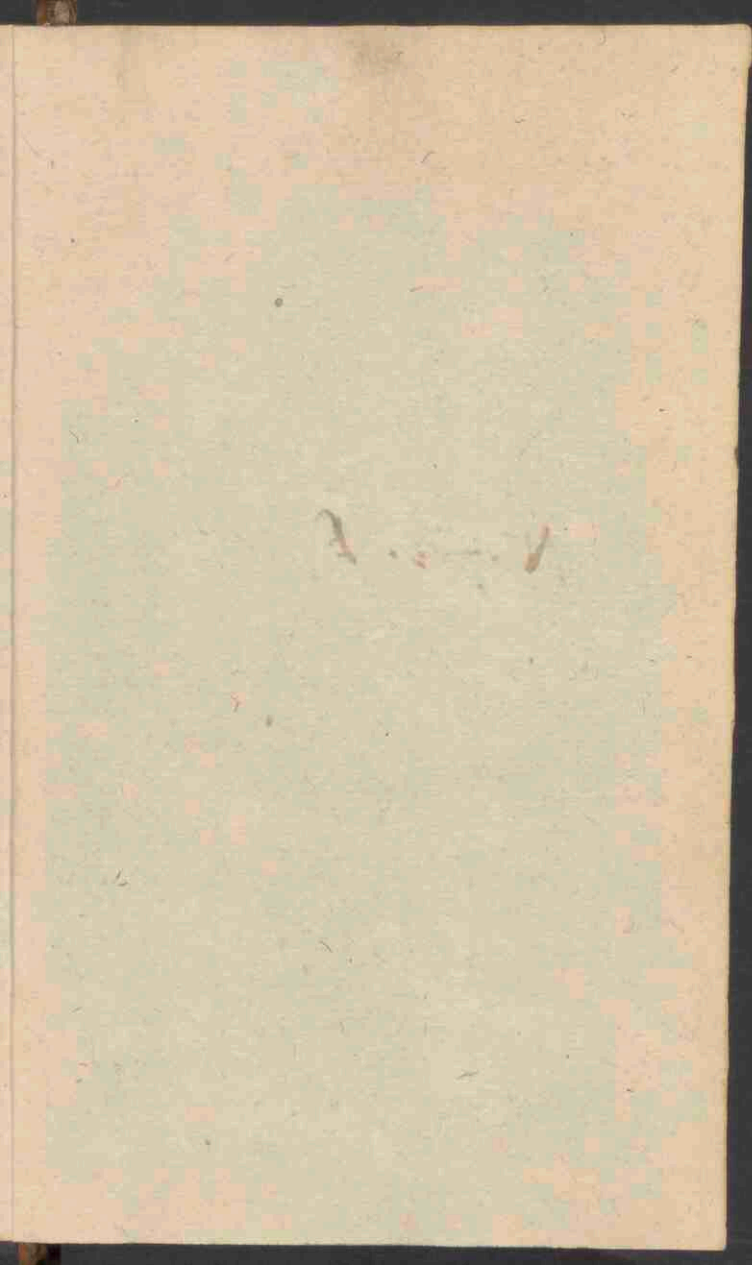
Српски
васно 2.

Atraphax balastrigunda a furca
de fochia. p. tong corpusa m. m. m.

1848
The first of the year
the first of the year

N. 73. B

IO. CRATONIS
A KRAFTHEIM,

III. IMPP. ROMANORVM
MEDICI ET CONSILIARII
INTIMI,

*Consiliorum & Epistolarum Me-
dicinalium, Liber,*

Ex collectaneis clariss. viri Dn. PETRI MONA-
VII URATISL. quondam Medici Casarei,
selectus, Et nunc primùm à LAURENTIO
SCHOLZIO SIL. Medico Uratislaviensi, in
lucem editus.

FRANCOFURTI,
Apud Andreæ Wecheli hæredes,
Claudium Marnium & Joan. Aubrium:

M D X C I.

IO. CRAYTONIS
A. KRATHEIM
III. IMP. ROM. ANNO RVM
MEDICINAE DOCTOR

Piis manibus clariss. atque excel-
lentiss. viri, Dn. Petri Monacii
Uratif. Sil. quondam Medici
Cæsarei dignissimi, amici sui inte-
gerrimi, ac fratris loco
dilecti,

Laurentius Scholzius Medici-
næ Doctor, librum hunc Consilio-
rum, & Epistolarum Medicina-
lium, memoria nunquam in-
teritura ergo conse-
cravit.

LAVRENTII
SCHOLZII MEDICI
URATISLAVIENSIS

Ad sanioris Medicinæ cultores,

PRÆFATIO.

UI toto vitæ suæ curriculo nihil prius neque antiquius habent, quàm ut quacunq; tandem id ratione fiat, profint omnibus, obsint nemini, liberale, mea quidem sententia, ac laude sempiterna dignissimum institutum sequuntur. Quoniam autem hæc mutua inter homines beneficentia multis ac variis modis exerceri potest, utro beneficio magis, eò ne quod in contemplando ac scribendo consistit, an verò eo quod agendo perficitur, posteritati prosimus, à multis hactenus disputatū est. Verùm si ingenuè quod

P R Æ F A T I O.

res est fateri volumus, concludamus necesse est, eos qui agendo de mortalium genere bene merentur, per gratam magis, magisque præsentem, ac in oculos hominum incurrentem utilitatem præstare: illos verò qui suorum, vel aliorum librorum editione publicis commodis serviunt, nomenque suum, ac potiùs rectè faciendi, beneque de multis promerendi studium, posteris cõmendare conantur, si non adeò præsentem ac conspicuam, at certè communem magis, magisque necessariam ac perpetuam commoditatem afferre. Utroque verò modo prodesse, licet paucissimis concessum sit, quòd nimirum vita sedentaria, quæ libris ad editionem parandis inservit, & publica negotia non parum inter se adversari soleant; nonnullos tamen hoc feliciter præstitisse, quorum exemplum nos pro virili imitari decet, omnibus notum ac manifestum est. Investiganti autem mihi causam, cur post cœlestis doctrinæ studium, nihil tam proprium humanitatis atque amoris sit, quàm præclare de mortalium genere promereri, alia non occurrit, quàm hominem ad evchendas
 Dei

P R Æ F A T I O .

Dei laudes, & ad promovendam humanæ societatis utilitatem conditum esse, eumque nulla alia re ad primi illius rerum omnium conditoris similitudinem propius accedere, ejusque naturam æmulari, quàm ipsa beneficentia posse. Huc accedit immortalitatis inexhausta atque insita omnium animis aviditas, in quam quisque non tam desiderio, quàm studio, non tam sui ipsius, quàm posteritatis suæ causa omni labore, cura & industria incumbit. Hæc mihi cogitâti, & illorum studia, quorum in hunc usque diem gloriosa est apud homines eruditos recordatio, memoria repetenti, illud mihi in mentem venire solet, nullam veræ solidæque felicitatis atque immortalitatis consequendæ viam magis compendiarium esse, quàm ut omnia consilia & conatus nostros ad gloriam Dei, & ad juvandam communem hominum utilitatem dirigamus. Hæc cum ita sese habeant, candidum ac intelligentem lectorem, quod utilitatis publicæ provehendæ gratia, librum hunc consiliorum Medicinalium, quibus, ut verum fatear, mirifice sæpenumero, dū Medicinam facio,

P R Æ F A T I O.

adjutus sum, quæq; multis ex usu fore, id quod æqui rerum æstimatores judicabunt, non dubito, in publicum emiserim, in malam mihi non interpretaturum partem; sed potius me adversus censoriam quorundam animadversionem defensurum esse, certò mihi persuasum habeo. Cur enim mihi non liceret, quod laudatissimis nostræ ætatis viris (quorum operam & exemplum nos imitari decet) non sine laude conceditur? Quod si itaque hoc nostrum qualecunque studium bene collocatum, atque ab artis nostræ studiosis candido animo susceptum intellexero, operam sedulò dabo, ut hujus argumèti multa & eximia, quæ jam in promptu habeo, paulò post, Deo juvante, studiosis quoque communicem. Interim ut his feliciter fruantur ex animo opto. Et hæc habui, quod benevolo lectori, ut consilii mei rationem plenius & rectius cognosceret, in præsentiarum insinuare volui. Quod restat Magnificum & Nobilissimum virum JOHANNEM BAPTISTAM CRATONEM A KRAFTHEIM, sacra-

tutum videtur recens, quàm antiquũ. Neque verò fermentatio tam híc necessaria, quando purior tantùm succus sumitur, atque in Theriaca cui crassa omnia & corpulenta induuntur. In senibus & debilitatis ad ḡ. 3. vel 4. in pueris ad ḡ. j. vel ij. in juvenibus & morbis calidis ad ḡ. vi. cum julepo rosaceo. Somnum mitem inducit, dolores lenit, æstum extinguit, Epilepticum spasmus cohibet, non tam facultatem partium, quàm vapores & spiritus morbificos congelando. Hoc experientia tale affirmare possum, vel hesterno die, absque sopore dolorem & agitationem sublatam fuisse in filia Episcopii bimula trium horarum convulsione laborante. Margaritæ cum æquali pondere niri in furno antitypo calcinãtur. Salsugine abstracta extrahitur subtilior pars cum aceto destillato, quo evaporante subsidet calx purissima aq. rosarum crebris affusionibus abluenda. Aliter: In aceto destillato, & spiritu vini generosissimi ana, in fimo contusæ dissolvuntur. De fusione facta novum menstruum affunditur, donec penitus sint dissolutæ. In fundo subsidet

essentia abstracto phlegmate, Et hoc rectius atq; cautius. Alii alias habent præparandi rationes, sed in similibus ἡ πείρα καλλίστη χειρὶ διδασκαλείου. Nepēthis usus Methodicus tutus: sed & qui prudentiam Medici requirat, ut raritate ipsa magis magisq; commendetur. *απείριον γὰρ τὸ εὖ*, & præstitutio ipsa si non vires medicamenti, saltem auctoritatem, & per consequens efficaciam extenuat. Aurum inter metalla principatum obtinere, sed & inter res naturales solum immortalitate quadam præditum esse, qua de causa tacito sensu, ab omnibus, licet ignorantibus appetitur (*ἰσότης γὰρ ἢ φιλότης*) constat. At illud idem nisi vegetabile primùm, subinde animale fiat, adeoque corpori humano simile, nullam nec corroborandi, nec curandi vim habere poterit. Proinde vulgatis quorundam solutionibus nō plus tribuendū censeo, quàm auro foliato, aurive ramentis. Bibitur & devoratur aurum, aurum excernitur. Compages illæ adamantinæ ab igne invictæ aliquid igne potentius quærunt à quo solvantur. Descriptiones aliquot habeo, tamen nullam adhuc examini subjeci. Pro

trarias inter se dicimus, quia non sunt accidentia, & nihilominus differentias, quibus genera dividuntur, cōtrarias esse fate-
mur, at non propriè. Contraria naturalia, quæ propriè ita vocantur, sese de uno sub-
jecto invicem pellunt, in eoq; sibi succe-
dunt, quod substantiales differentia nullæ facere possunt. Quomodo & cur aliqua
extrema opposita medio careant, satis su-
prà exposui, quia sc. talia sunt habitus, ter-
mini, fines, dispositiones, quæ magis & mi-
nus non recipiunt: Rectè scribis, me de
contrariis habitibus, ut sanitate, & morbo
disputare, te verò de habitu & privatione
differere. ut vita & morte. De his quia ve-
rè & propriè contraria non sunt, non ea-
dem dici possunt, quæ contrariis rectè cō-
petunt. Vale felicissimè vir ornatissime &
doctissime. Dat. 4. Septemb. Anno 1579.

Quia prope nimis scripsi, veritus sum,
ne non commodè legeres. Itaque puero
dedi, ut transcribat, & quia fortasse nō po-
terò relegere, libet interim te ejus admo-
nere, dum ipse exscribit: Rogo te, quanto
possum studio, ut Domino Jacobo fratri
tuo ex me salutē, quàm officiosissimè di-

cas: Scribere ei decreveram, sed præter opinionem obrutus sum negotiis, ut jam non licuerit. Accedit, q̄ nil habui, quod præcipuè scriberem. Quod si tale quid fuisset, certè somnum non cepissem, priusquam ei scripsissem. Hoc sciat me ipsum in pectore meo gerere semper, propter præclaram pietatē, aliasq; animi præstantes virtutes. propter quas ab omnibus bonis & prudentibus eum diligere & amari sentio. Scribam ei aliquando aliquid, quod ei gratum fore putem. Audio nuptias eum meditari, quam rē ei Dominus Iesus æterni patris æternus filius, verus & unicus cū patre & spiritu sancto Deus, & Dominus & Servator noster ut bene vertat, serio precor & precabor. Die 9. Septemb. 79.

Theodorus Zuingerus D. Petro Monavio S. P. D.

De Nepenthe quod quæris, certè quò recentius, eò efficacius, propter opium & hyoscyamum quem recipit, sed & propter recentes vires eorū, quæ correctionis causa adduntur, oleum caryophyllorū, anisi, cinnamomi, subtilium scilicet partiū, tam
tutum

P R Æ F A T I O .

sacratissimæ Cæsareæ Majestatis Aulæ fam-
 iliarem, Dominum ac Patronum me-
 um charissimum, peramanter rogatum
 volo, ut me in hoc proposito meo, quod à
 me bono animo & studio susceptum est,
 pro virili in posterum juvare velit. Idem
 etiam peto ab omnibus, qui studio Me-
 dico addicti sunt, ut si quæ consilia, à Ger-
 manis Medicis, iis præsertim, qui diem
 suum jam obierunt, conscripta, in quibus
 generosa aliqua remedia, aut singulares
 observationes continentur, in potestate
 sua habent, ea mihi syncerè communi-
 care non dedignentur, præsertim cùm isti
 conatus mei ad nihil aliud, quàm ad or-
 nandos Germaniæ nostræ Medicos, eo-
 rumque memoriam ad posteritatem pro-
 pagandam directi sint. Quod si, ut spe-
 ro, obtinuero, ita me illi, qui hac in re mi-
 hi gratificabuntur, hoc nomine sibi de-
 vincient, ut non solùm eò celerius in re-
 liquis partibus edendis, progressurus sim;
 verum etiam ut me vicissim gratum er-
 ga illos declarem, eorum honorificam, si
 quando consilia illa ad me transmissa in

P R Æ F A T I O .

apertum proferam, mentionem facturum, ac talia, quæ ipsis non minùs, quàm hæc mihi, grata erunt, rursus illis communicaturus sim. Tanti certè apud me est rem Medicam juvandi studium, ut si modò quippiam, quod multis ex usu esse possit, moliri ac meditari valeam, nihil unquam laboris, etiam in hac vita mea occupatissima, intermissurus sim. Neque id immeritò. Fit enim ut quo magis quisquam ejus artis, quam cupidè exercet, ac profitetur, amore delinitus est, eò ad ejus quoq; summam perfectionem studiosius contendat. Licet autem hoc tempore cùm publicorum, tum privatorum laborũ, multò plures, proh dolor, reprehensores, quàm fideles adjutores, aut fautores reperiantur, ac plerique sibi tantùm nunc prodesse studeant: in summam tamen spem erigor, fore aliquos, qui auxilio suo fidelissimo, quò ad poterunt, me hac in parte adjuvare non intermissuri sint. Confido etiam, quod hætenus privatim aliquot præstantibus Medicis probatum fuit, illud idem omnibus nunc quoque fore gratissimum, meamq; operam apud eos, qui gustum aliquem horum

P R Æ F A T I O.

horum confiliorum perceperint, non inutiliter collocatam iri. Verum ut tandem aliquando finem huic præfationi imponã, Deo fonti & autori omnis sapientiã, ac felicitium & salutarium Medicationũ, quod & tantam remediorum varietatem ad hominum utilitatem, in natura condiderit, ac usum eorum nobis patefecerit, gratias, quas mente concipere possum, ago maximas, eundemque, ut subinde quoque aliqua præstantia ingenia, quæ conservatione doctrinæ, & officii medicationis posteritati profint, excitare dignetur, ardentibus votis oro. sed de his quoque satis. Bene & feliciter valete, lectores candidissimi, ac mihi, si quid liberius aut imprudentius effutivi, ignoscite, meque vestris commodis addictum, quod mutuò facietis, amate.

Uratislavia, die v Febr. Anno

C I O I O X C I.

INDEX CONSILIORUM.

1,	<i>In catarrho pro quodam Nobili viro sol. 1
Respondetur in sequenti epistola ad qua-
dam dubia precedentis consilii</i>	23
2,	<i>In catarrho pro alio quodam viro Nobili</i>	35
3,	<i>In vertigine pro Nobili quodam viro</i>	38
4,	<i>De epilepsia nocturna pro quodam Nobili
juvene</i>	39
	<i>Interlocutoria quedam</i>	45
	<i>Responsio</i>	47
5,	<i>De præservatione ab apoplexia</i>	51
6,	<i>De compressione oris ventriculi, & spiritus
quasi interclusione pro quodam Nobili
juvene</i>	68
7,	<i>De flatulenta affectione, pro quodam Illu-
stri viro</i>	72
8,	<i>In dolore dextri lateris ex inflammatione
renis dextri pro quodam Generoso domi-
no</i>	76
9,	<i>De præservatione à calculo pro quodam
Nobili</i>	79
10,	<i>De præcautione colici doloris pro quodam
Nobili viro</i>	81
11,	<i>In paralyysi ex colica</i>	88

- 12, *In dysenteria pro quodam Nobili* 90
 13, *De praeservatione à lumbricis, & eorum
 curatione pro quodam Generoso domino*
 92
 14, *Pro praeservatione & curatione podagrae
 pro quodam Episcopo* 100
 15, *In podagra pro Barone quodam Polonico* 105
 16, *In podagra pro quodam Generoso domino*
 123
 17, *In podagrigo dolore pro quodam Magnifico
 domino* 127
 18, *In quartana pro quodam Nobili* 131
 19, *In quartana pro alio quodam Nobili viro*
 133
 20, *De praeservatione à morbis pestilentibus*
 137
 21, *In rubore faciei post cœnam cum sudore,
 pro quodam Nobili viro* 142
 22, *In febris intermittente pro quodam Nobili
 puero* 145
 23, *In tumore in genu post febrim pro puero
 Nobili duodecim annorum* 147
 24, *In Melancholia Hypochondriaca pro qua-
 dam femina Nobili* 155
 25, *In hamorrhagia narium pro quadam Ge-
 nerosa femina* 156

- 26, De preservatione à Mola pro nobili qua-
dam matrona 160
- 27, Præservatio à podagra pro quadam prima-
ria scemina 164
- 28, In epilepsia pro quadam nobili pu ella 166

IN

IN CATARRHO PRO
QUODAM NOBILI VIRO.

CONSILIUM I.

IN hac morum & judiciorum corruptione, educationis negligentia, vitæq; intemperantia, vix ullum hominis corpus invenitur perfectè atq; integrè sanum. Multi enim morborum originem ex ipso semine quasi trahunt, nō paucos mala educatio, & ineuntis ætatis labefactatio corrumpit, plurimorum valetudinem intemperantia, & morū communium peruersa imitatio debilitat atque frangit. Sunt etiã qui cū in imperitos Medicos incidant, importunis atque intempestivis medicationibus graviter affliguntur. Si quidem pharmaca exhibita plus damni illis afferunt, quàm ex morbo, cujus causa medicamentum institutum fuerat, esse

poterat. Sed hoc quidē ut in malis ferendum est, illud culpandum, cūm homines in quadam persuasione perfectæ ac integræ sanitatis consequendæ corpus perpetuò medicamentis vexant, & non potius naturā quadam diligentia adjuvant. Graui enim cum periculo iis medicamentis auxiliū adferimus, quos recta victus ratio curare poterat. Cūm verò T. H. propter dubiam & vacillantem valetudinem sæpe sit confugiendum ad Medicos, & ab his auxiliū petendum, pro mea erga te benevolentia, tuoq; rogatu, serias cogitationes de valetudine tua curanda atq; confirmanda suscipere volui, & eas scripto explicare. Primūm igitur quod in recta curatione fieri necesse est, deducam omnia symptomata ad morbum ipsum, deinde horum causas ostendam, atq; quo pacto iis recta victus ratione & medicatione sit occurrendum, per sua contraria declarabo. Symptomata autem literis atque sermone mihi cōmemorata hæc sunt; primūm conqueritur tua humanitas, te affligi catarrho, eoq; gravius laborare annis climatericis atq; Enneaticis, & æstate eū quiescere,

scere, hyeme, præsertim sub initium veris, gravius molestare, tum memoriã esse diminutè læsam, stomachum interdum dolere; appetentiam amittere, camq; potu quasi excitari. Alvum esse adstrictam; & post largiorem potum solvi. In Polonia, id est, in locis humidioribus respectu tuæ habitationis, & melius dormire, & alvum fluidam esse; cæterũ tensionem in dextro hypochondrio, & punctiones quasdam in splene vobis molestiam exhibere, & horis matutinis, in pedibus quasi spasmus vos sentire. Hæc ferè sunt symptomata omnia ad me perscripta. Etsi autẽ familiare Medicis in humanis corporibus, quorum valetudo infirmior est, accusare Hepatis caliditatem, & ventriculi frigiditatem: tamen in T.H. verè hoc facere licet. Nam ructus acidi, item sitis nonnunquam longè post pastum, certissima indicia sunt debilis caloris ventriculi; & tardæ coctionis. Epar verò calidũ indicant omnia penè symptomata. Rectè enim catarrhus & similes affectiones capitis Galenus ad epatis caliditatem retulit. In tua verò humanitate non tantum epar; verum & renes calent, & ab

omnibus venis multum vaporum calidorum ad caput perpetuò transmittitur. Inde nil mirum cerebo existente frigido & sicco, quin multæ fluxiones concitentur. Sunt autè hujus temperaturæ cerebri notæ non obscuræ, videlicet offensio prompta à causis frigidis, inæqualis & parum firma sanitas, excrementorum inconstans evacuatio, somniq; paucitas. Item quòd interdum planè caput videtur benè affectū, mox catarrhis à levissimis causis tentatur. Hæc signa omnia Galenus, & reliqui Medici temperaturæ frigidiori & ficciori cerebri tribuunt. Etsi verò siccioris cerebri homines fideli atq; constanti memoria, & sensuum perspicuitate præditi sunt: tamen formarum non facilè susceptivum cerebrum habèt, unde discendi difficultas oritur, nec nisi sæpe multumq; inculcatis rebus memoria firma est. Accedit his vaporum ascensus perpetuus, inde haud dubiè cerebrum superflua quadam humiditate malè afficitur, quæ memoriæ obest, & gravedinum atq; distillationum causa est. Quod verò his maximè vexatur annis climactericis & Enneaticis, familiare est omni-

omnibus hominibus, indigetque explanatione longiore, quæ ad Mathematicos magis, quàm Medicos spectat. Cæterum catarhum hyeme præcipuè infestare, minime mirum, cum, vt Galenus inquit, etiam in corpore temperato pituita hyeme abundet. Est autem sub initiũ veris fluxionum motus vehementior, & per hyemem collecti humores in capite resolvuntur atque diffluunt, ideoq; opera danda, (quemadmodum ostendemus) vt causæ excrementorum quantum licet vitentur, membra roborentur, tam demandantia, quàm suscipientia collecta præparentur, & tempestivè educantur. Sed redeo ad symptomatum explanationem. Dolor stomachi, exigua appetentia, humidi largioris tolerantia, & ingestio cibi cupiditas edendi, hæc frigidiorum atq; humidiorum ventriculum indicant; Nam humidioribus gaudere & famem tolerare humiditatis indicia sunt. Debiliorem autem coctionem efficit debilior calor, inde flatus qui ventriculum distendunt, chyli descensum remorantur, & non raro gravissimas tensiones, & obscuri quasi ventriculi ab hac do-

lores excitantur. Cùm autem epar sit calidius, sæpe ad se trahit imperfectè coctū chylum in ventriculo, atq; intestinis, fiuntq; in eo obstructiones, magna etiam copia feculentorum humorum transmittitur ad splenem, inde non mirum si tensionem, & punctiones interdum in hypochondriis sentiat, & alvus ficcior excrementa difficilius deiciat. Imò hoc magis mirandum est, non succedere ejusmodi dispositioni Melancholiam, quam hypochondriacam & flatulentam, de sententia Dioclis Galenus vocat. Humiditas autem aëris, & ratio victus in Polonia facit ut melius dormiat atq; egerat. Tensio matutinè in musculis pedū, quam spasnum tua humanitas esse arbitratur, est familiare symptoma debilis coctionis primæ, & indiget longa explanatione. Et haud dubiè cùm nō solum vapores; verum etiam materiæ ad cerebrum deferantur, ad pedes etiam ejus materiæ catarrhosæ aliquid defluit, atq; in panniculis musculorum istas tensiones matutinis horis efficit, nisi per sudorem atq; halitum evacuetur, postea verò motu discutitur. Ne autem dolores articulorum, aut
spa-

Spasmus sequatur, optimi remedij genus est, cruditatem atq; evaporationes vitare, id, quod nō solum fit medicatione; sed re-
cta etiam victus ratione. Itaq; cū causas morborum atq; symptomatū in hoc corpore arte inventas explicaverim, de curatione nunc agemus. Illud primū monē-
dum, cū membrorum, videlicet ventriculi, epatis, cerebri, addo etiam splenis, & renum magna sit inæqualitas, & ad æqualitatem quandam perfectā vix possint reduci, integram & planè inculpatam sanitatem non debere promittere, sed ne sepe graviter & periculosa labores, te diligentia tua, & Medico rectè viam monstrante posse consequi. In eo verò sequemur Medicorum præscriptum, illud de sententia Hippocratis atq; Platonis monentes: o-
mnia prius ad valetudinem rectam consequendam tentāda esse, quàm corpus medicamētis laboriosè cōmovendum. Nam licet ea innoxia videātur; per pauca tamen sunt, quæ nō sumere difficile atq; laboriosum sit, tum quia naturæ, quæ materiā ad membra trahit, contrarias effectiones detrahendo habent; tum quia rarissimè tan-

tum mali humores eorū vi evacuētur; verum etiā bonorū aliquid, & interdum spiritus ipsi aliqua ex parte decedant. Quare ut rectē valeas omnis excessus aëris vitandus quantū in nobis est, ventorum & imbrium violentia fugienda. Etiam si verò omnes cœli atq; aëris injurias effugere difficile sit; tamen aliquas possumus mediocri diligentia declinare. Lædit autem præcipuè omnis aëris intemperies eos, quibus caput infirmum est, & catarrhosis maximè vitandus nocturnus aër, & flatus australes atq; occidentales. Sed de his nō libet jam plura præcipere. Victus ratio recta tuæ humanitati nota est, & cū sciam te nihil facere in ea immoderatè atq; intemperanter, pauca monebo. Nam singula, quæ salubria atq; insalubria cēsentur, recitare supervacaneum esset, cū ea ex omnibus scriptis cognoscere possis. Primū tua humanitas utatur cibo simplicissimo. Nam veteres, ut testatur Galenus, ita simplicitati ciborum studebāt, ut uno pastu carnes, altero solum panem ederent, sed nos cōvenientiū pane atque carne vescimur. Si verò jam aliter consuevisti vivere, non temerè

merè aut subitò , secundum præceptum Hippocratis, consueta mutabis. Illud existimabis verissimum, vix aliud æquè ad vitandam cruditatem, quæ maximè noxia est, facere, quàm si cibo simplici utamur, eo etiam interdum pro consuetudine deteriore. Secundò, etsi ventriculus humidus est, & humida appetit; tamen rectiùs meo iudicio assatis, quàm elixis carnibus uteris. Vitabis autem usum præsertim pinguedinum, & humida, quæ ventriculum relaxant, quantum poteris, & pro humorũ redundantia cibis convenientibus uteris. Sunt verò duo admodum contrarii humores, nempe, crudi & adusti in tuo corpore. Sed sub initium veris crudi magis moventur, sicut sub initium hyemis adusti. De adustorum verò molestia cum nihil admodum conquestus sis, nunc non aliud addam, quàm calculum, item cogitationes melancholicas eorum sobolem esse. Optimum igitur erit sub exitum autumnii eos contemperare, atq; expurgare, sicut pituitosos sub initium veris, ut deinceps monebo. Tertiò, ordo ciborum is sit, ut faciliora primùm sumantur, ut ova sor-

bilia ante carnes, quia hac ratione facilius
cibus descendit, verum lubricantibus, ut
prunis, aut aliis fructibus sæpe ac multum
subducenda alvo uti minimè rectum est.
Relaxant enim ventriculum, quod cum
fit, nulla concoctio proba effici potest. Si-
quidem tum ventriculum probe coquere
cibum assumptum edocemur, cum is cor-
rugatur, atq; in sese contrahitur, totamq;
massam amplectitur atq; continet, donec
coquatur. Tempus autè coctionis quan-
titate & qualitate ciborum, item caloris
naturalis ventriculi variat. Hinc verò in-
commoda prolixarum comestationum,
item ingurgitationum conspicua sunt, &
manifestum bibones atque crapulatores
perpetuis cruditatibus obnoxios. Sed po-
steaquam cibus è ventriculo egressus fue-
rit atq; coctus, utile erit humanitati tuæ,
atq; etiam omnibus, quibus epas calidius,
bibere, præsertim bene coctâ & defecatâ
cerevisiam. Ita enim ventriculus, vt testa-
tur Avicenna, abluitur, intestina, quæ hu-
mido ab epatis caliditate exhauriuntur,
humectantur, alvusq; laxa efficitur. Chy-
lus etiam in venas rectius penetrat, siqui-
dem

dem potus nihil aliud est, quàm nutrimē-
ti vehiculum. Vinū, præsertim meracius,
propter epatis caliditatem, & capitis infir-
mitatem scit T. H. sibi nō prodesse. Qua-
re non plura de his monebo. Illud unum
addam, ne cibus ingeratur alius, eo, qui
prius est sumptus, nondum cocto. Nam
hoc cruditates audet, quemadmodū usus
fumo maceratorum falsorum, & immodi-
cè conditorum, humorum adustionem,
Diuretica etiam cibo miscere noxium est
calculosis, & tibi summoperè vitandum.
Atq; hæc de victus ratione satis. De singu-
lis enim monere non est nostri instituti.
Proximum est ut de exercitio dicamus, in
cujus opportuno atq; cōvenienti usu præ-
cipua pars conservacionis sanitatis, ut Me-
dici omnes monent, cōsistit. Nam hoc in-
natum calorem fovet, totiusque corporis
vires instaurat, superfluitates discutit, mē-
bra ad suscipiendum alimentum incitat,
atque ita vires & valetudinem conservat.
Genus exercitii conveniens quilibet sibi
facilè potest eligere. Nam alium deambu-
latio juvat, alium ea, quæ per manuum la-
borem fiunt. Ac velim T. H. singulis die-

bus ante pastum, cibo prius benè concocto, horulam unam, aut dimidiam manducere ferram, atq; ligna secare, aut simile aliquod opus facere. Id profectò meo iudicio plùs conferet, quàm frequens etiam laudatissimorum medicamentorum usus. Cæterùm ea exercitia, in quibus caput valde atq; totum corpus concitantur, & incalescunt, minimè iudicaverim convenire. In exercitiis vitetur immodicus calor, & matutinum frigus, & non obeat illa, nisi prius depositis excrementis, quiescat deinde horã unam priusquam comedat. A cibo tutissima est quies, sed vitandus somnus pomeridianus; quia caput replet, & catarrhosis supra modum nocet. Nec dormiat statim à cœna, verùm tribus aut quatuor horis post cœnam sumptam, & utatur quantum fieri potest somno prolixo, causasq; vigiliarum, ut curas atq; molestias, & reliquas animi perturbationes, quantum potest, deponat. Nocturnum aërem prorsus à se arceat. In cubiculo in quo dormit coquat aquam rosaceam, ut vapore exhalante contemperetur aër cubiculi. Pedes omni in septimana bis abluat sequen-

ſequenti decocto, præſertim cùm vigiliæ ſunt moleſtæ:

℥ Fol. violar.

Salicis,

Nymphææ ana M. j.

Chamæmel. M. ſ.

Capit. papaver. N. iij.

Decoq. iſta in ſacculo, & ex decocto noni admodum calente abluantur manus atq; pedes, quatuor horis poſt cœnam. Juvat etiam, ubi valde acres vapores aſcendunt in caput, inungere nares oleo roſato completo, aut unguento roſato Meſ. Frequentem uſum Diacodii, vel confectionis de papavere, propter vètriculi intemperiem non probo admodum; multò minùs ſyrupi de papavere, niſi catarrhus tenuis vrgeat. Nam cùm ventriculus ſit frigidus & humidus, & contrariis ad ſuã temperiem reducendus, ſummopere eſt frigidorum, & humidorum frequens uſus vitandus. Ideo autem Diapapaver minùs lædere videtur, quia accipit T. H. in forma ſolida. Syrupus de papavere offēdit magis ſua humiditate. Cæterùm cùm tenuis iſte catarrhus nimiùm moleſtus eſt, detineas ſub

lingua noctu hos trochiscos:

℥ Nucis Muscatæ ʒ. j.

Gummi Arabic. ʒ. β.

Redigantur in pulverem, & misc. eum
aq. rosar. ac f. trochisci parvi.

Hi & caput roborant, & plurimum præ-
sertim in catarrho tenui juvant. Post so-
mnum, priusquam lecto surgat, primùm
tibias, deinde brachia, & quantum potest
corpus fricet. Indutus diu & leviter caput
pectine mundet, & partes cervicis, præser-
tim post aures, abluat hac aqua:

℥ Aq. rorismar. ʒ. iij.

Euphrasie ʒ. ij.

Rosar. ʒ. j. Misce.

Hyeme sub carbones ponat lignum aloës,
& fumum naribus immittat. Os etiam di-
ligenter mundet, primùm linguam, dein-
de palatum, & dentes; utaturq; folio salvię
ad mundandos dentes. Detineat etiam in
ore matutinis horis exiguam portiuncu-
lam radicis galangæ, & interdum galan-
gam comedat. Cæterùm jentacula pror-
sus fugiat; & si pro abstersione ventriculi,
& humectãda alvo velit jusculo uti, vel ad
cõtemperandos humores adustos, sumat

jus

jus gallinaceum , aut è tenui cerevisia intrito pane modico cum butyro & saccharo fiat jusculum , cui imponat novem aut decem grana piperis integri , & hoc , præsertim frigido tempore , sorbeat . Balneis non velim te frequenter uti , præsertim calidioribus , quia humores in capite colligunt , & fluxiones in toto corpore excitant . Verùm hîc concedo aliquid consuetudini , nec de balneis prolixè disputo . In aqua dulci lavare non esset inconveniens , si modò nõ læderetur ventriculus . Caput ut singulis septimanis semel sibi ablui curet moneo . In lixivio autem decoquat Majoranam , rosas , & interdum folia senæ . Roborant enim ejusmodi lotiones caput , moderatè calefaciunt , & ab excrementis liberant . Atq; hæc etsi ad tuendam & cõfirmandam sanitatem satis esse poterant , tamen quia in hac membrorum intemperie excrementa plura colliguntur , quàm ut ab iis natura sua vi liberari posset , interdum medicamentis adjuvanda est , & membrorum intemperies quantum licet corrigenda . Porro inter medicamenta solutiva præcipuè (id quod sæpe T . H . signifi-

cavi) commendo senam, nec cum illis sentio, qui existimant senam perturbare ventriculum, & imbecillum reddere. Nam cum sicca sit, & amaritudinis non nihil, atque adstrictionis habeat, manifestum est eam vetriculo prodesse. Quod verò (præsertim muliebria & pituitosa corpora) epoto senæ infuso torminibus vexantur, id humorum pituitosorum vitio fit, non medicamenti, & interdum etiam propter viarum angustiam. Præparanda igitur sunt talia corpora, priusquam eis sena exhibeatur. Cæterum cum sit manifestum senam & adustos & pituitosos humores purgare, nullum medicamentum tuo corpori convenientius potest inveniri. Hinc Actuaris, Mesue, Serapio senam cerebrū, cor, lienem, pulmonem, & omnes corporis sensus mundare, eorumq; incommodis conferre testantur. Quin hoc quoque addunt, eam viscerum obstructions expedire, somnum retardare, & animi hilaritatem adferre. Sed hoc de sena satis. Propter epatis caliditatem interdum usum Rhabbarbari, & præsertim in substantia, ut vocant, probaverim. Nam ita validè epar roborat,

borat, & renes expurgat, denique, ut Me-
fues inquit, omni noxa vacat, ut quovis tē-
pore, & omni ætati possit exhiberi. Aga-
ricus, quia, ut Medici docent, est *medicina*
securitatis, atq; ut Democritus dixit, *fami-*
liaris, cūm ad omnes corporis partes con-
formitatem habeat, & à longinquo trahat,
maximè sub veris initium purgātibus me-
dicamentis admiscendus est. Cæterum
hoc quoq; monēdum, quibus imbecillus
est ventriculus, atque frigidus & humidus,
iis magis conferre medicamenta in forma
solida, quàm potiones, proinde eas ad pur-
gationes annuas concedo quidem. cæte-
rūm ad subducendam alvum præscibam
solida medicamenta, ut arbitror, tuta &
innocua. Purgetur autem sub initiū Octo-
bris hoc modo : primūm utatur aliquot
diebus horis matutinis jusculo caponis, in
quo decoquantur radices petroselini, &
parcè cœnet. Deinde bibat hoc decoctū
alternis diebus bis aut ter horis matutinis
quatuor ante prandium:

℞ Pulvular. min. ℥j.

Rad. buglossæ ℥ss.

Herb. scolopendr.

Ceterach an. M.ß.

Fl.violar.

Borrag.ana P.j.

Galangæ ʒj.

Decoq.in lb̄. j.ß.aquæ hordei s̄.a.ad tertiam
partis consumpt.colatura fortiter express̄.

℥ lb̄. j. huic add.

Syr.de pomis ʒ iij.

Misce pro tribus potionibus.

Hæc verò potio non tantum adustos humores educit; verum etiam viscera omnia roborabit, & capiti plurimum proderit. Porro ne quis error in usu syrupi de pomis committatur, subjiciam descriptionem:

℥ Succi pomorum dulc. lb̄. j.

Coq. lento igne ad medietatem; deinde imponatur vasi vitreo, donec facta fuerit residua, coletur postea, & adde:

Succi borrag. ex tota planta expressi & defecati ʒ iij.

Syr.de corticib.citri ʒ ij.

Sacchar.q.f.f.syrupus, & servetur usui.

Hic syrupus mirè juvat Melancholicos, & ab adustis humorib⁹ malè affectos. Si fortè deinceps alvus esset adstricta, censestem his pilulis rectè eam posse moveri, quæ
haud

haud dubiè solvent absq; molestia, & humiditatē ventriculi aliquomodo corrigēt. Non autem nocebunt intestinis, vel epati;

℥ Bdellii alb. mollis & pinguis.

Aloës infus. tribus diebus in lacte an. ʒj.

Incorporentur simul, & reformentur pilulæ mediocres. De his pilulis capiat ante cœnam, cum alvus adstricta est, drachmā dimidiam. Quòd si non contulerint, me de eo certiozem reddat, & ego aliud medicamenti genus reperiam, ne toties portionibus sit utendū. Aloën scio vobis molestam esse, sed hoc modo præparatā utilem futuram minimè dubito. Post purgationes verò utatur hoc electuario hora decubitus ad magnitudinem castaneæ:

℥ Conser. rosar. Damasc. ʒss.

Spec. aromat. rosar. ʒij.

Nucis conditæ ʒss.

Thuris albiss. ʒij.

Misce, & f. electuarium.

Hujus Electuarii usus non solum ad roborandum caput & ventriculum, atq; catarrhum minuendum prodesse; verum etiam in primis memoriæ conservandæ conducit. Ac sunt qui præcipuè affirmant, juvari

memoriã usũ thuris, si præsertim Luna in Scorpione, sumãtur ter in die, hoc est, mane, hora vesperarum, & antequam se quis cubitum conferat, tria grana thuris. Sed hic usus mihi supersticiosus videtur. Porrò si propter epatis, & renum caliditatẽ acres humores deferantur ad cerebrum, & somnum turbent, utilem atq; gratam hanc potionem futuram arbitror :

℥ Hordei mundi diutiss. cocti ℥ iij.

Amygdal. infus. in aq. rosar. ℥ ij.

Sem. melon.

Papaver. alb. an. ℥ j.

f. horum emulsio in aq. hordei ad ℥. ℞. cui add.

Iulepi rosar. ℥ j. Misce.

Bibat hoc hordeatũ in introitu lecti. Tunc enim somnum facit, & stomacho, epati, & renibus prodest. Porrò si T. H. molestabit dolor renum atq; calculi, uteris, prius expurgato corpore, hoc pulvere ad ℥ ij. aut iij.

℥ Milii Solis ℥ ℞.

Pinearum lotar. & mundat. ℥ j.

Sem. portulacæ,

Lactucæ,

Endiviæ an. ʒ ij.

Papaveris alb. ʒ iij.

Sacchar. alb. ad pondus omniũ. Misce.

Accipiat vel horis matutinis, vel vesperi, si modo vel nihil, vel parcissimè cœnaverit.

Nam omnia, quæ renes purgant, & calculum pellunt, longissimè post pastum sumenda sunt. Etsi autem in literis, quibus à me consilium petis, nullam calculi mentionem facis: tamen scio te antea de hoc conquestum, & in ista corporis dispositione planè est metuendus. Nisi capitis atq; vetriculi rationem haberem, de usu terebinthinæ monerem; sed abstinendum ab ea judico, nisi evidens urgeat necessitas.

Nunc redeo ad purgationè vernam, quæ sub finem Ianuarii, aut initium Februarii utilis atq; necessaria est. Licèt verò aliquot formulas medicamentorũ antea præscripserim: tamen hanc nunc quoq; probo:

℥ Passul. minor. ʒ j.

Sem. anisi,

Rad. filipendulæ an. ʒ ij.

Galangæ ʒ j.

Flor. borrag.

Violar. ana P. j.

Zingiber ℥j.

Agarici drochif. ℥ij.

Decoq. in lb. j. aq. puræ ad tertiæ partis
cōsumpt. In decocto infund. per noctem

Fol. fenæ Alexand. ℥j.

Colaturæ fortiter expressæ, ℞ ℥ viij.

Cui add. syrup. de betonica ℥j.

De corticibus citri ℥ lb. Misce.

Hac portione duobus diebus uti poterit
horis quatuor ante prandium. Deinde su-
mat hora matutina hoc electuarium, quo
roborabuntur omnia membra :

℥ Conser. rosar. ℥ij.

Mithridat. el. atq; nost. ℥ij.

Misc. detur in aurora.

De purgatione mense Majo, & sanguinis
missione, exponam T. H. meam senten-
tiam. Non enim satis scio an consueveris
mittere sanguinē, & docebo te de syrupo
violaceo solutivo, quē scio tibi plurimum,
præsertim æstivo tempore profuturū. Est
etiā utilis ad solvendam alvū æstivo tēpore:

℥ Conser. rosar.

Cichorii an. ℥ij.

Rhabarb. el. & pulv. ℥j. Misc. f. bo-

lus, quo utatur duabus horis ante prandiū.

Ad ex-

Ad expurgandum caput verò, priùs capite purgato, utiliter per nares hunc humorem, vel succum trahes:

℞ Pulv. nigellæ quatuor diebus in acetato rosæ, infus. atq; pulv. ʒj.

Aq. majorã. cù suc. herb. expr. ʒiij. misc.
Hoc non tantùm caput purgabis; verum etiam roborabis. sed, ut monui, non est adhibendum, nisi corpore purgato. Habet etiam H. T. unguentum, epatis caliditatem corrigens atq; roborãs, quo cùm sis feliciter sæpe usus, illud nõ mitto, & porrò te rectè uti posse existimo. Fluor sanguinis exiguus è naribus, de quo postremò scripsisti, nihil admodum me movere potest, cùm acriores vapores ascendunt & caput petant, nõ mirũ si venæ aperiantur, & arbitror ejus aliquas fuisse causas. Quare de valetudinis tuæ curatione nunc nõ scribam plura. Deum vitæ & omnis salutis fontem & autorẽ precor, ut te benignè conservet, & medicationes meas gubernet, Amen.

Respondetur in sequenti epistola ad quadam dubia præcedentis consilii:

Dubia vestra nõ modò nihil mihi addubitationis adferũt; verũ etiã meã sniam cõ-

firmant. Nam ego de temperatura ventriculi & epatis, ut nunc, id est, de præsentis loquor, nec omnes causas procatarticas, quibus fortasse mutata est, & longè alia facta, ac prima constitutione fuit, inquirere possum. Ab usu Hellebori valde læsum esse ventriculum non dubito, & præsertim facultatem attractricem, quæ à talibus vehementibus medicamentis, & fortiter humores cõmoventibus ac trahentibus præcipuè læditur. Inde fit ut cùm ventriculû nutrimentum trahere naturaliter conveniebat, imbutus mala qualitate medicamento, vitiosos humores atque viribus medicamento convenientes ad sese allicit, & promptè his repletur. Quare nisi deinceps per intervalla rursus expurgetur multorum morborum hæc vitiosa ventriculi attractio causa est. Atque hinc est quod scripsi ventriculum frigidiorum esse & humidiorum. Frigidiorum, quia naturalis calor ventriculi est debilior. Humidiorum, quia propter istam debilitatem cruditates generantur, & ventriculus non tam promptè cibum, quàm vitiosos humores ad se trahit. Nunc ad primum

tuum

tuum dubium respondeo : *Annon calor epatis subveniat frigiditati ventriculi?* Respondeo; etsi epar est calidum; tamen illius calore non juvari calorem ventriculi, cum non sit temperatus. Omnis enim actio naturalis, vel coctio, fit à calore proprio, membroq; insito. Atqui hic insitus calor juvatur quidem ab alterius membri calore, si is sit temperatus, sin minùs offenditur. Ita in tuo corpore cum levibus de causis calor epatis fiat immoderatus, duplici modo ventriculi obest; primò, quia calorem ejus naturalem sua immoderatione debilitat atq; dissipat: secundò, quia omentum, quod præcipuè juvat & conservat calorem ventriculi, & in eo, quod plurimùm prodest, absumit, & ipsum fundum ventriculi, cum est immodicus, extenuat, ita ut propterea corpora contabescant. Ad secundum dubium : *Cur præcipiam usum piperis integri, item galangæ, cum sciam statim vos offendi usu vini meracioris.* Respondeo; cum Galenus affirmet à confectione Diatrion pipere non offendi epar, quòd piperis calor non transeat primas venas, & tutò in frigiditate ventriculi exhiberi posse sentiat, rectius

nos præscripsimus usum piperis integri, item galangæ masticatæ. Nam in utroq; aromate est calor in partibus tenuibus, qui facilè à calore naturali evocatur, eumq; excitat atq; juvat, ut non modo pituitam eã, quæ in ventriculo est, alteret, mutando partim in nutrimentũ, partim extenuando; verumetiam expellat. Hoc autem vinum meracius nullo modo præstat. Nam non solùm promptè ad epar fertur; verùm ab ipso trahitur, & secum crudos humores deducit. Unde obstructiones fiunt, augetur calor præternaturalis, diminuitur naturalis; hinc flatus, tensiones, & torsiones. A pipere autè integro, à galanga masticata, nihil est ejusmodi metuendũ. Nam piper cùm calorem suum amisit in ventriculo, postea descensum etiam in intestinis secum adjuvat. Galanga spiritus refocillat, & cordi fonti caloris vitalis amicissima est. Inde omnes operationes actionesq; juvantur. Existimarem autè Medicum usum vini etiam meracioris, quale est *Vipachum*, aut *Pucinum*, quod vulgò *Reinsal* vocant, Si modò cibo misceatur, sanitati etiam non omnino adversum futurum, cùm quidam

Liviæ Augustæ (ut refert Plinius) octuaginta duos annos vitæ Pucino vino acceptos retulerit, nec alio fit usa. Verùm hoc & multò magis Cretica, Ungarica, aut Austriaca vina sine cibo sumpta, vel etiam cum cibo immodicè, gravissima valetudinis pericula tibi allatura essent. Sed Pucinum vinum ad nos rarò adfertur genuinum, ideo nec clarum fit, & graviter tentat caput. Ad tertium dubium: *An non rectius calor ventricali possit juvari per medicamenta forinsecus adhibita, ita ut non lædatur epar, & an hæc non sint tutiora?* Respondeo, piperis usum esse tutiorem, imò tutissimum, contra calida minùs possunt applicari fundo ventriculi, ne simul lædant epar, id quod patet ex anatomia, & situ membrorum. Sed ego inunctiones non prorsus rejicio, imò me vobis quasdã formulas præscripsisse puto. Non autẽ tutum est, nisi evidens urgeat necessitas, ad istas assuefacere mēbra, atq; hoc modo ea vexare. Ad quartum dubiũ: Arbitraris propterea alvum esse adstrictam, quia bilis non fertur ad intestina; sed cùm urina excernatur. Respondeo, etsi verum est bilis

officio exturbari feces ex intestinis; tamē
 & hoc verisimile est, quibuscunq; epar est
 calidū, iis alvum esse sicciorē, & astrictio-
 rē ppter ea quòd extrahitur è chylo omne
 humidū, & ita excrementa siccantur, diffi-
 ciliusq; dejiciuntur. Nā etsi feratur bilis ad
 intestina; tamen si feces sunt duriores, sti-
 mulus qui inest bili ad expulsionem satis
 nō est; verū humiditas aliqua requiritur,
 ideo cū T. H. utitur largiore potu, alvus
 est fluida. Quintum dubium: Hīc tamen
 mihi objicis: Cur igitur usum humorū
 vetas? Respōdeo, Non eo inficias aliquo-
 modo quoq; concoqui cibum jam altera-
 tum, & aliqua ex parte coctum, ac in chy-
 lum transmutatum in intestinis; verunta-
 men si intempestivè feratur è ventriculo,
 nec in eo probè concoquatur, consequi-
 tur illud, quod Medici dicunt; errata pri-
 mæ coctionis nō emendari in sequētibus.
 Ut autem cibus in ventriculo probè con-
 coquatur, nec ante tempus descendat, re-
 quiritur hoc, ut (quemadmodum vulgò
 loquuntur) ventriculus sese claudat, hoc
 est, corrugetur ac cōtrahatur in se ipsum,
 & assumptum cibum amplectatur, atq; ita

unito

unito calore foveat alimentum, & concoquat. Humidorum autem usus relaxat ventericulum, hancq; corrugationem, & hunc complexum impedit. Ergo hoc sequitur, ut & alimentum imperfectè coquatur, & ante tempus in intestina delabatur. Unde quidem ista humectantur, & alyus fit humida & fluida; verùm reliquũ corpus minus boni succi accipere potest. Assa verò elixis ideo præfero, quia plus humidi proprii in se continent, elixa verò plus alieni. Deinde quia potus rectiùs admiscetur assis, qui est nutrimenti vehiculum, atque propterea iis, qui largiore potu uti cõsueverunt, minus nocumẽto est. Neq; tamen assis solis, aut semper utendum censeo. Sextum dubium: *Quæris à me, cum ego vobis consulam, ut potius cocto cibo in ventriculo humectandi intestinorum causa, & epatis iuvandi bibatis, quod sit tempus coctionis, quæ indicia?* Respondeo; Medicos quosdam illud quidem certis horis describere, at in re dubia atq; incerta minimè inter se de his convenire. Nam Auerrhoës sedecim horas requirit, Gentilis decem, & alii de his aliter sentiunt; verùm maxima Medicorũ pars

cum Avicēna quatuor horas satis esse putat. Sed ista meliùs possunt cōsideratis causis judicari. Una est communis causa coctionis, videlicet, ipsa facultas naturalis, quæ est debilis debilitato calore, ideo tardè coquit, fortis calore aucto. Hinc cōjunctæ causæ effectrices moderātes & alterantes calorē. Nam si alimenta sint bonæ qualitatis, adhibeantur in debita quātitate, quæ non gravet ventriculū; item si sit usus tēpestivus, ita ut vel potus, vel cibus novus nō ingeratur, nisi priore cōfecto, teneatur bonus ordo, ita ut solida posteriùs edātur, haud dubiè duabus aut trib. horis mediocris coctio in vētriculo vestro fieri potest, vel etiā citiùs; verùm si cibi nec boni succi, nec in debita quātitate sumantur, nec modus & ordo servetur, necesse est sequi signa concoctionis malæ, videlicet, gravitatem, tensionem, rugitum, multum sputū, item ructū nidorosum & acidū. Nidorosum quidem à calidioribus & biliosioribus; acidū à frigidioribus & pituitosis corruptis; tensionē à flatibus. Cū autē cibus bonus in quātitate mediocri tempore opportuno, ordine recto est assumptus, cum mediocri
potu

potu, estque ejus sine molestia tolerãtia in
ventriculo, sapor in ore incõsuetus nullus,
nec tensio, aut gravitas ulla, appetitio autẽ
potus modica, conceditur præsertim illis,
q̄bus epar est calidius, & plus humidi ad se
trahit, v̄tremq̄; inferiorẽ sicciore reddit,
duabus horis post sumptũ cibũ, præsertim
ante somnũ leviter & paulatim aliquid su-
p̄bibere, p̄pter eas causas, quas in consilio
nostro posui. Verũ post prandiũ neq; p̄o-
tione, neq; exercitio intempestivo coctio
est turbanda. Quia si nulla sit post cœnã si-
tis, si potus etiam p̄portione debita ad ci-
bũ ingestum in cœna sumptus, nihil, quàm
aliquid bibere consultius est, multoq; cõ-
venientius illis tantũ post cœnã uti, quæ
& coctionem juvant, & evaporationem
prohibent, & v̄triculo robur addunt. Se-
ptimũ dubium. Est itaq; jam facilis respõ-
sio ad septimũ dubium, cùm quæris, *quo pa-
cto conserva rosarum, succus citoniorũ cùm sint
frigida, non obsint ventriculo?* Respondeo.
Nõ esse simpliciter frigida, & juvari istum
complexum cibi in ventriculo ab istis, nõ
frigiditate; sed vi temperata adstrictoria,
qua sunt prædita. Itaq; nõ rãtũ impedire

ascensum vaporum, qui remoratur corrugationē ventriculi, & caput vaporibus replet; verūm incitare quasi ventriculum, ut in sese contrahatur, & totum cibum amplectatur, ita ut nulla ejus parte vacua, nulla hiantē, unico calore perficiatur coctio. Hac autem perfecta aperto pyloro, id est, infimo ventriculi orificio, cibum quasi depressum facilius descendere, nec longiorem moram, quā par est, in ventriculo trahere, neq; humidiores chylum, qui in intestinis quoq; coqui nequit, (ut crapulatoribus, & bibonibus accidit) in ventriculum regurgitare, & matutinum vomitum conciliare. Porro ad exiccandum ventriculum, quo promptius claudatur, & in sese contrahatur, & minus vaporum ad cerebrum transmittat, utimur mastiche, & thure, ut T.H. à me est edocta. Ad octavū dubiū, de modo exercitii, & termino dubitas propter sudorem. Verissimum est, quod Hippocrates inquit; *Immoderatum omne naturæ inimicum.* Existimant autem Medici sudorem, & lassitudinem terminū esse exercitii, nec ad lassitudinem perveniendum. Hæc quidem opinio non est per-

perpetuò vera. Nam corpora rariora facillimè sudant absq; ulla lassitudine. Compatiora & densiora nunquam. Quare sudor nō potest esse exercitii terminus, sicut etiam non semper mutatio anhelitus; sed temperata defatigatio, quæ scilicet ad eū modum deveniat, ut nec defectus utilitati detrahat; nec excessus vires imminuat, & spiritus resolvat. De lignorum sectione graviori, nihil præcepi in meo cōsilio, imò cū de frictione matutina dixi, ostendi immoderata exercitia vobis fugienda. Ad nonum dubium, de usu myrobalanorum, & missione sanguinis, hæc respondeo, virtus valida efficit operationes perfectas. Ea autem cōsistit in membri firmitate, & spirituum bonitate. Myrobalani chebuli substantiam cerebri juvant, spiritus recreant, & expurgant, ideoq; medici horis matutinis myrobalanos saccharo conditos assumendos censent, & nucleum diu in ore tenendum. Porrò chebuli pituitam à ventriculo & capite educunt, sensuum organa emundant, & conservāt, ut auctor est Mesues. Excellunt in chebulis, q̄ colore nigro purpurante, & cortice crasso præditi sunt.

Arabes multa præclara iuvamenta illis attribuunt: verùm quidam non immeritò hoc noxæ adscribunt, quòd obstructions & viscerum infarctus augent. Hæc de myrobalanis. De sectione venæ, nesciebam te singulis annis bis mittere sanguinem. Scio hac in re multum tribuendum consuetudini; sed in gravescente ætate profectò minimè tutum erit toties per phlebotomiam sanguinẽ detrahere. Nec necesse erit, præsertim cùm non sit magna plentudo in corpore, & moderatus victus, atque exercitia possint huic subvenire. Cachochymia autem, & humorum vitia annua medicatione tollentur. Nunc reformido missionem sanguinis, nec veto cùm morbi ratio hoc exigit: sed præservationis causa toties mittere, nisi in corpore planè plethorico minimè suadere velim, ideoq; ut singulis annis deinceps semel tantum mittas, nisi evidens urgeat necessitas moneo. Ad decimum dubium: Quæris de syrupo ex succo endivię, atque descriptione Diapipereos. Syrupi de endivia nulla est peculiaris formula; sed conficitur modo aliorum syruporum, qui ex succis fiunt,
& ex-

& exstat ratio eius conficiendi in Dispensatorio Cordi. Diapapaver verò tale existimo vobis utile fore:

℥ Capit. papaver. N. x.

Passular. enucleat. ℥ j.

Liquirit. incif. ℥ ss.

Decoq. in ℔. ij ℔ aq. puræ ad medietatis consumpt. & exprimatur fortiter, & ponatur in loco frigido tamdiu donec possit residere; deinde coletur cum diligentia, & colaturæ adde sacchar. purissimi ℥ viij. f. confectio in rotulis. Habes responsiones meas; ut arbitror, perspicuas ad tuas dubitationes; in quibus si quid tuam humanitatem desiderare cognovero, non deerit tibi meum officium. Vale.

CONSILIUM SECUNDUM;

In Catarrho pro alio quodam viro

Nobilis:

Catarrhus ita illi molestus fuit, ut inter cibum sumendum, item noctu aliquoties ob compressionem spiritus cogereturgere, & deambulando materiam discutere, quod ni faceret; in maximam difficultatem anhelitus;

& quasi suffocationem incidere videbatur:

Diversiōnem catarrhi in constantissimo viro natura nos docet, cū minū malè habeat, cum podagrica mala assint. Quomodo autem diuertendū sit ambigo, præsertim cū interdū brachia post somnum quasi destitui conqueratur. Etsi verò cauteriorum usu ad curationem nihil videtur melius, quæ non solū in crure; sed etiam in brachiis adhibenda censerem; tamē ob hyemem interea fortissimo lixivio, & panno asperiore cubitum confricarem, atque hoc modo exulcerarem istas partes, quæ ne consolidentur; sed plurimum materiæ efflueret operam darem. Non absque dolore fit; sed ob utilitatem æquo animo ferat. Quum verò ob fluxionem ad pectus, sit aucta intemperies in ipso, neque decoctum guajaci, à præsentī Medico exhibitum, frigiditatem illam, & humiditatem præter naturam tollere potuerit, duobus remediis præcipuè utendum censerem. Primum est:

℥ Succiveronicæ,
Vel: Syrupi de betonic. ℥ iiii.

Extract.

Extract. calam. aromat. ʒj. Misce.

Sumat manè cochlearia duo usq; ad dies decem. Hoc medicamentum si prodesset parùm, aliis decem diebus decoctum cardui benedicti cum syrupo de succo cardui sumeret, & cùm manè calidè bibisset, lecto se per duas horas contineat. Hæc duo remedia servata optima victus ratione si non prodesse integrè, expurgato corpore ad cauterium devenirem, quod etiam fieri debet ante illa duo remedia. Ad purgandum nihil melius esset oxymelle cū agarico. Oxymel compositum Gesneri quoq; conducirer. Sed omitterem helleborum album, & agarici pondus augerem. Valde asthmaticis comperi prodesse, eoq; omnino cum manna & syrupo rosato solutivo utendum censeo. De Thermis est quæsitum. Cùm autem ad calorem naturalem refocillandum, ad divertendam quoque materiam catarrhi, trahendo illam foras, & absumentum nihil illis videatur convenientius, sanè ego quoque hoc auxilium minimè negligendum arbitror. Vellem aut ejusmodi esse, quæ calefaciant & siccent, cutim exulcerent, & potari etiam possint.

CONSILIUM TERTIUM;
*In Vertigine pro Nobili quodam
 viro:*

Simpliciter admonitus sum Nobilissimum virum laborare vertigine. Fit autem ea, vel per se affecto cerebro, ita ut agitatis in eo vaporibus obvia oculis agitari videantur; vel per consensum, videlicet vaporibus in cerebrum ascendentibus à partibus subjectis capiti, maximè verò ventriculo. Cùm per se accidit, Medici est caput curare. Cùm per consensum ad eam partem curationem cōvertere, à qua consensus oritur. Curationem etiam aliam requirit simplex vertigo, aliam tenebrosa, ut appellant, quæ Græcis *ενομήτιος* dicitur, & prænuncia apoplexiæ existimatur; ea verò caliginem quandam spiritibus & vaporibus affert in cerebro, & aciem oculorum hebetat. Quântum ego existimare possum, vertiginosa illa dispositio in Nobili domino est per consensum à ventriculo. Itaque is præcipuè curandus. Nō neglecto tamen capite atque cerebro. Quare habita recta victus ratione, quæ simplicissima esse debet, evacuandus erit vētriculus, hoc modo:

℥℥ Massæ

℥ Massæ pilul. mastic. ℥ iij.
 Agaric. troch. recent. ʒ β.
 Cum syrupo de Zingibere q. s. f. pilulæ,
 N. xxvii.

Accipiat novem, hora una ante cibum.
 Evacuato corpore utatur isto Electuario:

℥ Macis ʒ β. maceretur in aceto p̄ no-
 ctē, & incidatur tenuissimè, ac cōmi-
 sceatur conserv. euphrasiæ ʒ j. β.

De quo manè sumat ad magnitudinem
 castaneæ. Mastice sæpe semen carvi, eoq;
 frequenter utatur in cibo. vino, aut quod
 bibit, imponat folia cardui benedicti. Hęc
 ipse eger monere & dictare potui. Ubi cer-
 tiora de valetudine Nobilissimi domini
 cognovero, modò valeam, & vivam, quid
 vis potius, quàm summum gratificãdi stu-
 dium in me desiderari patiar.

CONSILIUM QUARTUM;

*De Epilepsia nocturna pro quodam No-
 bili Juvene:*

Quidam annos natus circiter xxvi,
 habitu corporis humidiori, in activis, ut vi-
 detur, ad frigidum tendente; jam ab an-
 nis sex vel octo, affectione quadam ten-
 tatur, quæ cum certis intervallis hunc in

modum invadit : In ipsa accessione , quæ noctu tātūm fermè semper circa auroram fit, sentit ventriculos cerebri ita cōstringi atq; coarctari, ut inde etiam anxietas quædā animi oboriatur. Motus corporis sunt inordinatiores cum jactatione aliqua, non tamen adeò vehementi, in qua quidem si paroxysmus auctus sit, spumæ etiam non-nihil sanguinæ, cum dentium stridore ex ore emanat. Post invasionem, quæ circiter semihorulā plūs minūs durat, vertigo quædam, & sensuum interiorum perturbatio, & vestigiū hujus impressionis impressum, cum capitis dolore tensivo, & ex parte velut gravativo, consequitur : maculæ rubræ punctatim dispersæ in oculorum regione apparent, in ipsis præcipuè palpebris & angulis oculorum : quæ tamen secunda aut tertia die post, rursus sensim evanescent. Solet etiam plerunq; accidere, ut ipse paroxysmus in alvi fluore sic satis copiosum desinat. Ante invasionem fermè nullum aliud signum præcedere sensit, quàm ubi in somnum sese compositurus est, capitis quandam gravitatem. Intervalla non sunt æqualia, ut plurimūm tamen intercedit mensis

mensis integer, aut mensis cum dimidio. Nonnunquam spacium augetur, aut minuitur, pro causarum tum internarum, tum externarum diversitate; ita ut observaverit toto hoc anno proximè elapso octies paroxysmum rediisse, postremo tamen mense, ipso nimirum Decembri, (quod nunquam antehac factum fuit) bis Juvamentum aliquod percipere visus est, ex scarificatarum cucurbitularum usu, quas aliquoties applicavit, tum scapulis, tum etiã brachiis, aut cruribus utrobique binas. Et si alioqui hæmorrhoidum fluxum in mediocri copia statis temporibus, videlicet, circa novilunium, & plenilunium pati consueverit, ipsa quæ alvus officio suo non desit. Atque hæc sunt illa symptomata, quæ me hætenus non parum infestarunt, à V. E. officiosè & reverenter peto, ut suo consilio & auxilio mihi subvenire non dedignetur. Promitto vicissim debitam observantiam atque gratitudinem in omnibus iis, quæ à me præstari, aut expectari possunt.

In Epilepsia semper affici cerebrum, sive per se, sive per consensum illud laboret, constat: ac *ἐπιληψίας* causam in dispositio-

ne cerebri singulari esse quærendam, non dubitamus. Ea in hoc ægro, in quo omnes actiones cerebri vigent, non alia esse videtur, quàm nimia illius sensibilitas, propter quam, non tam per se, quàm per consensum læditur. Etsi verò ad illam partem præcipuè, à qua consensus provenit, curatio referenda sit; tamen ad cerebri affectionem semper quoque est respiciendum. Affectus verò ejusmodi est, ut repleti meatus cerebri velocissimè & rursus removeri, atque excuti id quod obstruit, videatur. Itaque vaporem esse, qui vel obstruat, vel mordicet, atque hoc modo vim expultricem, cum cerebrum, ut dixi, maximè sensibile sit, irritet, indicio quoque illud est, quod ante accessionem quasi vertigo percipitur. Eum verò vaporem à tota massa sanguinea oriri, atque illum graviter commoveri, maculæ istæ rubræ in collo, & majori oculorum cantho post paroxysmum ostendunt. Sed unde illa prava qualitas in sanguine? ἀπὸ τοῦ quiddam esse videtur. Proinde tam cerebri ratione, quàm hujus causæ, præcipuè mihi medicamentum, quæ à totius substantiæ proprietate auxiliari-

xiliantur, adhibenda videntur; non neglectis tamen iis, quæ sanguinem mundant, & ne nimium incalascant, faciunt. Incidentia & attenuantia medicamenta, quibus Medicus quidam omnia tribuit, suum locum obtinent. Porro totam curationis rationem in præservatione consistere, eamque & victus ratione, & medicamentorum usu perpetuò observandam esse, asserimus. Victus rationem tibi præscribere non debeo; sed ut parcissimè potes; & à vino, præsertim vesperi, abstineas, ac omnem crapulam fugias, moneo. In cubatione, ne in dorso jaceas, cavendum. cruditates fugiendæ. Nam eæ cerebro inimicæ sunt, & ventriculum, qui haud dubiè, etiamsi non doleat, non parùm in hoc morbo consentit, affligunt. A cœna non statim dormiendum, multò minùs studiis invigilandum. Vera enim est Celsi sententia: *Quibus caput affligitur, iis ne cogitationem quidem à cœna tutam esse.* Nescio an in paroxysmis, ut multis accidit, semen ejiciatur; quod si fuerit, de matrimonio cogitabis. Frictiones non negligas, & cum materiam moveri sentis, ut ad eas confugas, moneo.

Sanguinis missionem non omittendam puto. Mittendum autem ex præscripto veterum è venis crurum judico. Secta vena, corpus per syrupum nostrum è succo pomorum cum sena purgandum. Cùm enim comitiales in melancholiam sint proclives, sicut Melancholici in comitiale morbum, ut Hippocrates nos monuit, in primis iste syrupus proderit, si cum eo syrupum de cichorio cum rhabarbaro æstivo tempore misceres, non errares. Nam hùc quidem syrupum pro Epilepticis à Nicolao factum esse scimus. Sæpe autem usum istorum repetere oportet; cùm ^{in morbis de capite} requiri in diuturnis affectionibus constet, Si iis decoctum corticum guajaci, & ligni visci quercini, & florum violarum admiscueris, rectissimum erit. Post evacuatum corpus, verno, æstivo, & autumnali tempore decocto radicum cichorii uti rectissimū; hyeme Mithridatica antidotus cum syrupo de succo cardui, vel syrupus cardui conveniēs erit. Destillatum autem & cardui, & millefolii cum syrupo violarum toto anno probo. Decoquere etiam in iis lignum guajacum cum ligno visci quercini,

&c

& per dies viginti aut quadraginta bibere vere & autumno utilissimū. Medicamentum de cinnabare nō præscribo; cū Fernelius in libello suo de lue Venerea, tam dira symptomata usum cinnabaris consecuta referat. Mihi, ne quid dissimulē, non persuadet, cū bono successu me eo usum esse Viennæ verè affirmare possim. Stercus pavonis ex destillato cardui, vel millefolii magis probo. Epar ranarum & perdicum comestum plurimi commēdant. Inungant umbilicum pinguedine cati silvestris. Caput expurgant pulvere lapidis, qui in vesica tauri reperitur per nares attracti, vel per se, vel succo rutæ. Cervicem inungunt oleo juniperi è ligno destillati. Talia remedia plurima in lectione Practicorum occurrēt. Ego, ut dixi, nihil carduo & millefolio efficacius reperi. Illa quæ appenduntur, ut minimè contemno; ita spem in ea, quæ incidunt, attenuant, planè nō colloco. Uti & his, & illis rectissimum est, & totam curationis spem in divina benignitate ponere.

Interlocutoria;

In casu proposito ad duo præcipuè re-

spiciendum; nempe, ad id quod recipit, & alterum, quod recipitur, seu aliunde transmittitur. Pars recipiens est haud dubiè cerebrũ, quod per consensum laborat. Huic igitur, quoniam *ευαίσθητος* est, roborantia debentur, ut scilicet tam faciliè afficiatur, aut noxam promptè repellat; sive imbecillitas illa sit ab intemperie; sive, quod potius reor, à vitio cõformationis; hoc est, à quadam textura membranarum nimis rara; minusque compacta, & densa. Valde autem peto, ut formulam aliquam huic scopo convenientem præscribere digneris. Id quod recipitur, seu in caput transmittitur, vaporem esse planè statuo, cum brevissimo tempore discutitur. Prodit hic vapor potissimùm quidem à massa sanguinea (hoc maculæ rubræ relictæ aperte testantur); sed tamen etiam aliquatenus à ventriculo: sanguis, in quantum multitudine seu quantitate peccat, evacuationem postulat per venæ sectionem & cueurbitulas, itemque (quæ in ægro isto naturaliter fluunt) per hæmorrhoides, quib. omnibus motus quoque inordinatus, sive in partem principem impetus inhiberi & auerti potest:

potest. Quod si etiam qualitate aliqua maligna (ut videtur) præditus est, ea corrigenda venit per illa, quæ massam sanguineam contemperant, & à vitiosis humoribus admittis per intervalla certa, menstrua fortasse, repurgant. Hanc sanè ad rem cardui, millefolii & cichorii tum decoctum, tum destillatum idoneum judico. Item syrupum cichorii cum rhabarbaro, & syrupum de pomis cum sena; nonnunquam etiam Mithridatii aut theriacæ usum, præsertim hyeme. Ventriculi ratione, quandoquidem hic per se non est debilissimus, satisfuerit opinor præter victus rationem accuratam usurpare, quæ vapores inde in caput ferri, somni tempore inprimis, prohibent. In quem finem frictiones quoque cervicis, scapularum, & extremorum idoneo tempore adhibitis, præclarè facere experior. Decoctum ligni magis videtur attenuare sanguinem, & ad motum aptiorem facere, unde vix notabiliter prodesse judico.

Responsio;

Raritatem partis ad *εὐαισθησίαν* facere nullum dubium est. Consequitur igitur, ut aliquid, quod denset, ex Medicorum

doctrina adhibeamus. Nihil autē melius lotionibus capitis judico; ita tamen, ut posteaquā ex calida laveris, ad extremum frigida utaris. Nam ita maximē roborari cerebrum, & ratio & experientia docet. In lixivio decoquantur; abrotanum, ruta, melissa, & rosæ. Saponi fantali citrini, & parum olei caryophyllorum admisceri possunt. Hæc igitur quò ad membrum suscipiens. Mandans puto universam esse massam sanguineam, à qua vapores ascendūt. In ea qualis sit corruptio; aut qua qualitate vapor, qui elevatur, & ventriculis cerebri molestus est, præditus sit, difficile est dicere. Esse humidum subitò replētem, & prægravantem, turbātem spiritus in cerebro, & motui inserviētibus spiritibus quasi aditum obstruentem, constat. Victus ratio & curatio utcunque monstrant indicationem. Ex Hippocratis 2 Aphorif. 45. universa victus ratio patet. Ex eo verò aphorismo, quo quartanam huic malo mederi docet, curatio indicatur. Ut verò quartana totum corpus à vitiosis humoribus crassis liberat & expurgat, & puriora siccioraque corpora facit, idem medicamētum, quod huic

huic malo mederi debet , præstare oportet. Meo autem iudicio hoc profuturum spero :

℥ Succi millefolii,

Rutæ,

Melissæ,

Majoranæ,

Hyslopi ad spissitudinem cum saccharo cocto an. ℥j. β.

Rad. Eryngii minutim incisar.

Ligni visci quercini. an. ℥j.

Rad. Pyrethri.

Pul. tormentillæ an. ℥β.

Cornu cervi præp. ʒvj.

Mithridat. antiq.

Theriac. Andr. opt. an. ℥j.

Confer. è floribus rorismar. ℥j. β.

Misce lento igne. De hoc singulis diebus manè accipiat drachmam unam, & ante somnum post moderatam, & paucam potiùs cœnam drachmam dimidiam. Purgarem autem cerebrum tali apophlegmatismo :

℥ Radic. pyrethri ℥j. β.

Zingiberis ℥β.

Rorismarini,

Saluiæ,

Hyssopi,

Rutæ ana P. j.

Decoq. in aquæ puræ suff. quantit. & colaturæ ℥b. ij. add. aceti acerrimi rosarum ℥ij. Misce. Priùs autem quàm eo os coluat, inungatur palatum hoc eclegmate :

℥ Sem. erucæ ℥ij.

Staphysagr.

Cubebæ a. ℥ ij.

Rad. pyrethri,

Zingiberis an. ℥ iij.

Mastich. ℥ j.

Piperis ℥ ℥.

Cum oxymell. q. s. f. f. mixtura.

Nihil verò esset convenientius, quàm scetaceum cervici applicare ; vel certè si fortissimo lixivio è calce & cineribus facto exulceretur. Etiam occipitio rectè applicantur cucurbitulæ. Trallianus ex usu pilularum curationem pollicetur, hæc constant ex aloë, gummi Arabico, colocynthide, bdellio, ad æquas partes cum melle scillitico mistis. Scarificatio pedum, & detrahtio sanguinis ex malleo omitti possunt. Oro Deum, ut ipse in tam ancipiti morbo
medi-

medicinam faciat, & his benedicat; ita enim benefaciunt.

C O N S I L I U M Q U I N T U M ;

De præſervatione ab Apoplexia:

Præcautio morbi est cauſarum illius, vel declinatio, vel priùs quàm lædant remotio: itaq; cùm de evitatione apoplexiæ agatur, quid ſit, & quas cauſas habeat, ordine videndum. Galenus eam affectione definit; in qua totum corpus ſimul reſolvitur, & principes facultates cohibentur, corpusq; ſenſu & motu deſtituitur, ſola reſpiratione aliquomodo remanente; quæ dum & ipſa opprimitur, homo ſubitò quaſi ſtrangulatione extinguitur. Etſi autem hujus affectionis una cauſa videtur, ac vera eſt, obſtructio videlicet in nervorum principio, ita ut ſpiritu animali, qui in cerebro elaboratur, & ſenſum atque motum univerſo corpori præbet, exitus non pateat, vel in carotidibus arteriis, ut vitalis ſpiritus, qui animale foveat, aditu prohibeatur, atq; in cerebrum permeare, & fomentum animali præbere nequeat, huic inquã obſtructioni, ſeu cauſæ

cōiunctæ morbi, etsi cōtravenire difficile sit; tamen causis antecedentibus obviam ire & eas quasi antevertere licet. In earum verò causarum investigatione, primò occurrit intemperies cerebri, ppter quam, vel spirit⁹ animales debito modo nō conficiuntur, vel materia, quæ in principium nervorū, atq; carotides subito delabitur, in cerebro sensim colligitur. De hujus intemperiei causis variæ sunt Medicorum disputationes. Nam multi in ea sunt sententia, cerebri substantiam non affici; sed tantùm ventriculos, videlicet, medium & postremum, ita ut in illis, quemadmodum dixi, fiat obstructio, quã symptoma quod *apoplexia* dicitur, comitetur. Hoc si ita est, nequaquam. Iste morbus malum hæreditarium putādum. Nam si cerebri substantia planè est incolumis, apoplecticus, vel epilepticus nō poterit apoplexiæ, vel epilepsiæ obnoxiiū generare, cū à sana parte non nisi sanum semen decidatur, & ut morbus hæreditarius sit, atq; cōmunicetur, hoc requiratur, ut is vel actu, vel potētia in membro sit. Actu apoplecticus nullus generat. Potētiam autem ac potius inclina-

clinationem ad hunc morbū difficile est demonstrare. Non enim podagrici generant podagricos, nisi podagra sint tentati, & partes debilitatæ, neq; contagiosi morbi, ut Lepra, morbus gallicus, transferuntur in natorum corpora, nisi contagium in corpore genitoris adsit. Ad hæc apoplexia fit subitò, etiam in illis qui sana mēte sunt, & operationes cerebri integras habent. Est autem illud membrum de sententia Medicorum sanū, cujus operationes sunt sanæ. Quomodo igitur à sano membro decidetur insalubre semen? His atq; aliis rationibus persuasi cruditissimi Medici, cēsent neq; intemperiem hujus morbi causam esse, neq; illum hæreditarium perhibēdum. Ac si fortè propter intemperiem frigidam totius cerebri hoc morbo aliquis est obnoxius, cum isto modo non subitò; sed lentè eum corripere necesse sit, hoc consequitur, in ejusmodi affectione præcautionem minimè difficilē esse. Ut verò singulis diebus temperamentum paulatim in deterius labitur; ita quotidie opera danda, ut lapsus corrigatur. Cū verò frigidius fieri cerebrum in ista affectione con-

stet, itaque singulis diebus aliquid assumendum, quod spiritus animales, & calorem naturalē refocillet, & temperamentum cerebri conservet. Nihil ad hoc ambra convenientius. Itaq; his orbiculis singulis diebus uti convenientissimum;

℥ Sacchar. in aqua rosar. dissol. ℥ iiij.

Ol. anisi distillat. gutt. iij.

Ambræ gryseæ ḡ iiij.

Misce, & f. confectio in rotulis.

vel istis, cui composita magis placeant, aliquis uti poterit:

℥ Specier. Diambra,

Diamusci dulc. an. ʒ j.

Sacchar. albiss. in aq. borrog. dissol. ℥ iiij.

Ol. anis. destill. gutt. ij.

Misc. & f. confectio in rotulis.

Nucem etiam muscatam tostā, & frustulatim incisam, sæpe in ore detineat. Nam hæc cerebri intemperiem frigidam corrigit. Caput singulis septimanis abluat ante cœnam, & postea aëri se non exponat. In lixivio decoquatur majorana, rosmarinus, & rosæ, & adhibeatur sapo medicatus hoc modo factus:

℥ Saponis Veneti, vel Hispan. lb. j.

Rad.

R. ad. ireos,

Santal. citrium an. ʒj. ʒ.

Ambrae ʒ ʒ.

Ol. caryophyllor. gutt. iij.

Dissolvatur sapo in aqua rosarum, & commisceantur. Matutinis horis linguam bene mundet, & os abluat aqua rosarum, vel lavendulae, cui aqua communis admisceatur. Retro aures etiam se ista aqua mundet. Et victus ratione non evaporante utatur. A lacticiniis igitur, leguminibus, oleis, fumo maceratis, cepis & allio conditis abstineat. Vino etiam minime potente utatur. Sed de his cum alias causas hujus morbi explicabimus prolixius agemus. In quibus vero temperies cerebri jam mutata est, hos torpor quidam membrorum molestat, licet a quacunq; plenitudine malum etiam oriatur, is non absit. Multis etiam vertigo gravis est. Iis autem magis qui a vaporibus crudis ascendentibus corripiuntur. Nam praecedentia, etiam si diversae sint causae, congruunt, ut ex sequentibus patebit. Altera causa, eaq; frequentissima est; pituitosi humoris copia cerebrum confertim irrigante, & spiritum, ut diximus, intercipientem.

Hæc causa planè cum priore cõvenit, atq; propterea senes, & multa cruditate laborantes faciliùs corripuntur. Nam in senio cerebrum multis jam actionibus debilitatũ, pauciores spiritus & debiliores generat. Proinde & sensus stupidiores fiunt, & motus infirmior est. Calor autem naturalis debilis, cum neq; bene concoquat, neque humores superet, atq; excernat, evenit ut in cerebro pituita redundet, quæ facit, ut in hyeme, vel constitutione hyberna ad hunc morbum proclives sint, & deterius se habeant, gravitate capitis & somni laborent, etiam interdum dolores circa cervicem sentiant. In his igitur ad remedia priùs recitata deveniendum, & ne pituita crassescat, opera danda. Cõveniunt verò ea omnia, quæ priùs recitata sunt, & maximè his utilis est in cibo aromatum usus, qui tamen caput non repleat, id fit si à pastu pulvere peptico cibum claudant. Descriptio pulveris peptici hæc est:

℞ Panis albi tosti ℥ iij.

Coriandri præp. ℥ j.

Cinnamom. elect.

Galangæ el. an. ʒ j.

Mastich. ℥j.

Sacchar. albiss. ℥b. β. misc. f. pulvis.

Prodest etiam ad eandem intentionē plurimū usus Diacydoniati cum speciebus Galeni post cibum. Item si in pane, quem comedunt, misceatur semē carvi, cujus seminis usus nō solūm comestus; sed & odoratus plurimūm cōmendatur. Itaq; in oleū destillatū carvi imponatur panniculus lineus, vel spongia, & ea matutinis horis sæpe odoretur. Sumat etiā manē semen carvi & erucae in pulverem cum saccharo reductis, vel unum de his orbiculis :

℥ Sacchar. in aq. rosar. & lavendulæ
dissolut. ℥ iij.

Ol. sem. carvi destillat. gutt. iij.

Ambræ grif. ḡ iij.

Misce & f. confectio in orbiculis.

Et ne natura ad unum medicamentum assuefiat, mutari possunt remedia, ita ut interdum his orbiculis, & pulvere utatur :

℥ Sacchar. in aq. betonic. dissol. ℥ iij.

Ol. succin. gutt. iij.

Pul. succini albi ℥ β.

Misc. & f. confectio in orbiculis.

Pulvis verò iste ad præservationem plurimūm valet :

℞ Rad. fefeli Cretici (quam vulgo *Ber-
wurtz* vocant) ʒj.

Sem. erucæ,

Cardamomi,

Piperis albi a. ʒij.

Misc. f. pulvis subtilis.

De hoc capiat ad fabæ magnitudinē ma-
ne, vel pulvis commisceatur cum syrupo
de betonica, fiatq; electuarium, de quo su-
matur ad avellanæ magnitudinem. Pluri-
mum etiã prodest interdū vacuare pitui-
tosum humorē catapotiiis, vel pilulis masti-
chinis ante cibū ad drachmā unū sumptis.
Frictiones etiã matutinæ toti^o corporis his
utiles sunt, & lotiones pedū manè ex beto-
nicæ decocto. Itē gargarismata matutinè
facta, quæ cerebrū expurgant, hoc modo:

℞ Rorismarini,

Vincæ pervincæ,

Rutæ,

Origani,

Salviæ a. P. j.

Zingiberis,

Pyrethri a. ʒj. ʒ.

Rad. Lappæ major. ʒiiij.

Decoq. aq. ℞. ij. ad tertiæ partis consum-
ptio-

ptionem, & colaturæ affundatur aceti rofacei acerrimi q. s. fervetur in vitro. Hujus gargarismatis usus est mane. Nam purgare os & linguam plurimum prodest, & nō parum pituitæ hic gargarismus extrahit, & cerebrum roborat. Aquam etiam majoranæ, in qua semina erucæ contusæ, & parum Zingiberis, sint macerata, attrahere per nares utile est. Nam pituitam ad nares, quarum usus præcipuus est, ut cerebrū expurgetur, provocat. Tertiã causam Medici ponunt; sanguinis crassitiem & plenitudinem. Hujus igitur irruptione implentur vel cerebri sinus, vel carotides arteriæ, atque rete (ut quibusdam videtur) mirabile. Nam in dissectione cadaverum apoplecticorū grumus sanguinis in carotides delapsus, repert⁹ est. Qui verò ex hac causa laborant, eos intra quadragesimū, & sexagesimū annū, quo tempore melancholicus humor maximè viget, corripit Hippocrates testatur, his nihil convenientius ad præservationē ex oraculi sententia est, quàm hæmorrhoides supervenientes. Omni igitur ratione opera danda ut fluant. Nam dū fluxerint tutos illos esse nō dubitandū.

Cæterùm si illud effici nequeat, proximū hoc, ut per cucurbitulas, & venæ sectionē sanguis detrahatur. Ex hac detractiōe, et si aliquid est adjuventi; tamen cūm fēculetus sanguis nō expurgetur, minùs, quàm par est, juyāt. Et frequētior etiā missio sanguinis incisa vena refrigerat sanguinem, & spiritus exhaurit, itaq; cautè agendum. Nam Hippocrates non absolute ad sanguinem, Melancholiam, vel pituitam, causam apoplexiæ refert; sed humoris crassitiem respicit, proinde studiosè vitanda, quæ copiosiore & crassiore sanguinē reddunt, ut sunt vina turbida & dulcia, varietas ciborum, immodicæ repletiones calorem suffocantes, exercitia post cibū vino cardui benedicti uti vtilissimum. Cōvenit etiam in his usus vini medicati, ut ex infuso senæ facti. Misceri autem hoc vinum cibo, sicut & alia medicamenta, cūm coctionem turbent, chylum crudum dejiciant, & ita concitatis plurimis fumis spiritus cerebri labefactent, sanè probare nequeo. Cæterùm si hora una ante cibum sumatur, quin plurimùm adjuvet non dubito. Nam sena omnium sensuum organa mi-

na mirificè, & sine magna noxa expurgat. Ventrículo nullam insignem molestiam adfert, & cor roborat. Infusum autem senæ, vel syrupus noster de pomis ex sena convenientior esset. Infusum hoc modo fit:

℥ Passular. nun. ʒvj.

Galangæ incis. ʒj.

Flo. borrag.

Violar. a. P. j.

Decoq. f. a. in f. q. aquæ puræ, & infundantur decocto:

Fol. senæ Alexand. select. ʒvj.

℞ colaturæ expressæ ʒiiij.

huic add.

Mannæ calabrin. ʒvj.

Syr. conservat. Zingiberis ʒj.

Misc. f. potus, detur matutinè.

Si verò syrupo è succo pomorum & sena uti voluerit, accipiat ʒj. atque huic admisceat macis ʒß. Quod si corpus lubricum ad istum modum expurgetur, moderatè cœnet, à vinis turbidis & potentioribus abstineat, non facilè in hoc malum incurret. Lubricum autem corpus fiet, si die, quæ præcedit eum diem, quo infuso se-

næ, vel syrupo uti voluerit, enema ex decoctione veronicæ in jure capi, vel galli, cum saccharo sibi injici curabit. Magis hoc proderit, quàm si multis diebus ventriculum cum syrupis debilitet. Est & in hoc casu hoc observandum; ne post cœnam is, qui hoc malum metuit, statim cubitum eat; sed duas, si non plures horas à cœna ad somnum interponat; ita tamen ne potet. Inter præcipuas Apoplexiæ causas quartam Hippocrates recitat; dum à crassis vaporibus ascendentibus in cerebrum, virtus animalis, quæ sensui & motui præest, impeditur, & calor naturalis, qui perpetua eventatione, id est, ductu ab extra ad intra, ac econtra intrò foras indiget, hoc beneficio destitutus opprimitur. Hoc autem maximè iis, qui cruditati & crapulæ obnoxii sunt, accidit, & qui dum crudi sunt exercere se, quàm quiescere malunt. Hujus causæ nuper exemplum visum est. Abstinencia autem & quiete (quibus Celsus noster maximos morbos curari ait) hi præservantur. Nequaquam autem dormire iis à cibo utile est, & præsertim si stertere il-
lis

lis familiares depræhendant. Sunt igitur non multò post, quàm sedentes dormire cœperint, suaviter excitandi, & ne cubent monendi. Os simul ac evigilaverint post somnum meridianum eluant, & in æstate manus ex aqua frigida lavent. Modicè exerceantur, deinde consueta tractent. In Veneriis non sint prolixi. Nam si quid aliud immoderata Venus cerebrum & ventriculum debitat. Præcedit autem hos plerunque vertigo, ea quidem in propinquo malum esse indicat, non dum tamen periculum præsens. Ea igitur medicamenta, quæ paulò ante recitavi, sunt usui, in primis verò orbiculi, & odoratus destillati carvi. Nam ne vapores crassescant, & obstruant opera danda. Ad hoc odore & vapore suavi corrigentia eos vapores, qui cerebrum infestant, & circumaguntur in eo, atq; ut isti intus volvuntur, sic foris vertiginè inducunt, plurimùm profunt. Coquere igitur carvi & succinũ in aqua oportet, & vapores naribus accipere, in ore nucem muscatam tostam, cui aliquid ambrae admistum sit, retinere. castoreum aceto impositũ naribus admovere. Volũt quidã

in ejusmodi affectione aquis destillatis, quas *vite* appellant, uti; verum cum & imperitissime fiant, & adhibeantur, abstinendum (ne acceleret magis mortem, quam avertant) cupio. De experientia multos loqui, equo animo patior; verum cum imperitiam suam manifeste prodant, & stultorum plena esse nimium res ostendat, numerum ne augeam, mihi cavendum puto, ne vapores vel cerebrum petant, vel laedant, in hujus causae consideratione rectissimum & tutissimum est. Id fiet si (ut paulo ante dixi) crapulam, cruditatem, ciborum varietatem, post cibum exercitia, vehementes animi commotiones, iram inprimis, & variam atque ineptam victus rationem, fugiant. Uno cibo convenienti contentum esse maximum sanitatis praesidium. Possunt bruta uno cibo replere famem, & homines non possunt? satisfactum jam causis omnibus, vel certe praecipuis apoplexiae recitatis, & quid ad praecautiorem fieri debeat constituto, meoque officio me perfunctum putabam; sed objiciuntur quaedam, ac illud inprimis, quod Galenus Aphotismo 42. lib. 2. *Aphlegmonosa, seu inflammatoria*
affe-

affectione constipante cerebri ventriculos, hunc affectum oriri asserit. Si igitur febris continua (intermittēs enim mortis præfagatrix) ita ut par est hanc affectionem comitetur, nullo alio præsidio indiget. Si debilior, malum auget; si potentior, vires dejicit. Itaque in excessu periculū. Non enim aliās aliam apoplexiam febris curat, quàm eam, quæ ex sanguinis refrigeratione, crudis humoribus, & flatulento spiritu oritur. Hic verò prudentia præsentis Medici requiritur, non ex præscripto res agitur. Sunt & aliæ cause, in quibus remediis ex medicina petitis non est locus, ut cum ex occurso maximi frigoris, ex valido ictu cerebri sinus & ventriculos lædente, ex subita lætitia, summa indignatione, animi quæ commotione, fulmine attoniti, apoplectici fiant. Hos si comitatur insignis apoplexia, curationis ratio non est alia, quàm ea, quæ à causis est obstruentibus. Si in paralyfin ea desinit, auxiliis, quæ resolutioni subveniant, utendum. Inchoante apoplexia, plerique omnes subito sanguinem mittunt, sed hoc certum, occidere missionem cum nõ liberat. Suffitum etiam ex succino statim factum, qui-

dam vehementer probant, rationibus veris eos destitui satis ostendere eruditi Medici possunt. Sternutatoria periculosa quæque sunt; utilia tamen si in loco adhibeantur. Commendatur pulvis ex radice cnicæ cum ruta, castoreo & zinzibere, atque partes æquales, ita ut naribus infletur. Cōcutere partes superiores maximè colli, rectum est. Asserem è tabula cupressi capiti admovere, vel de raso capillo cucurbitulam vertici imponere utilissimū esse, magnus Medicus experientia didicit. De aquis vitæ mortiferis, nihil dico. Magna est varietas, summa in usu vanitas, atque non minus interdū quàm ebrietas, quæ huius mali mater est, cum eodem modo cerebrum afficiant, nocent. Clysteria acria, & omnia, quæ divertunt, dum spes est adhibenda. Spes verò est, cum æger spirat. Quia spiratio sine vita non est, nec vita sine spiratione, & semper dum vivit animal spirat, etiam si non spirare videatur. Itaque spiratio magnitudinē morbi, & periculi imminētis in hoc affectu declarat, atque ut eā probè Medicus cōsideret, præceptis Hippocratis & Galeni monetur. Si enim æger non
spirat,

spirat, neq; apoplecticus amplius, neq; vivus perhibetur. In divina igitur potestate relinquendus. Ineptum est lana, pilis, plumis, & similib. velle periculū de spiratione atq; respiratione facere; cū illud in apnoea, aut syncope frigida, in qua calor cordis refrigeratur, fiat. Arteriarū, quarum motus seu pulsus, exploratio locū nō habet. Nam in syncope frigida languidus planè est pulsus, in apoplectico spirante plenus & validus, nisi cū jam in propinquo mors est. Si verò apoplexia in paralyfin desinit, spiratio fit difficilis, & oēs musculi thoracis graviter laborant, obstructo nimirū principio nervorū spinæ dorsi, id cū duos meatus, seu foramina habeat, dextro vel sinistro tantū obstructo, in una parte paralyfis, quā *hemiplegiam* vocant, consequitur. De cujus curatione, cū temperamentum corporis & vires Medicum in primis respicere oporteat, sicut de ea paralyfi, in qua sine offensione sensuū, gravitate capitis, & impotentia ad oēs actiones naturales, stupor in aliqua parte augetur, & paralyfis illius partis cōsequitur, hoc in loco nobis agendum nō est. Cū verò apoplecticus sine sensu & motu jacet, spiratio cū stertore violēta &

inæqualis, sudor symptomaticus, nihil nisi mors expectāda. Aurelianus in apoplexia valida longissimum terminum diem tertium statuit. De validiore & validissima oraculum Hippocratis in medio est. Benignus Deus omnes misericordiæ suæ in morte filii testificatæ confidentes in certa fiducia auxilii ac liberationis ab improvisa morte, & migratione ex hac vita tueatur.

CONSILIUM SEXTUM;

*De compressione oris ventriculi, & spiritus
quasi interclusione pro quodam
Nobili juvene:*

Omnem rectam actionem Medici, rectam cognitionem præcedere oportet. Et verissimum est illud: *Non intellecti, nulla est curatio morbi.* Itaque quid de causis morbi tui Medici præsentis existiment, cognoscere cupiebam. Vel colligi in ventriculo, vel confluere ad illum humores existimo. De pituitæ, quæ in ventriculo generatur, corruptione nullum dubium. De affluxu humoris, sit ne is à jecinore, vel splene hæreo. De meatu illo à vesicula fellis, qui miseros à nativitate facit, non cogito, neque bilem

bilem copiosè trāsmitti arbitror. Aliquid bilis interdum cum pituitoso humore misceri existimo; Unde pituita illa, quę rejicitur flavescit, & viridis apparet. Acrem atque acidum illum humorem è splene affluere, & in stomacho magis, magisq; corrumpi statuo. Ab hoc strāgulationis, ac redinis, & aliorum symptomatum sensus excitatur. Itaque primus scopus curationis est, ne vel transmittatur humor, vel in stomacho corruptio fiat. Compressionem illam oris ventriculi, & spiritus quasi interclusionem fieri ratione Diaphragmatis, & causam habere flatus existimo. Verùm si pituita, quę flatuatur, nō redundabit, non ita hoc malum molestum erit. Itaq; necesse est, ut pituitosi humoris copia removeatur, deinde ventriculi intemperies corrigatur. Hunc verum scopum attinget, si interdum solam aloën rosatam ad dimidium scrupulum ante cibum sumet, & rectam victus rationem observabit. Te ipsum verò jam quid profit & ob sit animadvertisse puto, & ex eo indicationes curandi à præsentē Medico peti possunt. Mihi cū nihil ostensum sit, quid afferam? In multis quos

acris & acidus iste humor molestavit, talia symptomata animadverti, omnes per vomitum, interdum etiã quasi screatu saltem pituitam, quã deinceps acidus humor cõsecutus est, majori difficultate rejecerunt, neq; prius finẽ fecerunt, quã nigra quãdã, vel acida tenuia vacuarentur. Humore ejecto temperiẽ stomachi his medicamẽtis corrigere studui. Cũ per anni tẽpus licuit, thermarum aquas, quæ eluunt, abstergunt, & roborant ventriculum, bibere jussi. Tales multæ sunt in Italia. Nonnullis acidulas præscripsi; frequenter scobem de cornu cervi, destillatũ etiam ex iis, item imprimis cornu cervi ustum. Item rasuram eboris dedi. Item terram Lemniã. Videmus cretam vulgarem, cũ in cerevisiam acidam conjicitur acorem tollere. Itaque in his siccis magnam etiam vim esse trahendi in certum locum, è quo vacuantur humores, non dubites. Nihil juverunt inunctiones, purgationes, imò auctum iis malum. Hoc electuarium profuisse scio:

℞ Conser. rosarum ʒvj.

Spec. aromatic. rosat. ℞j.

Thuris el. & albi. ℞ij.

Misc.

Misc. & f. electuarius.

De hoc electuario capiat hora decubitus ad magnitudinem nucis castaneæ. Sputi multitudo non tam humidioris cerebri, quàm stomachi est index. Vigor ille sensuum, tam interiorum, quàm exteriorum reclamatione cerebri tēperamentum esse humidius; sed potest abundare excrementis, quæ ut expurgeretur per nares, cum fauces petant, opera danda. Calet haud dubiè cerebrum, & tanquã spongia, & ut Hippocra- ait, cucurbita, excrementorum materiam attrahit. Poteris igitur sacculum ex santalis rubris, foliis rosarum, & semine coriandri in pulverem redactis supra caput gestare. Missio sanguinis debili ventriculo nõ prodest. Nec video quid stillicidiũ aque ther- marum juvare possit. Flatus quoq; tibi interdum molesti sunt. Quàm læva sympto- mata in corporibus excitēt scio. Itaq; cum calorem infirmum esse, & materiam cru- dam ostēdant, opera danda ut calor cõfir- metur. Gestabis igitur interdum tale scu-
 ʒ Ladani opt. ʒiij. (tum;

Spec. aromat. rosat. ʒj.

Ol. nucis cond. ʒʒ.

Cum ol. rosaceo completo, & cera q. s. f. ceratum. quod extendatur ad formam scuti, non tegatur sindone, sed corpori applicetur. Cum urgent flatus, incidas minutim zedoariam, & cum vino sumas ad ℥j. Nolo zedoariam pulverisari. In jusculis interdum sumas semen carvi, vel ammi. Aromatum nimium usum vites. scutum stomachale non perpetuò gestes; sed hora una atque altera ante cibum applies, neq; tunc movearis. Hæc poteram in hac nostra miseria monere. Ubi de morbo certiora ex te cognovero, amici officium in me non desiderabis.

CONSILIUM SEPTIMUM;

De flatulenta affectione pro quodam Illustri viro:

Ipse sentio, quàm sævi & tristes dolores à flatibus orientur. Verè autem dico tristes, cum magna animi tristitia non modò hypochondriacas; verumetiam flatulètas affectiones comitetur. Unicum est remedium, curare ne sis crudus, & ne immodicis laboribus, præsertim cerebri atq; cordis, id est, affectionibus, animi intentionibus,

bus, lectionibus, auscultationibus, spiritus exaurias. Nam non solùm cruditate; verum etiam spirituum debilitate calor innatus affligitur, atque flatus generantur. Materiam verò flatuum rectissimè vitant ii, qui simplicissimam victus rationem observant; imò uno cibo, qui minimè excrementosus sit, cõtenti sunt. Nihil enim tam facere ad cruditatem, quàm ciborum varietatem sæpe monui. Addo hoc; ne in vasis æreis cibi præparentur, vel coquantur. Nam si quid intestinis, & omnibus membris naturalib. nocet, imò vitam lædit, coctura illa ciborum in æreis vasis hoc facit. Magno cum meo malo hoc sum expertus, & Aulas semel sapere, atque fictilibus ollis uti velim. Quàm facilè pisces, cùm paulò diutiùs in cupreis vasis cocti relinquuntur, corrumpi videmus. Sed de hoc scribere non est necesse, quia in mētem venit, hoc loco monere volui; si quid hac in parte Illustris dominus monendo etiam Cæsareæ Majestatis valetudinem juvare posset. Ad medicamenta verò quod attinet, priùs quotidianum usum Theriacæ, vel antidoti Mithridaticæ præscripsi; ita ut tribus vel

quatuor horis ante lucē, instar magni pisci de his antidotis sumeret, vel saltem alternis diebus usurparet. Manē priusquā domo exit, buccellā panis albi imbueret spiritu vini malvatici asperso saccharo, atque deglutiret. Spiritus verò iste tribus destillationib. in balneo esset paratus. Hæc duo medicamenta faciliè ad præcautionem, quæ imprimis necessaria est, facerent, & calorem senilem excitarent, atque iuarent. Urgentibus verò flatibus, & ventrem perturbantibus, habet jam Illustris Dominus enema, à me perscriptum. Huic nequaquam incoquerem *Cuminantia*, ut vocant, quæ cocta opinione magis, quàm revera juvant; sed pro tertia parte enematis jam cocti & expressi adderem malvaticum vinum. Error autem est & imperitia Medica, malvaticum, dum coquuntur herbæ, affundere. Ad ructus prosunt orbiculi ex saccharo atque oleo carvi facti. Iis etiam, si, cum doloribus vacat sæpe Illustris Dominus utetur, præclarè suæ valetudini consulat. Ad intestinorum malum velim Illustrem Dominum ceratum ex Ladani atque ceræ æqualibus partibus factum, atque

atque inunctum caryophyllorum oleo, loco affecto, non modò urgentibus doloribus; verumetiam alio tempore adhibere. Vigiliis senum mederi, maximè eorū, qui in summis curis versantur, & quos jam diu hoc malum vexat, difficile est. Lotiones, inunctiones, præsertim frigidas nihil prodesse certissimum est, imò frigida plurimum lædere constat. Calidis atque odoratis vapores contemperandi. Itaque hora decubitus una atque altera pilula parva ex speciebus diambre, atq; moschi cum succino confecta hoc modo devoranda est:

℞ Sy. diambre ℥ij.

Diamosch. dulc. ʒβ.

Succini alb. ℥j.

Ambra gryf. ḡ. iij.

Misc. & cum syr. de corticibus citri q. s. refoventur pilulæ N. xxiiii.

E quibus tres una vice capiat. Ad eandem intentionem instar nucis avellanæ sumat interdum de hoc electuario:

℞ Conser. è florib. nymphæ ʒβ.

Styrac. calamitæ selectiss. ℥j.

Margarit. splendid. præpar. absque ullo metallo ℥ij.

Ambrae gryseæ ḡ.vi.

Mofchi ḡ.iiij.

Misc.& cum fyr.violaceo q.f.f.mixtura
affervetur in vitro.

Plurimum ista duo remedia cerebrum roborant,& adversus vertiginem, atq; similes affectiones proderunt. Hæc nunc potui monere, si quid præterea, quo Illustris dominus juvari posse videatur, in mentem venerit, fide optima, & voluntate propensissima monebo, ac divinum auxiliũ, quantum in me erit, ut optimus Dominus conservetur, implorabo.

CONSILIUM OCTAVUM;

*In dolore dextri lateris ex inflammatione renis
dextri pro quodam Generoso domino:*

Cognitionis non aberrantis in morbi investigatione indicium esse Medicorum consensionem Galenus noster affirmat. Quã verò Medici de morbo consentiant, & quid absque vera cognitione rectè agatur manifestum est. Meam sententiã simpliciter dicam. Cùm in dolore isto dextri lateris tanta urinæ profluvies cõsequatur, renem affici nullum dubium. Si dolor vehementis,

hemens, si fitis, si calor adsunt, ut adesse res restatur, quis de calida intemperie dubitabit? fit ne verò inflammatio, in medio relinquo. Urina tam multa & copiosa maximum crudorum humorum copiam affluere, & liquari ostendit. Ex his igitur patet, cruditates in primis in hoc corpore vitandas, & intempestivè corrigendas, atq; removēdas. Qua ratione hoc fiat, nemo mediocriter in arte Medica versatus ignorat, itaque actum non ago. Cæterum quod ad intemperiem istam renis emendandam attinet, hoc opus, hic labor. Frigida simpliciter non profunt, calida nocent. Temperata igitur adhibenda, corpore non omnino impuro, & viis apertis. Excrementa removebunt utque passæ grandiores cum acinis contusæ, admista terebinthina nostro modo cocta. Erit etiam aliis medicamentis locus de judicio Medicorum præsentium, qui plus vident, quàm ego absens indicare possum. Usus autem clysteris ex solo decocto veronicæ cū saccharo, magis quàm ulla medicamēta, per os assumpta, proderit. In decoctum vel adeps vervecinus ad renes, vel cuniculi, aut capi, adjiciatur, ita

ut lubricitatem faciat. Si ista non sunt ad manus, parum butyri recentis addatur. Intra corpus probo decoctum passularum, quas *cubebas* vocant, cum radicibus althææ, & veronicæ hoc modo:

℥ passular. major. seu cubebarum ℥ β.

Rad. althææ ℥ β.

Herb. veronicæ P. j.

Decoq. in s. q. aquæ puræ, colaturæ

℥ ℥ iiij.

Mellis depurati.

Butyr. recent. an. ℥ β. Misc.

Bibat jejuno stomacho, sive manè, sive ante cœnam. Regioni autem renum hoc cataplasma imponat:

℥ Pul. radic. althææ ℥ β.

Vini optim. q. s.

Gummi Tacamahacæ ℥ iiij.

Misc. & extendatur, atque sinistro lateri in parte dolente applicetur. Hæc scripsi subitò, ne gratia officio quod mora tardaret abesset. Si quid deinceps in mentem venerit Generosum Dominum pro mea fide, & cupidissima gratificandi voluntate, monebo.

CONSILIUM NONUM;

De præservatione à calculo pro quodam Nobili:

Præservatio est remotio causæ faciētis, vel facturæ morbum. Causæ verò in generatione calculi duæ spectantur; efficiens, videlicet calor renalis, & materialis. Præbent autem causam calculo omnes humores, maximè autem pituitosus. Ideoq; recta victus ratione imprimis cavendum, ne hujusmodi humores, qui ad proventum calculi faciunt, in corpore coacerventur. Vitanda igitur sunt omnia, quæ cruditatem augment, & à cibis mali succi cavendum, abstinendum à frequenti usu piscium, lacticianorum, avium quæ delectantur aqua. Deniq; ab omnibus, quæ copiosum alimentum præbent. Non miscenda diuretica cibo: vitanda vina Austriaca nõ fecata, & coctio comotationibus, inambulationibusque non turbada. Diuretica, sive ea sint calida, sive frigida, quæ tamen propriè diuretica non dicuntur, non nisi ante pastum, vel longè à pastu assumenda. Ceterum cum in accurata etiam victus ratione excrementa proveniant, paulatim ea sunt subducenda.

Id fiet si ista pilularum massa ꝓ ij vel iij singulis septimanis semel assumpseris:

℥ Terebinthin. ex aqua simplici & ultimò rosar. novies lotæ ꝓ j.

Rhabarb. opt. & subt. pulv. ꝓ iij.

Cinnamom. elect. ꝓ j.

Pulv. succini alb.

Ceterach.

Liquiritiæ. an. ꝓ j.

Misc. f. magdaleon, de quo formentur pilulæ mediocres. Hæ pilulæ satisficient ad removendam materiam calculi, si temperanter tamen vixeris. Cæterum si quotannis semel in anno potiones purgantes suaviter humores sumpseris, plurimum valetudini tuæ cõsules. Quod ad alterationem renũ attinet, cum nõ solus calor; sed quiddam ex semine propagatum, vel à causis cœlestibus ortũ ad calculi generationem faciat. Etsi inquam propter hanc causam alterare renes frigidis interdum parũ juret; tamen plurimis profuisse scio, postquã corpus mediocriter pilulis præscriptis purgatum fuerit, cum post mediũ noctis hanc potionem biberint:

℥ Aq. fragariæ ꝓ v.

Syr.

Syr. de succo violar. ℥ j. Misc.

Quidam etiam singulis noctibus aquã frigidam bibebat, atque gravissimos cruciatus calculi, quos ante perpeffus fuerat, effugit. Manè verò ne frigida potio noceret, aliquot grana piperis integri assumebat. Ad eandem iintentionem rectè assumitur interdum ℥ β vel ℥ j succi portulacæ inspissati, ita ut in pilulas redigi possit. Inungantur etiam renes ante decubitum hoc unguento:

℥ Infrigidant. Gal. ℥ j.

Unguenti Mesues ℥ β.

Santalini ℥ ij. Misc.

Postea convenientibus diureticis utetur, doloremq; sedare studebit.

CONSILIUM DECIMUM;

*De præcautione Colici doloris pro quodam
Nobili viro:*

Sapienter, ut cætera omnia, hoc noster Hippocr. scripsit: *Nihil parvum, nihil contemnās.* Utinam autem Politici viri illud non tantum in valetudinis cura; verum etiam reipublicæ observarent, minus fortasse calamitatum in cõmuni vita esset. Cùm igi-

tur à me consilium requiratur de præcautione colici doloris, atque paresi, quæ jam semel in hoc corpore colicum dolorẽ consecuta est, principio hoc moneo etiã atq; etiam procurãdum, ne rursus in illud malum vir præstantissimus incurrat, cùm perpauci, quos secundo hic morbus invadit periculum effugiant. Nã prior morbus ita plerunq; naturam debilitat, & eam intemperie in intestinis relinquit, etiam mēbra paralyfi affecta eo modo debilitat, ut cum secundo recurrit, vel intēperantia accersitur, optimis etiam remediis parũ juvetur. Hæc eò ptinent, ut vir prudēs admonitus majori studio periculum vitet. Porrò cùm cruditas prima causã sit, & quasi fons & origo hujus morbi (hãc enim flatus & cæteræ molestiæ consequuntur) in primis enitendum, ut corpus cruditate vacet. Id fiet observata recta victus ratione, quæ in diligēti cura rerum nõ naturalium, ut Medici appellant, consistit. Quod igitur in præsentia dixi, idem nunc de sententia Galeni nostri repeto: supervacaneum esse optima medicamenta iis præscribere, qui rectam victus rationem tenere nequeunt. De aere non
 multa

multa dicam, cum ferendus necessario sit occupatis, qualis occurrit; verum etiã cum is corpora nostra plurimũ immutet, cõtra injurias illius corpus p̄muniendum. Frigidus igitur & humidus quãtum fieri potest vitandus. Inferior venter totus lineo pãno veteri & attrito, decuplo etiã, muniendus, & charta papyri superponenda, ut minus aer intestina, & membra nutritioni serviẽtia afficere possit. Pedes etiam neq; humidandi sepe, multo minus refrigerandi. De cibo & potu longa futura esset cõmemoratio, si singulis inhærere vellem. Ut cibus sit simplicissimus, & minimè varius, p̄sertim in uno pastu sumptus, moneo. Carnes, pisces, lacticia minimè misceat, & quãtum potest, cum pisces, & lacticia ad proveniuntum pituitosi humoris faciãt, vitet. A crudis verò planè absteineat. In potu cum plurimũ peccetur, adhibenda est diligẽtia, ut quæ noceant, vel profint nobis observemus. Nam potus, quem v̄tris murmura & flatus consequuntur, quiq; per urinã difficulter transit, noxius omnino est, itaq; cavẽdus, ac licet sit diureticus; tñ cum pituitã secũ rapiat intẽpestivè, obstruit meatus, & multa incommoda affert. Cerevisiã igitur

hordeaceæ usum nequaquã probare possum. Neque etiam nostratis acietis, quem potum plerunquæ crudum bibimus, nisi vectura, vel debita cura cruditatem emendet. Conveniētissimus igitur usus esset cerevisiæ Bohemicæ bene defecatæ atque maturæ. Vinum omne suspectum. Dulcia enim crassa & turbida plurimum nocent, etiam si parcè sumpta non magnopere lædere videantur. Inprimis autem Moravica noxia sunt, & nativum quiddam, quod hunc morbum conciliat, in se continent. Hinc tot colicos & paralyticos in Moravia videmus. Nec ab hac malitia absunt Austriaca, nisi bene atque sæpe sint elutriata. Rhenensia pura, matura, non contaminata hominũ fraude innocentissima sunt. Horum igitur usum laudarem, si in prandio tantum vinum biberet. In cœna verò cerevisia, ut dixi, alba contentus esset. De somno, & cæteris rebus non naturalibus, ut Medici appellāt, nihil præcipio. Ad medicamēta autem quod attinet, cùm etiam in exquisita victus ratione crudi & corrupti humores colligantur, familiari aliquo medicamento expurgandi sunt, ne mole sua

sua noceant. Itaque nisi vel insignis æstus, vel frigus obstet, rectè utetur pilulis, quarum ista est compositio;

℥ Aloes rosatæ ʒj.

Rhabarb. el. pul. & aq. cinnamo. aspersi

ʒij.

Agarici recenter trochiscati ʒj.

Mastich.

Myrrhæ a. ʒss.

Cum syrupo de absinthio reformatur pilulæ, numero xxv. De his pilulis capiat hora una ante cœnam, præcedente prandio tenui singulis octo diebus quinque, vel si parum subdixerint, septem. Videtur quidem clysteria in hoc malo minus noxia; sed si malum supra umbilicum est, parum juvant. Ut verò semper periculosius intestina supra umbilicū, quam infra laborant: ita clysteria injecta, dum obstructiones in superioribus partibus sunt, parum materiam attingunt, & sepe usurpata hoc incommodū afferunt. Primum, quod segniorem virtutem expulsiuam reddunt, & efficiunt ut alvus nō nisi irritata se exoneret. Secundò, quòd istæ impulsiones subitæ materiæ enematum, vel nimis calidæ, vel frigidæ

temperamentum intestinorū ledunt. Deniq; quòd nullum enema applicari possit, quin non simul multi flatus intrudantur: doloribus tamen urgētibus cum pilulæ, & similia medicamenta per superiora crudis existentibus humoribus minimè tutò adhibeantur, necessariò ad enematum usum deveniēdum est. Inprimis verò commendatur decoctū veronicæ, quæ à proprietate colicis medetur. Ea coquitur in jusculo gallinaceo, & libræ juris decocti adjiciatur vini Malvatici ℥.ss. Myrrhæ ʒss. & tanquā clyster imponitur. Rectè etiam decoctum veronicæ ex vino cum dimidio scrupulo myrrhæ per superiora inchoantibus & urgentibus doloribus datur. Sed curationem, quæ præsentem Medicum requirit, neque ex præscripto rectè suscipitur, non institui nunc scribere. Quæ ad præcautionem facere videātur, de iis monere volui, & cum duo jam absoluta sint à nobis; primò, ut cruditates vitentur, nec materia cumuletur; deinde ut materia collecta paulatim subducenda sit; restat tertium, quid ad roborandum calorem innatum fieri debeat. Etsi autem calor corrupto temperamento
partium,

partiū, & sublato, vel impuro reddito humido, cui ipse infidet, & à quo fovetur, difficulter ad suam moderationem reduci ita potest, ut officium suum integrè præstet; tamen quātum in nobis est annitendum, & anceps potius, quàm nullum remedium adhibendum. Consului de usu olei absinthii, quo totus venter matutinè inungendus, cùm absinthium maximè partes roborare Medicis videatur, ne flatu suscipiant. Sed magis juvabit meo iudicio oleum magistrale, quod *stomachale* nomināt. Maximè autē flatibus resistet si ambra liquida, ut vocant, umbilicum inunget, vel si ea haberi nequit, oleo myrrhæ. Muniet etiam ventriculū emplastro, vel scuto, quod umbilicum attingat, ex cera & ladano confecto, si huic ambra grysea, ut appellatur, in pulverē redacta, inspergatur, longè potentius remedium erit. Intra corpus sumet interdum cum vino post parcā cœnam trib. vel quatuor horis scrupulum unum radicis zodoarię incisę. Nonnunquã sextam partem scrupuli myrrhæ selectissimæ. singulis etiam mensibus matutinè horis sex priusquã cibum sumat, accipiat scrupulum unum

Theriaca, vel Mithridatii bene confecti; & si rationes illius hoc ferunt, singulis annis semel in Thermis layet. Nam si quid aliud, maximè Thermarũ usus labefactatum calorem erigit. *Hirschbergenses* laudo; sed *Landecenses*, etsi calefiãt, multis de causis præfero. Hęc habui quæ nunc monerẽ. Ea si ornatissimus vir observaverit, haud dubiè re ipsa experietur, me rectè & fideliter monuisse. Ut autem à Deo, sine cujus nomine, nihil felix & salubre, fortunentur ex animo precor.

CONSILIUM XI;

In Paralyfi ex Colica:

Etsi infirmissimè valeam; tamen persolvendum mihi est tuæ humanissimæ epistolæ; ne beneficii tui immemor atque ingratus videar. *πάρεσις*, quæ colicum dolorem consequitur, à paralyfi, quæ apoplexiam, vel paraplexiam comitatur, origine & causis differt. In paralyfi cerebrum, & principium nervorum affectum est; itaque ad caput, & spinã dorsi remedia adhibemus. In paresi post colicam malum ab intestinis oritur, & impetu quodam ad membra exteriora

teriora fertur, ac musculos, tendines, & partes exteriores occupat; sæpe principio nervorum illæso. Itaq; primum intestinorum malum intemperiem corrigere studemus; deinde materiam, quæ in membris exterioribus est, discutere, & membra corroborare, hoc est, ad suam temperiem reducere. Ad intemperiem verò intestinorum, nisi inflammatio adsit, felici successu destillatum è galbano, baccis lauri, & gummi Elemi umbilico adhibui. Membris verò exterioribus pro corporum cõstitutione fomenta & unguenta, quorum formulas certas nunquam observavi, sed, ut corpora ferebant, ordinavi.

Destillatum:

℥ Gummi Galbani,
Elemi,
Hederæ.

Ol. laurin. (aut etiam baccarum lauri)
ana partes æquales.

Destillentur. Serventur seorsim primò aqua. deinde oleum clarum, tertio oleum crassius.

℥ Rad. urticæ M iij.
Ivæ arthetice M ij.

Baccar.lauri,

Salviæ,

Rutæ,

Rorifmarini.a.M.j.

Gran.juniper.M.j.ß.

Incidantur,& dentur ad chartam pro balneo.

℥ Pingued.taxi,

Vulpis,

Gallinæ,

Anatis,

Anseris,

Ciconiæ an. ʒ j.

Succi salviæ,

Absinthii inspissat.an. ʒ ß.

Ol.laurini ʒ ij.

Misc. f. unguentum, quo inungatur post balneum.

CONSILIUM XII;

In dysenteria pro quodam Nobili:

In fluxionibus ventris cruentis, ut in spuito sanguinis, diligentem Medici considerationem medicatio requirit. Ideò cœca quasi remedia præscribere non possumus, præsertim cum hæ affectiones ostendant, quan-

quantum inter Medicum doctum & rationalem, atque imperitum & audaculum empiricum fit discriminis. Tutissimus autem est usus clysterum, primò:

℥ Furfurum tritici macri.

Hordei an. P. ij.

Herb. malvæ,

Parietar.

Chamæmel. a. M. ij.

Acetos. M. j.

Fiat decoctio in s. aquæ lactis quantitate, colaturæ

℥ ℥. j. vel in grandiusculis ℥. j. ℞. add.

Mellis rosat. solut. ℥. j. ℞. Misc.

Deinde adhibeatur alius clyster:

℥ Herb. plantag. centinodiæ an. M. j.

Rosar. rubear. M. ℞.

Radic. tormentillæ ℥. ℞.

Decoq. in lacte ustulato, & decocto add.

Mucillagin. semin. cytoniorum.

Succi plantag. a. ℥. j. ℞. Misc.

Reiteretur hoc enema, vel loco ejus quod sequitur:

℥ Lactis ustulati q. s. in quo decoq.

Rad. tormentill.

Consolidæ a. P. j.

Inque colatura dissol.

Sevi hircin. ζj . vel $\zeta \beta$.

Add. vitellum ovi, & detur.

Pro potu, quia graviter sitiunt, rectè illis datur, emulsio amygdalarú dulcium cum aqua tormentillæ, & pulvere diatragacan. in ovis sorbilibus. Item hic pulvis:

\mathcal{R} pul. rad. tormentillæ ζj .

Nucis cond. $\zeta \beta$.

Sem. plantag. $z ij$.

Misc. f. pulvis, de quo manè & vesperi detur drachma una; sed prius repurgatis excrementis per clysteria, vel exhibitionem rhabarbari loti, item missionem sanguinis.

CONSILIUM XIII;

De preservatione à Lumbricis, & eorum curatione, pro quodam Generoso domino:

Lumbricos esse de eorum genere, quæ tota substantia præter naturam sunt, atque ideò è corpore ejiciendos, Galenus nobis ostendit. Materiam verò eorum crassam, crudam, & excrementitiam intestinis adherentem, in hoc corpore albedo indicat. Efficientem autem, calorem putredinalem illum

illum quidem; verum non absolute, cum secundum Aristotelis sententiam, simpliciter putrescens non generet. Duæ igitur præcautionis & curationis sunt intentiones, videlicet, ut opera detur, ne materia in corpore proveniat, vel si proveniat, ut educatur, deinde ut calor cõtemperetur. Materiei in corpore proventum prohibemus recta victus ratione, quæ eò directa esse debet, ut ab omnibus, quæ crassos humores gignunt, sibi vestra Generositas caveat. Aerem igitur frigidum & humidum vitet, præsertim nocturnum. Corpus ante cibum, nequaquam post exerceat, post cibum non statim dormiat. Balnea à cibo vitet. Alvus ut sit aperta procuret, vel cum non est, pilulis ex aloe, quarum descriptio litera A signata est, utatur. A cibis crassis, qui difficulter conficiuntur, & pituitosis, ut piscibus, carnibus pinguibus, lacticiniis, & crudis abstineat. Lactucam tamen cum aceto & oleo olivarum comedere in cœna poterit; Cibos suos acidos, vel succo limonium, vel citri, vel aurantium reddat. A nimio verò aceti usu propter podagram, & articulorum dolores sibi temperet. Le-

guminum usum vitet. Pane fermentato utatur. Nō multum pro una vice comedat, nec nisi febricitet, hora cœnæ, (quod plerunque fit in vermibus) à cœna abstineat. Tunc verò decocto è radicibus cichorii utatur. Ac cū febris, & calor præternaturalis adest, caveat à nimio amarorum usu, cū illa calorem præternaturalē augeant. sed cū sine febre est, rectè amara adhibentur, quib. vermes enecantur. oportet enim prius interimere vermes, vel saltē facere, ut obstupescant, quàm medicamētis purgantibus educere. Ad necandos vermes præscripsimus pulverem, notatū litera B. Eo cū triduo, vel quatrduo do. Generosus est usus, ut mortui educātur, vel pilulis de aloe, vel potione, quæ litera C signata est, utēdum. Aut ex jure galli pingui cum saccharo clyster unciarum quindecim injiciendus. Nam quæ vermibus grata sunt, per inferiorē ventrem injici debēt. Olea cum refugiant, nequaquā clysteribus admiscēda, multò minus aloe, vel alia amara. simplicia autem quæ necant vermes, & omni tempore præberi possunt, sunt ista: Coriandri semen præparatum, semen citri, arantiorum,

rum, limonum, pulvis è vermibus terrenis cum rasura cornu cervi ad drachmam unam. Pulvis cornu cervi usti, terra lemnia, &c. Usus etiã theriacæ ad magnitudinem fabæ matutino tempore, item sub noctem myrrhæ ad magnitudinem pisi utilissimus est. Sed imprimis præstans medicamentum si ex succo chamædryos (D) & succo scorpii syrupum confici iusserit, & de eo in septimana cochlearia duo matutina hora sumserit. Si volet ut hic syrupus purget fermentis syrups libræ dimidiæ uncia una foliorum senæ, & agarici albissimi uncia dimidia in petia ligata imponantur. Sed syrupo purgante semel in septimana uti satis est. Si succi non habentur, fiant ex herbarum decocto forti. Adhibentur inferiori ventri olea & cataplasmata, quæ vermibus adversantur, ut oleum è nucleis persicarum, sicut fit oleum ex amygdalis cum oleo amygdalarum amararum. Item taurinum fel cum illis mixtum, aut cum aloe, aut succo foliorum persicorum. Talium medicamentorum aliquot formulas, sub litera E descripsimus. Cataplasmata etiam ventri apponenda, litera F notavimus.

Ad caloris autem contemperationem nihil utilius omnes Medici practici medulla cervina existimant. Ea non solum lumbos & perinæum; sed universam spinam dorsi inungunt. Hæc igitur si diligenter fuerint per aliquot menses observata, nõ dubito, quin & vermium generationem sint impeditura, & ne articularum dolores crebro sint graves atque molesti effectura. Nam cum ex pituitoso humore fuso atq; putrefacto articularum dolores proveniãt, sublata materia illa, malum hoc consequi non poterit. Adhibenda tamen alia quoque ad podagram sunt auxilia. Et cum Generosus dominus Mithridatica antidoto, vel Theriaca utetur, ut in lecto sudet opera dãda. Abluendum sæpe, ad materiam, quæ ex capite fluit, absumendam, caput, & in lixivio polytrichum decoquendum. Saponem autem medicato utatur litera G descripto, & post lotionem capiti applicet facculum, litera H descriptum. Pedes abluat vino, in quo flores verbasci cum sale ebullierint. Sed tutissimum est mudare pedes sæpe cum urina propria, vel pueri masculi, vel cum tument, decoquere in aqua pluviiali

viali baccas lauri, alumen, thus & sulphur, atque in hoc decocto linteolum madefacere, & calidè applicare. Si verò rubor & calor adsit, frigidè apponendū est. Herbas ad fomētationes, videlicet, origanum, absinthium, artemisiam, agrimoniā, chamæmelum, & rationem utendi novit. Ne nimium calidis fomentis utatur caveat. Inunctiones, cūm spes curationis propemodum evanescat, vitandas existimo. Hæc autem à benignissimo Deo fortunari opto.

Sequitur descriptio medicamentorum, quorum usus supra propositus est.

A

℥ Aloes rosat. ʒ j.

Myrrhæ el. ʒ j.

Cum syrupo rosato solutivo reformentur pilulæ mediocres. Capiat drachmam semis pro vice.

B

℥ Coriandri præparat. ʒ j β.

Sem. portulac.

Citri,

Limonum a. ʒ ij.

Zedoariæ ʒ j.

G

Cornu cervi usti ℥j.

Misc. f. pulvis. Sumatur ad drachmam
dimidiam.

C

℥ Decocti sebesten ℥iiiij.

Rhabarbar. electiss. ℥j.

Maceretur in eo, & prius aqua cinnam.
humectetur, atq; expressum detur.

D

℥ Syrupi è succo, vel decocto chamædry-
os, & scordii facti.

E

℥ Ol. è nucleis persicorum, & amygdala-
rum amar. express. an. ℥j. β.

Theriac optim. ℥iiij.

Mithridatii elect. ℥ij. Misc.

Item: ℥ Succi fl. persicorum ℥j.

Aloës optim. in spiritu vini dissol. ℥β.

Myrrhæ ℥ij.

Fellis tauri ℥vi. Misc.

F

℥ Folior. absinthii vulg.

Santonie.

Menthæ, a. P. j.

Nucleor. persicorum.

Amygdal. amar. an. ℥β.

Cum

Cum felle taurino & oleo amygd. amar.
f. cataplasma.

G

℥ Saponis Veneti. ℥. j.

Santali citrini.

Rad. iridis a. ℥ ij.

Caryophyllor. ℥ j.

Ambrã ḡ. v i.

Dissolvatur in aqua rosarum sapo, &
stet in loco calido, ac reformentur
globi.

H

℥ Santalor. rubr.

Citrinor. an. ℥ ij.

Rosar. rubea. ℥ j.

Corall. rubeor. ℥ β.

Nucis conditæ,

Caryophyllor. a. ℥ j.

Succini alb.

Mastich. a. ℥ β.

Ambrã ḡ. v i.

Misc. f. sacculus cum bombace sindo-
ne obductus, & serico filo distinctus,
ne pulveres in unum locum concidant.

CONSILIUM XIII;

*Pro præſervatione, & curatione Podagra
pro quodam Epifcopo:*

Cùm reverendiſſimus Princeps firmis fit viribus, & calor naturalis, omnium operationum naturalium opifex, illæſus, conjugio etiam non devinctus, initio hoc monendus, ne ullo modo corpus medicamentis affligat; ſed recta victus ratione, & mediocri diligentia articulorum dolores vitari poſſe ſibi perſuadeat. Veriſſima enim eſt Avicennæ de omnibus morbis, quæ à fluxione pendent ſententia: *Niſi materia adſit, neq; membrum, à quo deſluit, eam exonerationem, neq; debilem partem illam recepturã.* Rectam aut̃ victus rationem appello, quæ neq; in qualitate, neq; in quãtitate peccet. In qualitate præcipuè peccatur, cùm eſt cibus varius. Itaq; varietas ciborum vitanda, & ſimpliciſſimo cibo, qui nõ multum humorem generet, utẽdum. Uſus igitur carniũ ſit temperatus, præſertim gallinacearum. Ab iis autem, quæ vel crudos, vel corruptos humores generãt, prorfus ſibi temperet. Piſces rariſſimè comedat. A cancris, anguillis planè abſtineat. Fungos, carnes ſuillas,

suillas, lacticina vitet. cruda omnia fugiat. Fraga tātūm & cerasa, & persica bene matura in prima mensa concedi possunt. A cæteris absteineat. Lactucā modicè sumat. Capparum & olivarū usus tutior. Carnes avium, quæ circa loca palustria versantur, ut anserum, anatum, item pingues omnes, maximè agninas & suillas nō attingat. Vervecina tutissimè utetur, & bovina tenera. Vitulinam etiam non satis adultam minimè probo. Legumina pauca conveniunt, præter hordeum decoctum. Utatur verò carnibus magis assis, quàm elixis. Cōditos nimium cibos vitet, & simplicissimo, ut ostendi, contentus sit. Quantitas autem sit ea, ut de mēsa surgens plura semper appetat, neque unquam ita cibo sese repleat, ut nullum illius desiderium relinquat. A potu verò quantum potest sibi temperet. Si sola cerevisia triticea tenui contentus esse posset, haud dubiè plurimum adjumenti sentiret. Sed cūm fortasse vino assueverit, utatur Rhenano minimè forti, vel crudo, & ei aliquid rubri vini, quod à pede anserino nomen habet, affundat. A Moravicis, Austriacis, Ungaricis, dulcib. & crassis omni-

bus sibi temperet. Monui de remedio di-
vino, adimēte articulare[m] dolorem, Ver-
cellensibus in quodam viro quinquagena-
rio podagrico à Marchione capto, & vi-
ginti annis in carcere detento ostenso, quod
fatis declarat, unicum remedium in hoc
morbo è victus ratione petendum. Sed a-
lia pauca ad præservationem addam. Pri-
mum hoc est, ut ventriculi robur medica-
mentis purgantibus non debilitet. Itaque
præter evacuationes annuas, veris & autu-
mni, quo tempore & sanguis rectè mitti
poterit, nullis aliis medicamentis, quàm a-
loë rosata utatur. Sumat autem scrupulum
unum de hac massa:

℥ Aloës rosatæ ʒij.

Mastich. ʒj.

Cum syrupo rosac. solut. q. f. f. pilulæ pro
qualibet drachma duodecim.

De his igitur sua reverendissima Celsitu-
do sumat quinq; hora dimidia ante cœnã,
& parcè cœnet, atque istis pilulis absque o-
mni noxa in saccharo rosato, vel cū melle
rosato singulis septimanis uti poterit, imò
cum maximo valetudinis commodo. An-
nuas purgationes non præscribo, verùm

hoc

hoc moneo, ut talia medicamēta exhibeantur, quæ vires ventriculi non affligant, neque ita debilia sint, ut humores potius turbent, quàm educant. Infusum senæ & rhabarbari cū manna maximè probarem. Ut verò calor naturalis juvetur, & humores vel non corrumpantur, vel absumentur, consulo ut singulis diebus matutinè, posteaquam os & linguam bene mundaverit, de sequenti electuario ad magnitudinem uncis castaneæ sumat:

℞. Conserv. rosar. rub. & si haberi possunt Damascena. ℥. β.

Spec. aromatic. rosa. Gabriel. complet. ʒ iij.

Caryophyll. inciso. ʒ ij.

Ambrae el. ʒ j.

Misc. & cum syrupo de cortic. citri f. electuarium. Detur in vase vitreo, vel pyxide vitreata. Quantum adjuncti ad universi corporis valetudinem Reverendissimus Princeps ex usu illius electuarii sit habiturus re perspiciet. Cū autem materia Podagræ præcipuè à capite per universum corpus feratur, duo imprimis ad præservationem utilia remedia sunt

observanda: lotio nimirum capitis, & sudor matutinus in lecto. Caput abluendum curabit singulis septimanis bis ante cœnâ, nec postea aëri se exponat. In lixivio decoquatur polytrichum, & utatur sapone moschato, hoc modo facto:

℥ Saponis Veneti ℥.j.

Santali citrin.

Rad. ireosa. ʒ. j. β.

Caryophyll. ʒ. j.

Ambra grisea. ʒ. β.

Mosc. ʒ. v.

Misc. f. globi.

In lecto matutinè sudet, quotiescunq; poterit, ac quo frequentius sua celsitudo hoc fecerit, eò tutiorem se esse putabit. Hiberno tempore aliquid theriacæ, vel Mithridatii sumere, cū sudare volet, poterit. Remedia ad roboranda membra suscipiētia, cū in illis calor natus sit integer, & neque temperies, neq; compositio partium mutata, non video cur sit opus. Hoc tantū moneo, ne Thermarum, vel lotionū usum pedibus prodesse reverendissima sua Celsitudo sibi persuaderi sinat. Pedes mundare cum spongia intincta in vino rubro styptico,

ptico, in quo sal sit decoctū, utile est. Item tempore vindemiarum manè vinaceis, è quibus paulò ante vinū expressum est, immittere atque fovere. Caligis etiam lineis lotis in vino cū sale, & siccatu uti; sed aquæ imponere nequaquã conveniens. Post paroxysmū fomentis ex herbis decoctis in vino ad discutiendas reliquias materiæ, quæ affluxit, adhibere juvat. Verùm, ut initiò dixi, sola victus ratio, in qua etiã aër frigidus, & humidus cōtinetur, qui magnoperè vitandus, rectissima præservationis via est. Curationem dolorum nõ attingo, cum ea propter tempora morborū, & varietatem materiæ præscribi nequeat, & errata in ea plurimum detrimenti adferant. Medici igitur præsentis & prudentis considerationi relinquēda sunt, & minus potius, quàm nimium faciendum.

C O N S I L I U M X V ;

In Podagra pro Barone quodam Pologonico:

Est mihi initio non tam de temperatura Magnifici & Generosi domini Palatini; verum etiã de morbi causã, & natura aliquid

commemorandum, & ponenda quasi hoc modo fundamenta certa præservationis & curationis morbi articularis, quo Magnificus dominus affligitur. Sed cum temporis angustia hoc non ferat, & ægritudini bonis potius remediis; quàm Autorum sententiis variè conquisitis sit occurrendum, supersedebō longiori disputatione, & quæ rectam & tutam medicationē spectare videntur, exponam. Nam etsi morbus Magnifici domini, qui genu, cubitum, manus, ac pedes, & universum corpus afflixit sit inveteratus, & jam durities ac nodi fieri cœperint, de qua scriptum est à Poëta: *Tollere nodosam nescit Medicina podagram,* præcesserint etiam medicationes perniciosæ, virtus cordis, hepatis, & ventriculi sit debilitata, & ob hæc omnia, & his plura valetudo pænè desperata; tamen non dubito, quin arte & ingenio boni Medici, ita in meliorem statum possit reduci, ut nec sæpe morbus, nec multùm affligat. Absoluta verò sanitas, & valetudo planè firma potius à Deo, quàm à Medicis est speranda & petēda. Proinde Magnificum & Generosum dominum adhortor principio,
ne

ne ulli Medico credat gravioribus Medicamentis morbum se depulsurū affirmanti, fugiat unctiones mercuriales, & thermas, & in iis aut similibus remediis, quæ bona fide, summa diligentia proponam, & præcipuè in divina benignitate spem suam collocet. Quod ad morbum attinet non recesebo ambages de natura, causis, & reliquis, quæ à Medicis prolixè disputantur. Nã in omnib. fermè articulis debilitatem esse constat, cū diuturna fluxione materiæ crudæ & biliosæ ad juncturas, in quibus inflammatio & tensio per certa intervalla fieri solet. Posito autem isto cõstat in curatione morborū, quæ à fluxione dependent, quatuor esse consideranda: primò, membrum mandans, i. à quo fluunt humores: secūdo, recipiens, h. e. ad quod fluunt: tertio vias, i. per quas fertur materia, & quartò, materiã ipsam. Mandãtia, recipientia, & viæ, roborationẽ & alterationẽ debitam requirunt. Materia ablationem. Præclare autẽ Avic. inquit: *Si materia fuerit sublata, neq; mēbrum mandans mandabit, neq; recipiēs recipiet.* Quare cū in p̄servatione, tū in curatione primò ad materiã est respiciendū, & cavendū, ne

ea in corpore generetur, & si quæ est genita, ut illa quamprimùm auferatur, deinde ut membra alterentur & roborentur. Materiæ autem generationem in corpore cavemus bona victus ratione, & recta administratione earum rerum, quas Medici *non naturales* vocant. Primùm igitur aër nebulosus, pluviosus, & ventosus vitandus, præfertim nocturnus. Dormiat igitur sua Magnificētia clausis fenestris in cubiculo, ubi aër sit exiccatus, & temperatus in calore & frigore. Talia sunt ea loca, quæ sua Magnificētia inhabitat. Caput, à quo magna pars ægritudinis depēdet, sit perpetuò mūdum & munitum, nō tamen nimium à pellibus calefiat. Exercitium admodum cōtra cruditatem prodesset; sed quia & manus & pedes à doloribus sunt debilitati, nō possum exercitium consulere. Nam membra debilia firmanda sunt. Somnus sit nocturnus octo, vel novem horarum. primò super latere dextro, deinde super sinistro, postremò rursus super dextro. Si autē sua Magnificētia aliter cubare consueverit, non mutet consuetudinem. Cum sua Magnificētia cœnat, nō nisi quatuor horis à cœna
cubitus

cubitum eat. Lotiones & balnea omnino vitet. Caput aut singulis septimanis semel abluat, & in lixivio, quod ex cinere sarmetorum vitium sit factum, decoquantur rosa, betonica, stœchas Arabica, & agaricus albus. Paretur autem sapo in hũc modum:

℥ Saponis veneti ℥.ss.

Santal. citrin. ʒv.

Rad. ireos ʒij.

Caryophyll.

Lig. aloës an. ʒj.

Macis ʒj.

Moschi parum, siquidem gratus S.M.

Quod ad victus rationem, cibus sit moderatus, simplex, boni succi, minimè excrementosus & flatuosus, & nunquã ad satietatem ingestus. Ideoquã sua Magnificentia sit contenta uno ferculo, & non varios & diversos cibos misceat. Nihil enim perniciosius in hoc morbo, quã ciborum varietas & diversitas, cum ea non minus quàm multitudo & satietas cruditatẽ inferat, quæ mater hujus mali est. Utatur autem carnibus optimis & laudatis, quales præscribunt Medici: vitulina, hædina, gallinis, caponibus, perdicibus, phasianis, colúbis, avib. nemoralibus.

Extremities avium & gallinarum Medici in hoc casu improbant. Item aves quę cūq; in locis palustribus degūt. Abstineat à suilla, leporina, fungis, caulibus, leguminibus: Aſſæ carnes, quām elixæ convenientiores sunt. Piscib. rarò utatur, & non nisi optimis & elixis. Abstineat à coctis cū butyro aut oleo, vel frixis. Nō comedat pisciū capita. Ovis sine butyro utatur, & nullo modo cū butyro conficiat. Usū fructuum, & præsertim pomorū planè S. M. vitet. Nec casei aut lactis usū probo. Deniq; ut dixi, si fieri potest, in prædio ferculo uno, aut altero ad summum ejusdē generis utatur. Fugiat acetosa, & evaporantia, ut allium, cepam, sinapi, tanquam certam perniciem. Potus sit cerēvisia pura & defecata, aut hydromel Lithvanicum, quod fortasse minus molestum esset, si unum aut alterū folium salvię imponeretur, aut etiā cum illo decoqueretur. Vino prorsus abstinendum censeo; sed ventriculi causa concedendū puto, vel panem ex optimo tritico confectum bene fermentatum intingat in malvaticum, non admodum potens, & sic in modum pastæ assumat. Hæc de victus ratione satis, præsertim

fertim cùm de ea alii quoq; Medici monuerint. Quod ad medicamenta attinet, vellē si votis res ageretur M. D. nullis prorsus medicamētis, & præsertim purgantib; uti; sed cum naturali calore debilitato, & ratione aëris etiam in laudatissima victus ratione consentaneum sit in hoc corpore partim crudos, partim adustos & biliosos humores coacervari, qui non aliter, q̄ medicamētis educi possunt, necesse est ut singulis mensibus bis expurgetur. Ad hunc usum præscripsi has pilulas, de quib; S. M. assumat ʒj. tribus horis ante prandium:

℞ Myrobal. citrin. ʒ iij.

Agaric. albiss.

Rhabarb. el.

Aloës opt. an. ʒ ij.

Mastich. ʒj.

Aspergantur decocto ivæ artheticae & caryophyll. & cū syr. de cort. citri reformentur pro qualibet drachma pilulae septem. Sumat trib. horis ante prandium, & superbibat aquæ betonicę cum syr. de betonica cyathum. Quod si M. S. abhorret usum pilularum, consulo ut singulis mensibus bis hac hyeme, aut saltem semel utatur hoc infuso senæ, quod:

℥ Passular. enuclear. ℥ j.

Galangæ.

Sem. anisi a. ℥ j.

Decoq. in f. q. aquæ puræ, & in decocto macerentur per integram noctem:

Fol. senæ Alexandr. elect. ℥ ss.

Exprimantur fortiter, & ℥ hujus expressionis ℥ iiii.

Syr. de corticibus citri ℥ v. Misc. f. potus.

Sumat V. M. in aurora. Hoc infusum vestræ Magnificentiæ admodum utile futurum confido. Nam sena pituitosos & adustos humores educit, & etiamsi aliquibus propter flatu est molesta: tamē quicquid sentiāt alii Medici vētriculo innoxia. Hepar hoc modo & alia mēbra roborat, quia adstrictionem quandam habet, proinde hujus infusi usum hac hyeme magis, quā pilularum probarē, præsertim cū audiam molestas fuisse alias pilulas, satis modestè & prudēter à Medico præscriptas. Cavendum, præsertim in præservatione, judico ab aliis medicamentis, quæ à longinquo, vel ad articulos humores trahunt, & eos validè commovent. Quia sæpe incautior
eorum

eorum usus paroxysmum adducit. Cæterum quemadmodum Hippocrates & Galenus monent, annuas purgationes non possum non laudare, & etsi præsentî Medico corpus, prout tunc sese habuerit, inspicienti committendas puto; tamen & paucis sententiam meam exponam. Nam in vulgaribus confectionibus pharmacopolarum parum spei pono. Ineunte igitur vere vellem suam Magnificentiam per aliquot dies bibere syrupos hos :

℥ Aq. betonicæ ℥ iiij.

Syr. de betonica ℥ j. Misc.

Deinde preparato corpore utatur sua Magnificentia hoc decocto :

℥ Herbar. betonic.

Ivæ artheticæ.

Capillor. Veneris. a. M. j.

Stœchad. Arabic.

Salviæ an. P. j.

Myrobalan. citrin. ℥ vj.

Passular. enucleat. ℥ x.

Polypodii quercin.

Liquiritiæ a. ℥ j.

Agaric. albiss. ℥ ß.

Cortic. ellebor. nigr. ℥ j. ß.

Sem. citri.

Caryophyll.

Galangæ.

Sem. anis. an. ℥j.

Epithymi Cretic.

Fol. senæ el. an. ℥j. ℞.

Rhabarb. el. ℥j.

Spicæ ℥℞.

Decoq. l. a. in f. q. aquæ, ivæ arthetice & fumaricæ, id est, propemodum in libris tribus ad cõsumptionem medietatis, & myrobalani, sena, rhabarbarum, epithimum maceretur integrum diem naturalem secundum artem, & fortiter exprimatur, ac depuretur expressio, & fervetur usui in loco frigido. De qua datur ℥ iiij. cui adde syrupi rosati solutivi, de corticibus citri an. ℥ ℞. Misce, & sic pro uno, & reliquis duobus. Bibat autem hoc decoctum ter aut quater alternis dieb. cum custodia diligenti. Quod si nõ fortiter educeret, singulis diebus bibere posset. Observentur autem infausæ constellationes, & ne in lunæ cõiunctione aut oppositione assumat. Quia verò cõcitati humores à medicamento purgante sæpe impetu quodã ad membra feruntur
 affe-

affecteda, ideo cōsulo cum talibus purgationibus, vel etiam præscriptis pilulis sua Magnificentia utetur, ut fiat decoctum hoc:

℥ Absinthii.

Chamæmel. a. M. j.

Rosar. rubear. M. j. β.

Salis ℥ ij.

Bulliant in aqua ferrata ad consumptionē medietatis, in isto decocto made fiat pannus linteus, & applicetur locis affectis in manibus & pedibus die purgationis, & altero etiam post purgationem. Et cum deponitur, inungatur locus affectus hoc unguento leviter:

℥ Ol. rosat. omphac. ℥ β.

In quo coquantur lumbrici terrestres numero quindecim, loti in vino, & coletur, colaturæ adde: salis ℥ j. & terantur simul in mortario. Hac inunctione aliquot diebus sua Magnificentia utatur post purgationes. Et si autem ab infuso senæ nihil est periculi; tamen utile est isto quoque unguento post infusum senæ inungere loca affecta. Missionem sanguinis licet Galenus in hoc morbo mirificè commendat, in libro de sectione venæ; tamen ego

de hac deliberandum esse sentio amplius, & prudenti Medico, & præfenti phlebotomiam committo, neque hîc leges præscribo. Vomitus quantum scriptis omnium Medicorum commendetur in hoc morbo sciunt eruditi, & habet profectò magnâ utilitatem, non solum ratione evacuationis crudorum humorum; verum etiâ diversionis. Proinde si Magnificus Dominus in mense semel saltem possit vomere, utile hoc sanitati futurum esset. Rationes sciendi vomitus, multæ sunt, sed nō omnes tutæ. Quo pacto verò ventriculus sit roborandus deinceps dicemus. Si Magnificus Dominus hæmorrhoidum beneficiû possit consequi, vel natura, vel arte magnâ id spem salutis ostenderet. Sed de hoc, & de cautèriis dicam in consilio, quod post vèrnum tempus sum daturus. Nunc de medicamentis alterantibus & roborantibus totum corpus, & ejus partes meam sententiam explicabo. Primò pro roborando uniuerso corpore, membris tam mandantibus, quàm recipientibus, utatur Magnificus Dominus singulis diebus manè tribus vel quatuor horis priùs quàm lecto

lecto surgat hoc electuario:

℥ Conser. Rosar.

Borragin.an. ℥j.

Anthos,

Salviæ,

Citri condit.an. ℥β.

Theriac. præstantiss.

Mithridat.opt.an. ℥j.

Sem. citri.

Corall.præparat.

Margarit.præp.an. ℥ij.

Fol.auri num.v.

Misc. & cum syrupo de corticib. citri q. s. f. electuarium. Assumat autem ad magnitudinē castaneæ, vel nucis juglandis parvæ, & si supervenerit sudor, sese in lecto contineat, & sudet. Non tamen consulo, ut singulis diebus sudet. Neque, ut arbitror, multum sudabit, cum natura non sit assueta hoc modo musculosas partes expurgare. Hora decubitus alternis diebus deglutiat Magnificus Dominus granum unū thuris albissimi, aut hoc cum saccharo rosaceo commisceat. Mirificè enim prodest ventriculo & cerebro, ac in fluxionibus & catarrhis remedium est admodum

laudabile. Ad roborandum etiam cerebrū
& ventriculum, flatus discutiendos, & tar-
dam coctionem, item oppilationes hepa-
tis corrigēdas, utatur tribus horis post prā-
diū, vel hora una ante, rotula una de oleo
anisi confecta. Et singulis diebus post as-
sumptum cibum capiat cochleare plenū
sequentis pulveris:

℥ Coriandri præparat. ℥j. ℞.

Panis albi tosti ℥j.

Corallor. rubeor. præparat.

Margarit. præparat. an. ℥ij.

Sacchar. albif. ℥. ℞. misc.

Hic prohibebit fumos, quibus repletur
caput, & cibi in stomacho corruptionē, &
coctionem juvabit. Ut autem calor natu-
ralis adjuvetur, & hoc quoque modo crudi-
tati, & tardæ coctioni resistamus, inunga-
tur ventriculus hac hyeme singulis diebus
cū sua Magnificencia è lecto surgit hoc
unguento:

℥ Medullæ crurum vituli ℥j.

Pul. mastich. ℥j. ℞.

Caryophyll.

Macis,

Lig. aloës an. ℥ij.

Coral-

Corallor. præparat. ℥j.

Ol. caryophyllor. ℥ss.

Specieb. diligētissimè pulverisatis misc.

Quod ad capitis roborationē particulatim attinet, p̄posui antea lotiones cū levi extersione. Consulo autē ut cum lotionibus utitur, accipiat olei amygdalarū dulcium guttas decē, & his admisceat guttā olei caryophyllorū, ac caput inungat. Quia valde cerebrum corroborat. Noctē autem hunc pulverem future coronali super inspergata

℥ Rosar. rubear.

Myrtillor.

Corallor. præpar. an. ʒj.

Mastich. ℥ss.

Misce f. pulvis.

Hoc remedio mirificè juvantur, quib. fluxiones ad partes inferiores decumbunt, & caput debile est. Condito etiam macis sua Magnificentia pro roborando ventriculo & capite uti poterit. Hæc de alteratione & roboratione membrorum principalium satis, quæ si Magnificus Dominus adhibuerit diligenter, plus verè utilitatis ex victus ratione vera, & ex medicamentis præscriptis, quàm ex unctionibus, aut ullis aliis

medicaminibus percipiet. Terebinthinæ & ivæ artheticae usus ratione morbi conveniens esset; sed propter ventriculū & caput reformido. Magnopere autem laudo Myrobalanorum conditorum usum. Nunc de tumorum, aut dolorum remediis pauca addam. Nam utinam nō nimis multa remedia Dominum in præsentem calamitatem deduxissent. Si haberemus oleum ex ossibus humanis, & oleum ceræ anteferrem hoc omnibus aliis medicamentis; sed cū nunc non sit in promptu, nec statim possit confici, alia remedia eligenda sunt. Consulo autem ut in isto itinere tumori, qui est in genu, hoc medicamentū quinq; diebus adhibeat. Accipiat vitellos ovorum sex coctos ad justam duritiem, & addat croci ℥j, & commisceat, & tumori superimponat manè, & retineat quatuor vel quinq; horis. Cū sua Magnificentia venerit Cracoviam, utatur deinceps ad œdemata & tumores, tam in manibus, quàm in pedibus hoc unguento;

℥ Pinguedinis Tauri ℥ij.

Salis usti ℥j.

Ol. olivar. ℥vj.

Misc.

Misc. probè in mortario.

Hoc inungatur per plures dies, donec sua
Magnificentia domum pervenerit, ubi ad
removendos topfos in juncturis hoc un-
guento utetur:

℥ Mucellagin. althææ.

Sem. lini.

Ol. chamæmel.

Pinguedin. anseris.

Ol. vulpin. in qua vulpecula viva
sic cocta.

Ol. lumbricorum terrestr. an. ℥β.

Salis triti ℥ij.

Croci ℥j.

Misce f. unguentum molle, quo juncturæ
inungantur, & semper inspergatur pulvis
lumbricorum terrestrium lotorum in vi-
no & combustorum. Hæc satis de locali-
bus. Nā plura scribemus in consilio, quod,
Deo juvante, deinceps Magnifico & Ge-
neroso Domino Palatino sum daturus.
Unum addam à veteribus Medicis exco-
gitatum medicamentum, quo arthriticos
sanari posse affirmant, si per integrum an-
num ejus usus continuetur, vel ut mense
Ianuario assumatur ad ℥ij. per quinq; dies.

In Februario totidem & tantundem. In Martio per duos dies eandem quantitatē assumat. In Majo tribus diebus. In Junio uno solo die. In Julio duobus. In Augusto uno. Septembri duobus. Octobri duobus. Decembri duobus. Ita tamen ut præscriptā rationē victus seruet. Sumat autem in diluculo in aqua ivæ artheticiæ, vel betonicæ, cum syrupo de iva arthetica, vel betonica. Descriptio pulveris hæc est:

℥ Aristoloch. ℥j.

Centaurii ℥iij.

Gentianæ ℥vj.

Mei ℥v.

Hyperic. ℥vj.

Petrosel. Macedon. ℥β.

Agaric. albiss. ℥ij.

Rhapontic. veri, de rhabarbar el. si

Rhaponticum non habetur, ℥j.

Ex his omnibus fiat pulvis cum summa diligentia. Hoc remedium, ut dixi, est veterum Medicorum, & à multis, ubi alia remedia nō contulerunt, expertum. Quod ego, qui veterum inventa amo & veneror, non improbo, atq; ejus usum vestræ Magnificentię cōmendo; sed ita ut aliorum quoq;

quoq; Medicorum eruditorũ, & rectè ac candidè iudicantiũ sentētiã audiãt, quorum iudicio, & hoc meum consilium subijcio. Deum autē fontem vitæ, & sanitatis oro, ut Magnificum virum clementer respiciãt, & huic meæ curationi benignitate sua successum felicem reddat.

C O N S I L I U M X V I.

In Podagra pro quodam generoso Domino.

Cùm de eo, quod verè cognoscit Medicus, cõsiliũ sui rationes rectè exponere possit; miror mihi initio tenebras quasi obiici, cùm perscribitur inunctionibus chymicis longo tempore illustrem Dominũ usum, & silentio causæ, quibus malæ qualitates sint inductæ, prætereundæ videntur. Certè cùm consilium à me expetatur, in primis de his me moneri oportebat, sed ut ut sit, ne officio meo defuisse videar, simpliciter sententiam meam exponam. Initio autem hoc affirmo, me inunctiones chymicas toto pectore averfari; idque istis rationibus adductum facere; primum, quia eiusmodi medicamenta calori

naturali non sunt proportionata, itaq; ut vim adferant naturæ, vel eam lædant necesse est. Secundò, quod sulphur & mercurius metallicorum nulla arte ita planè corrigitur, ut naturæ cõueniens reddi possit. Postremò, quod violentum naturæ inimicum sit, neq; Medico, qui naturæ subservire debet, usurpandum. Quod verò ad cauteria attinet; cùm materiam Medici non tenuem tantùm, sed mixtam, crassam atque falsam esse fateantur, quid iis proficimus? Pauca materia, eaq; tenuis per fonticulos istos, ut appellant, evacuatur; cùm ista Podagrici maximè abundet, imò crassa materia Podagram gignere non possit, nisi tenuis illa, & serola, tanquam vehiculum adsit, & inflàmationem excitet. Hoc verò si tota per cauteria posset euacuari, nihil convenientius Podagricis esset cauteriis seu fonticulis istis iudicarem. Verùm cùm videamus quàm exigua pars effluat, atque illud, quod effluit, nõ tam ad curationem, quàm præcautionem morbi faciat, quorsum propter parvum atq; incertum commodum magna incõmoda subeunda. Multis enim exemplis erudimur, quàm

quàm minimè tutò cauteria, præsertim in pedibus, atq; hoc nostro Germanico aëre, adhibeantur. Et dum propter aëris Germanici intemperiem, & frigiditatem clauduntur, quàm subitò mors consequatur? Possẽ aliquot recitare clarissimis Medicis non ignotà exempla, si necesse esset. Sed faceffe fonticulos istos nõ ratione podagræ, sed sanandorum ulcerum fieri. Si hoc quærimus, vel diversionis, vel derivationis finem spectamus. Eam autẽ quomodo consequi liceat, si ad membrum affectũ materia trahatur & deducatur, Medici viderint. Non libet in hãc sententiam scribere plura. Cũ autem corrupti humoris serosi & falsi remotio è corpore manifestè nobis indicetur; eas vias, quas natura demonstrat, persequamur. Primũ igitur optima victus ratio præscribatur, deinde, mixti, crassi, atque maligni humores præparentur, preparatiq; evacuentur. Præparari poterunt decocto cardui benedicti, educi atq; evacuari agarico. Nam simplicissimis medicamentis utendum censeo. Hoc modo crassioribus humoribus è corpore remotis, propinandum ad sum-

num viginti quinque, vel triginta diebus decoctū sarsæ pariglia: ita ut in octo libris aquæ duæ vel tres (siquidem sarsa pariglia non sit recens & bona) uncia decoquantur. Sumat autem octo primis diebus tantum unum haustum sudoriferum matutine, deinde decem diebus bis in die bibat atq; sudet. Ad extremū rursus uno die semel tantum utatur. Aëri se non exponat, & abstinendis abstineat. Rectam victus rationem observet non modò incuratione; verum etiam post curationē. Pro potu utatur secundo decocto, in quo radices eryngii admisceantur, ut serosis humoribus per vias etiam urinæ exitus patefiat. Scimus quantum sarsæ usus in periculosissimorū ulcerum curatione proficit. Caput autem & summam curationis podagræ esse statuo: efficere ut corpus serosis humoribus vacet. Rationes sæpe Medicis à me sunt ostensæ, nec hoc loco referēdæ. Si tamē hac curatione serosi humores exhauriri, exulceratæ partes curari & roborari non possent, aliud consilium de thermis Landencensibus in promptu esset. Quæ profectò si tempestivè à moderatis hominibus (quis enim

enim immoderatos & intemperantes curet) adhibeantur plurimum momenti in cura podagræ, modò morbus sit curabilis afferunt. Sed de thermis alio tempore agemus. Illud nunc moneo, cum materia falsa & acris graves dolores in partibus, quas exulcerat, inducat, ut ad contemperandum & leniendum illam pulmentum ex radicibus althææ in pulverem redactis, atque in lacte decoctis loco affecto, & dolenti adhibeatur. Quantum hoc cataplasma valeat, res, ut spero, ostendet. A benignissimo autem Deo, qui solus sanat & curat, benignè hoc fortunari opto.

C O N S I L I U M X V I I .

In Podagrigo dolore pro quodam Magnifico viro.

In Podagrigo dolore, duo præcipuè consideranda sunt: Fluxio & materia fluës, atq; membrorù seu pedum imbecillitas. Materia fluës in hoc corpore præcipuè à capite descēdit, estq; frigida, serosis humorib. cōmista. Ii ne immodicè in hoc corpore au-

geantur, recta victus ratione, capitis tempestiva lotione & sudore præcavendum. Ad victus rationem quod attinet, velim simplicissimam eam esse, pisces, cancos, lactinia, cruda omnia à mensa removeri, distincta spacia prandii atque cœnæ observari. Cœnam parcissimam esse, pomeridianum somnum caveri, neq; cubitum, nisi duabus horis post cœnam ire, à potu, remota mensa abstinere, neque unquam, nisi dum cibum sumit bibere. A vino forti sibi temperare. Rhenanum purum convenientissimum erit. Ab Ungarico & Austriaco, dulcibus etiã omnibus & impuris cavere. Vina medicata ex carduo benedictõ, vel betonica profunt. Balnea, equitationes, concubitus frequentem plurimum nocere omnibus notum est. Proinde & Poëtæ fabulantur, ex Bacchi atq; Veneris concubitu natam Podagram, significantes ebrietatem & venereorum usum inprimis Prodagrã procreare. Sudor matutinus in lecto utilissimus est, ac si ad eum se assuefecerit, haud dubiè commodum percipiet. Caput in septimana bis vel ter ante cœnam abluat, & in lixivio polytrichum

chum herbam decoquat, & saponē tali utatur:

℥ Saponis Veneti ℥.j.

Santal. citrini.

Rad.ireos a. ʒj. β.

Caryophyllor. ʒj.

Ambraë ḡ. vj.

Dissolvatur sapo aqua rosarum, & admisceatur species, ac stent in loco calido, reformentur globi. Post capitis lotionē aëri se non exponat, sed intra conclave detineatur. In hyeme utatur interdum Theriaca, vel Mithridatica antidoto ad magnitudinem avellanæ, mane ante sudorem in lecto. Vere autem, æstate & autumnō sumat hunc pulverem:

℥ Cornu cervi crudi ʒj.

Cornu cervi usti.

Rasuræ eboris a. ʒ β.

Ossium de crure bovino ʒij.

Corall. rubeor.

alborum an. ʒj.

Cinnamom. el. ʒj. β.

Sacch. albiss. ʒij. Misc. f. pulvis.

De hoc accipiat quantum cochleare potest capere horis tribus ante prandiū. Ab-

fumunt enim isti pulveres superfluos humores, qui fluxionū sunt materia. Ad roborandos pedes quod attinet, etsi ita eorū robur exhaustum videatur, ut restitui vix possit: tamen conandum est. Primū igitur hoc fomento utatur, accipiat origanū, artemisiam, agrimoniam, & betonicam, ac decoqui jubeat. Hoc decoctum calidè injiciatur vasi idoneo, & pedibus panno simplici primū contectis, excipiatur fumus, deinde pānus duplicetur, & magis magisque cōtegatur, sudor abstergatur. Rursus filices igniti injiciantur, & sudet per dimidiam horam. Hoc fiat matutinè cū lecto surrexerit per aliquot dies; maximè vero cū dolores remiserint. Nam præsentibus doloribus hoc fieri nequit. Post fomentum illud inungantur pedes aqua è vitulino hepate cū salvia destillata. Est aliorum quoq; destillatorū, & unguentorū usus; verū cū res declaret, minimè bono successu ista adhiberi, abstinendum censeo. Pedes non lavet; sed ex decocto origani, & agrimonix in vino adiecto sale, cū sponsia vel linteo mundet, idque sæpe faciat. Dolores cū tolerabiles sint,

medi-

medicamenta quibus in paroxyfmis utendum fit non præscribo. Aqua è floribus verbasci, in quibus flores verbasci æstivis diebus macerentur in sole tutissimum remedium ad sedandos dolores, si linteolæ ea imbuta loco dolenti applicentur, puto. In principio quidem folia rosarum rubeorum sicca, & rasura cornu cervi in aqua ista ligata in petia, & expressa imponi possunt, ita ut vi astrictoria affluxus prohibeatur. Deinde ut citius ad statum inflammatio perveniat. Aquæ verbasci parum myrrhæ addatur. Plura remedia non præscribo. Hæc verò ut à benignissimo Deo fortunentur opto.

C O N S I L I U M X V I I I .

In Quartana pro quodam Nobili.

Hanc febrim esse à crasso humore constat, undecunq; crassitiem habuerit. Galenus 13. Method. & in lib. de tumoribus ait, crassos humores, vel à sanguinis fecce, vel à pituita oriri. Itaque quartanam à pituitosis humoribus feculento sanguine mixtis nasci posse statuo. In hac quoque sententia est Galenus 2. de crisiibus, ubi

pituitam crassa sua consistentia naturam humoris Melancholici referre ostendit. Sed venio ad quæstiones. I. An exquisitior evacuatio hoc anni tempore sit adhibenda? Respondeo, concocta medicanda esse ait Hippocrates. Cùm autē hic morbus longus sit, & concoctio tarda, nihil aliud est intempestivè in hoc morbo purgare, quàm vires ventriculi imminuere, humores turbare, ex crassis crassiores, & ex longo longiorem efficere. Nunquam purgandus Melancholicus humor, nisi prius educta pituita. Ideò laudatur vomitus. Hic clysteria sola sufficiunt, nec debilis ventriculus affligendus. Si omnino purgans dandum, darem trochiscatum Agaricum; sed prius aliquot diebus decoctum raparum cum sacchari drachma una, & parum Zinziberis, vel integra grana piperis. Ad II, De Theriaca dāda assentior; sed leviora prius darem, Nucleos persicorum quinque; vel sex, & cochleare unum syrupi de succo melissæ, vel haustum aquæ melissæ probi destillatæ, deinde ad Theriacā venire. III. De Melanagogo dando in hac imbecillitate ambigo. Medicus enim
Chri-

Christianus tutò debet mederi. IIII. De venę sectione. Afferunt Practici experientiam. Ego, nisi insignis sit cruditas, non repugno. V. Si hæmorrhoides rectè possunt aperiri, & indicia apparent tumoris, planè placeret mihi, hoc præsertim tempore. Acidularum usus spleni prodest, & splenis affectio quartanæ curationem facit difficiliorem. Probo tamen ut viscerū robur per olea & fomenta convenientia roborentur. Ita enim facilius curatur, nutritur, dormit. Affectiones animi cavendæ. Inunctiones spinæ dorsi in rigoribus probantur, & veteribus Medicis in usu fuere.

C O N S I L I U M X I X.

*In quartana pro alio quodam viro
Nobili.*

Quartanas tutas esse etiam plebeis notum est; verum non tractandæ inclementius, ne alius morbus accedat, & diuturnitate vires frangat. Itaq; ut in aliis morbis longis, victus ratio tenenda, quæ robur nõ diminuat, nec, ut vulgus putat, in abstinentia spes curationis ponenda. Abstinenti

à falsis, & maceratis carnibus bovinis, cervinis, suillis, piscibus, anguillis, carpionibus, saxatiles cum aromate concedo. Non lactinia, & acetosa. Comedat carnes assas & elixas. Molliora semper præcedât, ut endivia, lactuca, atriplex Romana, id est, spinachia cû uvis passis cocta. Cruda quoque in mēsa vitet. Die paroxysmi ante paroxysmum, cûm nunc matutini sint, non edat, à paroxysmo edat. In longis enim morbis virium robur præcipuam spem curationis facit. Potus, vinum Rhenanum, vel Neccarinû, modò non acidum. Non cerevisia cruda & flatulenta. Hordeaceæ defecatae profunt. Somno nihil detrahendum, modò ne sit paroxysmus, vel infret. In remissione non est noxius. Nunquam dormiat apertis fenestris. Cûm abest febris exerceatur, non defatigetur. Vires si debent conservari, venus debilitans caput & ventriculum vitetur. Cæterùm cum solida & carnes hîc diminuâtur, prodest die paroxysmum sequente in labro aquæ dulcis ex flumine haustæ lavare, non tamen sit nimis calida, & totum corpus hoc unguento inungere:

℥ Ol. amygd. dulc. rec. express. ℥ iiij.

Succi artemisiæ express. ℥ ij.

Coquantur simul, & dentur in vitro.

Quotidiè habeat beneficium ventris, & à medicamentis purgantibus vehementibus, etiam roborantibus calidioribus abstineat. Alvum moveat hac potione :

℥ Passular. minor. 3 v.

Flor. borrag.

Violarum an. P. j.

Herb. ceterach.

Epithymi a. 3 iiij.

Folior. senæ select. 3 vj.

Decoq. l. a. in s. q. aquæ puræ, colaturæ ℥ ℥ iiij. his add.

Syr. rosat. solut. vel de violis solut. ℥ j.

Mannæ el. 3 vj.

Syrupi conservat. Zinziber. parum.

Misc.

Prodest etiam orbiculum unum cum extracto Rhabarbari assumere. Ad præparationem humorum nihil melius decocto raparum, & usu nucleorum persicorum. Ad symptomata: Quartana laborantes affecto sunt splene, etiamsi non sentiant. Ungatur igitur splen hoc unguento :

℥ Ol. amygd. dulc. rec. ℥ iij.

Succi veronic. ℥ j. β.

Succi cæpar. ℥ ij.

Cortic. radic. capp. ℥ j. β.

Coquantur diligenter & exprimantur, & colaturæ add.

Axungia gallin. ℥ j. & misc.

Epati admoveatur sacculus ex furfuribus hordei aqua ista aspersa:

℥ Aq. Taraxacon.

Vermicular. an. ℥ j.

Aceti rosac. ℥ j.

Syr. pro epithemate hepatis ℥ ij. Misc.

Ubi calores febriles intensi, fiant duo sacculi ex furfuribus hordei & dorso applicentur, & permutentur. Et quia sudor & calor post febrem molestus, & vires frangit, spina dorsi hoc unguento ungetur à paroxysmo:

℥ Ol. Violar.

Nymphaeæ.

Lactis muliebr. an. ℥ j. Misc.

Ante paroxysmum bibat poculum aquæ melissæ, in qua parum conservæ borraginis maceratum sit.

De præservatione à morbis pestilentibus.

Requiritur à me ut paucis describã rationem præservandi à morbis pestilentibus, id ut faciam singularia humanitatis officia requirunt. Tota autem præservationis ratio, cùm in vitatione causæ versetur, primùm generales causæ distinguendæ sunt. Est autem generalissima aër, atq; ab eo veræ pestilentiaë, quas nos publicas appellamus, proveniunt. Minus generales sunt, corrupti cibi, & ea quæ humores in corporibus vitiant, atque impura reddunt. Unde privati morbi pestiferi oriuntur, qui tamen publici fieri possunt, si putredo ad eum gradum perveniat, ut morbida expirationem habeat. Sed de his agere non necesse est. Nam ejusmodi privati pestilentes morbi facilè possunt præcaveri, si corpora sint pura, & recta victus ratio adhibeatur. Publicas autem pestes, quæ plerunq; bubonibus, vel carbunculis sunt insignitaë, ut quarum seminaria in aëre continentur, non alia ratione melius vi-

tamus, quàm aëris mutatione, ita ut de impuro aëre in puriorem nos cōferamus. Id si facere non conceditur, hæc quatuor observemus necesse est: primò, ut aër non modò à putridis vaporibus; verùm à seminariis etiã pestis diligentissimè ppurgetur. Secundò, ut opera detur, quò corpus excrementis vacet. Tertiò, ut cor adversus præpotētem causam, & inspirationē seminariorū muniatur. Quartò, ne ulla putrefactioni humorū in corpore causa detur.

DE PRIMO: Aër nō melius purgatur, quàm ventilatione & igne. Proinde si à locis salubribus flant venti, ii admittendi. Si seminaria eos flatus cōtinere suspicio est, hoc est, si ex ea parte, in qua plurimi laborāt, spirant, aditu pphibendi. Ignes autē accendere, maximè ex juniperi ligno, itē rorismarino, & aliis redolentibus vulgo etiã notum. In æstate foliis vitis, salicis, violarū, cydoniorum conclave ædium, in quo habitamus, inspergendum. Hyeme suffitu utendum ex contusis baccis juniperi cum pulvere succini. Possunt & orbiculi redolentes manibus admoveri hoc modo:

℥ Cortic. citri.

Santal.

Ligni aloës an. ʒʒ.

Storac. calamit.

Ladani an. ʒj.

Galliæ conditæ,

Aleptæ conditæ an. ʒʒ.

Ambraë gryf. ʒ. iij.

Misc. & cum mucillag. Tragac. f. orbic,
 Quàm minimè in publicũ prodeat, & cùm
 exeundũ est, antidotũ, de quo tertio loco
 dicemus, sumat, & corticẽ citri, vel angeli-
 cam in aceto præparatam in ore gestet.

D E S E C U N D O: Nihil possumus præ-
 scribere de excrementorũ evacuatione.
 Sed hac in parte Medici præsentis opera
 utẽdum. Cæterũ hoc monemus, excre-
 mentorũ proventum cavendi nõ meliorẽ,
 neq; tutiorẽ rationẽ esse, quàm si recta vi-
 et^o ratione utamur, & operã demus ne cor-
 pus repleatur etiam boni succi cibus, mali
 verò succi omnes amoveamus; varietatem
 ciborum caveamus. Quæ assumuntur ea
 aceto, succo limonũ sint conditã. Insuper
 gatur etiã cibo cornu cervi in pulverẽ re-
 ductũ cum cinnamomo, pulvere tormen-
 tillæ, & hora una ante cœnã assumãtur istæ

pilulæ bis vel ter in septimana:

℞ Aloës rosac. ʒʒ.

Myrrhæ ʒij.

Croci ʒj.

Ambraë gryf. ʒʒ.

Cum syrupo de cortic. citri reformatur
pilulę mediocres, de his accipiat drachmā
dimidiam.

DE TERTIO: Eorum quæ corrobora-
rant, & aduersus præpotentē causam tuen-
tur, omnes vulgares libelli sunt pleni. Ve-
ram autem pestis antidoton soli Deo no-
tam non est dubium. Itaq; diuinum auxi-
lium præcipuè implorandum. Ego ad præ-
servationem inprimis utile puto electua-
rium de nucibus, hoc modo factum:

℞ Nucum jugland. num. xx.

Caricar. pinguium num. xv.

Rad. tormentill.

Pimpinell.

Baccarum lauri. an. ʒ ij. ʒ.

Cortic. citri.

Galangæ.

Macis in aceto præpar. a. ʒj. ʒ.

Fol. absinthii.

Rutæ.

Scabiosæ a. M. j.

Flor. borrag. M. ß.

Cornu cervi.

Boli armen.

Terræ sigillat. a. ʒ ij.

Myrrhæ el. ʒ j.

Crociz ß.

Cum lb. iij. mellis despumati f. electuariū,
de quo sumatur mane, vel cū in publicū
prodit ad magnitudinem castaneæ. Sunt
& alia multa. Verūm si interdum, ne uni
medicamento assuescat natura, variandū
est, consulo, ut Theriaca bona, vel mithri-
datica anditotus sumatur, vel hoc electua-
rium:

℥ Radic. verbasci.

Tormentill. an. ʒ iij.

Sem. citri ʒ ij.

Succi verbenæ.

Meliss.

Cardui bened. a. ʒ j.

Sacch. in aq. melissę dissol. coq. lento igne,
& f. electuariū, accipiat cochleare parvū.

DE QUARTO: A putredine præser-
vant ea omnia, quæ prius dicta sunt. Maxi-
mè verò creber usus pilularū supra descri-

ptarū. Item pulvis cornu cervi sepe assumptus, terra sigillata, bolus armena, moderatus sudor matutinus, & qui corpus perspirabile reddat, si benè extergatur. Maxime verò potus vini puri cum foliis cardui benedicti. Hæc autem omnia, ut à præpotenti Deo benignè fortunentur, precor.

CONSILIUM XXI.

*In rubore faciei post cœnam cum sudore pro
quodam Nobili viro:*

Rationali Medico symptomata oblata, & quasi in oculos incurrentia ad suas causas deducenda sunt, & videndum an causa rationem morbi habeat, & quid primò, ac per se actionem lædat. Nam sin ulla actio, ut in hoc casu, qui modò proponitur, lædatur, nec morbum adesse, nec curationem requiri certum est. Verùm cum præcautioni in inchoantibus malis operanda sit, & illius modus in hac præternaturali affectione à nobis requiratur Methodica via ea inquirenda est. Rubet post cœnam facies, interdum sudor consequitur. Hæc itaq; consideranda, & primùm cum in corpore nihil absq; aliqua causa accidit,
ca in-

ea inquirēda. Ruborē à sanguine esse, nullus enim humor præter hunc rubet, cōstat. Sudorem verò ab humidi copia, utrunq; verò ab impellente. Impellunt autem vel spiritus, vel vapores, neq; facile impellunt, nisi plenitudo adsit. Consequitur igitur ex methodica ratione multitudinem sanguinis esse minuendā. Deinde ne impellētia impetū faciant cohibēda. Ad primum, ne nimium redundet sanguis, vel victus ratione, vel detractioe illius efficiemus. Victus igitur ratio ejusmodi instituenda, quæ copiam minuat, nec ut perscribitur gallinis perpetuò vescendum, vel vinum, præsertim potens atq; fumosum, vel crudum, quod in hypochondriis hæret, bibendum. Imò dum hæc affectio durat in cœna à carnibus prorsus abstinendum, & hordeo probè cocto, atque similibus cibis, qui neque copiam sanguinis atgeant, neque multos vapores ad caput transmittant, utendum. Vini etiam unico haustu contentus sit in cœna, & ad sitim explendam cerevisiam puram, & quæ vaporibus caput non repleat, minimumque lupuli habeat, addat. Scio hîc ad pauca respicientes posse reclamare; verùm quan-

tum in corporibus consuetudo valeat videndum. In prandio verò prolixius carnibus & vino uti poterit, ita tamē ne perpetuò gallinaceas carnes, aut similes, sed interdum duriores, & quæ minus tenuem sanguinem generant, comedat. De sanguinis verò detractioe præfenti Medico observandū, an ita abundet, ut ex magnis venis vacuādus fit, an verò alia missioni sanguinis obstent. Quin per cucurbitulas detrahendus videatur nullum esse dubiū arbitror, itaq; suo tempore cucurbitulæ adhibendæ. Deinde ad alterum scopum, videlicet, ne vapores impellentes humores ad caput, & universum corpus detrudantur, & ruborem ac sudorem cōcitent actio Medici intendēda. Etsi verò sublata multitudine hoc non fieri posse existimē, præsertim cū vapores, non tam à ventriculo, quàm universo corporis habitu ad caput devehantur; tamen & in eo laborandum, ut vaporibus resistamus. Cū verò ab universo corporis habitu feruntur, imprimis victus ratione, quæ massæ sanguineæ subveniat hoc præcavendum. Ventriculo ea, quæ ad complexum cibi, quem

vul-

vulgo occlusionem stomachi vocant, faciunt administranda. Deinde ne caput atque cerebrum incalascet, & ut Hippocrates loquitur, tanquam cucurbita ad se vapores trahat videndum. Itaque præclare Celsus monet, quibus caput infirmum est, iis ne cogitationem quidem à cibo tutam. Omittat igitur serias cogitationes omnes, & jucunda atque grata post cœnam agat. Medicus autem ea, quæ ad id faciunt, ut ventriculus roboretur, & cibum amplectatur, (ea autem siccandi vim habere absque calefactione oportet) præscribat. Peritus, & usum artis præditus ex ea sylva, quæ magna est, facile materiam, observatis iis, quæ in præcautione observanda sunt, inveniet. Faciat Deus, ut quod est optimum ac saluberrimum eligat. Nam ego mihi partes docendi doctiores non sumo.

C O N S I L I U M X X I I .

In febris intermittente pro quodam Nobili puero.

In pueris febres intermittentes, præsertim tertianæ minus quidem periculosæ censentur; sed si diutius perseverent, gra-

uius afficiunt calorem innatum, & membra nutritioni seruiant. Itaque ubi natura non potest eas superare, ad tuta medicamenta confugiendum. Est autem in hoc puero cum bilioso humore plurimum pituitæ, cum febris tam diu duret. Ejus proventus victu vitetur, deinde humor tollatur. Non lacticinia, nec pinguia edat, nec in calore edat, nec nimium edat. Ad purgandum velim enema, cum pueris non tutò per os dentur. Ut autem membris naturalibus succurratur, potest post evacuationē dati in potu absinthium ponticum. vel ungetur hoc unguento ventriculus:

℞ Ol. amygd. dul. rec. ℥ iij.

Comar. absinth. pontic. M. j.

Rosar. rubear. P. j.

Caryophyllor. ℥ ℞.

Decoq. affusa ℥ j. vini, ad vini consumptionem, & addatur:

Aloës optim. ʒ j. ℞.

Mastich. ʒ ℞.

Ceræ parum, Misc. f. unguentum.

Hypochondria autem oleo chamæmeli-
no quotidie manè foveantur. Si calores
graviore sunt, fiât sacculi furfuribus hor-
deaceis

deaceis impleti, dorso supponantur, vel potentilla herba sale aspersa & aceto soleis pedum, & arteriis etiam apponatur.

C O N S I L I U M X X I I I .

*In Tumore in genu post febrim pro puero nobili
duodecim annorum.*

Nihil me cōsilio accuratissima diligentia scripto addere posse, vel debere, vero animi iudicio statuo. Ut autem morem geram iis, quorum auctoritatem defugere nō debeo: Casum perdifficilem esse fateor; & oculis quàm calamo uti malle. Describitur hic puer duodecim annorum, temperamento humido & frigido. Cū enim non sit alacris; sed potius segnis, cor minimè calidum, cū decolor, & subtumidus, jecur frigidius, cū somnolentus & catarrhosis, cerebrum haud dubiè humidius. Ex harum autem principum partium cōstitutione de totius corporis temperamento, iudicium facere, Medicis est constitutum. In hoc igitur phlegmatico habitu, non mirum extitisse febrē difficilem & contumacem, ac catarrhis, tussi, & sopori conjunctam. Abundarunt enim humiditates, nec facile potuerūt à natura

evinci. Itaq; ex earum corruptione & putredine febris haud dubiè originè duxit, quæ & suo calore has exagitavit, & partim in vapores redegit, quorû mole cerebrum pergravatum, ibi deniq; rursus condensatis in fauces & pulmonem delapsis catarrhum & tussim excitavit. Porrò febris vegetativam facultatem, non satis validam, magis debilitavit, ut malorum humorum major fieret proventus. Non mirum igitur si obortus est tumor in genu post febrim, quemadmodum Galenus comment. ad sententiam i. sectionis 4. 6. Epidem. ostendit. Laxa est enim illa junctura, & humorum capax, quorum onus natura à visceribus protrudès faciliè in declivem locum devolvit, præsertim aliqua occasione vehementioris cursus, aut deambulationis calefactum. Existimo verò consecutum œdema erysipelatodes. Itaq; purgationem serosorum & pituitosorum humorum, diætam exiccantem, viscerumq; vegetabiliû, hepatis in primis corroborationem cõprobo, quamvis nihil speciatiim explicetur, præter pulvem ex pulpa panis albi, roris, oleo chamomelino, croco & la-

& lacte caprino paratā, quæ cur fuerit adhibita nō satis assequor. Si adfuiſſet dolor, qui perexiguus ſcribitur fuiſſe, hujus cauſa potuiſſet, ut *αικόδυνον* applicari. Si cauſa ſup-
 purationis, differendum fuiſſe exiſtimo. Prius enim tentāda eſt reſolutio tumoris, quæ ſi nō poſſit ſperari, ad ſuppurationem deveniendum. Reſolvere autē tumorem iſta pulſ non potuit. Non enim eo calore, eaque facultate attenuandi & penetrandi prædita eſt, ut poſſit frigidos, ſeroſos, & phlegmaticos humores, præſertim denſis membranis, tendinibus, ligamētis, & amplæ offium articulationi penitus impactos, in exhalationē cōvertere, evocare & diſcutere. Quare Galenus, Aëtius, & ex re-
 cētioribus Vīgo, in hujusmodi tumoribus adhibent potētius cataplaſma ex ſtercore caprino, columbino, & ſimilibus rebus cum poſca aut lixivio incorporatis. Immò pulſ illa mihi vix ſatis fuiſſe videtur ad ſuppurationem inducendam. Nam hanc perficit calor concoquens, qui nō magnus eſt in partibus offeis, nervoſis, membranofis, & præſertim ab humorum frigidorū mole obſeſſis. Augeri igitur hunc oportet, ut ro-

borata pars possit illapsos humores satis valido calore subigere. Aquosa materia, & nonnihil sanguinolenta, quæ ex loco aperto effluxit, nõ ostendit suppurationem factam. Nullum enim signum coctionis. Existimo illam potius copia sua exuberasse, & decubuisse nõnihil in furam, & acedine sua evasisse. Assentior quidem fuisse apostema quasi criticum, quod feverit cerebri, jecoris, & loci affecti intemperies, sed copia affluentis serosi humoris paucorum exemplis res est. Narravit mihi hîc D. Abrahamus, paucis ab hinc annis duos se vidisse, qui cum ad articulum læsi fuissent, propè exanimati fuerint ex effreni fluxu aquæ articulorum, quam vocant, *Gliedtwasser*. Equidẽ scio læsis ligamentis, chordis, ossibus, magna copia serosam materiam effluere, quæ chirurgo solet in cæcis sinibus illorum corruptionem aut læsionẽ prodere. Atq; eam ob rẽ Galenus 3. de composit. medic. secundũ genera, in vulneribus nervosarum partium adhibet medicamentum ex euphorbio vehementer exiccãs, quod memini feliciter usurpari in sauciato genu, cum vulnus ex affluxu istius aquei

aquei humoris pessimè se haberet. Cur falsæ decoctum & thermæ nõ profuerint, verã causam Dominus Doctor assignat, quòd multa materia putrida in occultis sinibus retenta perederit membrum ad os usque. Non potest enim sperari sanatio, nisi auferatur os, & quicquid corruptũ est, ad quod præstandum non satis fuerunt falsæ decoctum & thermæ. Cùm autè nonnihil exicarint, factum est, ut affluens humor induruerit, atq; in carnem flaccidam abierit. Rectè cerebri & hepatis fuit habita ratio in victu & medicamentis, Benè etiam iactum, quod liquores mundificantes & abstergentes fuerint siphone infusi, & foris etiam pulvilli imbuti decoctione rerum metallicarum appositi, ad prohibendam maiorem putredinẽ, quæ omnia, licet speciatim nõ indicentur, credo tamẽ fuisse ad rem accommodata. Decoctũ apii in vino & aqua bis quotidie exhibitum, non fuit malè excogitatum ad expurganda ulcera, & serosorum humorum per urinam diversionẽ. Sed metuo, cùm apium sit ex diureticis, quæ sanguinem attenuant, fluidumq; reddunt, & ab eo serum separant,

ne impetū serosorum humorū ad locum affectum parum inhibuerit. Causam frustrati effectus non colloco in imbecillitate medicamentorum, sed in abditis & inaccessis sinibus ulcerum, in quibus retenta sanies, ac propterea habitum, & integritatem partis magis magisq; corrumpens, nō potuit repurgari. Quare bono consilio sinus fuit rescissus, ut liber esset saniei effluxus, & applicanda idonea remedia, (hoc est, quæ carnem flaccidam absumerent, sanie[m] repurgarent, & asperum os corrigerent) facultas. Quod si ne sic quidē malum vinci possit, laudo potionem vulnerariam, quæ sæpe mirum in modū ulcerum sorditiem, & squamas ossium corruptorū eliminat. Probo etiam lotionem pedis ex Mastiche, thure, sulphure, sale, alumine, in lixivio & vino decoctis. Oleum vitrioli aut sulphuris, vel deniq; cauteriū actuale succedunt pulveribus catagmaticis, qui os corruptum tollere non potuerunt. Ac postremum refugium est suffitus. Sed metuo ne malum vires nimias acquisiverit, cū diutius imbecilliora medicamenta in gravissimo morbo sint adhibita. Mihi enim

enim minimè dubiū videtur subesse magnam ossiū cariem, pluresq; sinus, ex quibus compressis sanies effluit, quæ retenta madore suo os inficit. Sed potest fieri, ut errē, & errare me opto. Hoc verò pro certo habeo, non posse ulcus cum corruptione ossis conjunctū prius sanari, quàm hæc auferatur, vel pulveribus catagmaticis, vel oleo vitrioli, vel cauterio, vel deniq; ferro. Cùm verò caro interjecta sit, ab hujus resectione, in pueris præsertim, meritò abhorremus. Interea autē malum eundo vires acquirit. Suffitum metuo, & quod malignitatem habeat, qua possit puer lædi, & quod materiā cōmoveat sursum in pulmone & fauces. Meum cōsiliū est, ut chirurgus diligenter quærat foramina in quæ per fistulā cauterium immittat absq; læsione & dolore vicinarum partium, ubi nimirum os corruptum & periosteum nudatum cognoverit. Etsi enim totū os corruptum non aduratur; tamen aliquibus locis inustum in se cōtrahitur, & quasi corrugatur, atq; secū aufert reliquas partes corruptas non adustas. Postremò non possum non monere ex Galeno comment. ad sentent.

Epi. sect. 2. prognostic. Abscessus hujusmodi in genua ferè adferre claudicationè, quod equidem duabus de caussis evenire puto, vel quod humor in profundo delitescens inter patellam & articulum, cum discuti & resolvi nequeat, propter partis infirmitatem, & caloris inopiam, sua sæpe sede ossa dimoveat, vel si articulus penitus exulceretur, quod hujus sanatio consistat in exiccatione, qua mucilago seruiens flexioni juncturarum ad articulum ossium induratur, & capita ossium distinctorū terminat. Omnino abscessus in genu' magni est negotii; quod humor penitus in articulo capaci imbibatur, nec resolvi facilè possit, retentus verò in parte excarni, nec robusto calore prædita malignam qualitatem contrahat, nec ei exitus sectione in parte exquisiti sensus, absque periculo pravorum symptomatum pareatur. Quare optimo puero bonum & prudentem chirurgum opto, qui eum rectè tractare possit, cujus judicio meam sententiam de re non visâ planè subjicio.

C O N S I L I U M X X I I I I .

*In Melancholia hypochondriaca pro quadam
femina nobili.*

Symptomata nos in cognitionem morborum deducunt. Ea cum ad suas referuntur causas, morbi cognitio elucescit. Sunt enim symptomatum causæ morbi, atque ii Medico curandi. In Melancholia autem hypochondriaca ita maligna sunt symptomata, ut exercitatissimi etiam Medici de loco affecto nequeant statuere. Itaque ad ea, quæ Hippocrates noster de mulierum & virginum morbis nobis scripta reliquit, animum refero, & ut maturè huic malo obviam eatur moneo. Rectè verò factum, quod est purgata. Ac purgari eam crebrò, id est, singulis septimanis bis velim, non alio medicamento, quàm pomorum succo, in quo folia senæ decoquantur. Si succus buglossæ haberetur, & succo pomorū admisceretur, admodum cōveniens esset. Mittatur etiã sanguis ex venis pedum, pro ut rectè aperiri poterunt, & cucurbitulæ etiam in pedibus ponantur, & locus scarificetur. Utatur lotionib⁹ pedū samniferis hora decubit⁹, ex foliis salicis, lactucæ,

vitis, additis capitibus papaveris duobus. Manè atq; vesperi ex aqua scolopēdrię bibat chrysolithi atq; Topatii ḡ. vi. In prima cœna fumat jusculum ex nucibus juglantibus, papavere albo, & addet parum nucis conditæ. Nam somnifera plurimùm in his affectionibus p̄sunt. De affectione in dextro hypochondrio melius doceri cupio. Item sintne affectæ māmillæ. An ratione rectè utatur, pudoris ne obliviscatur, multum, vel pauca loquatur. Habeat ne suas purgationes, Anne hæmorrhoidus tumor appareat? Hęc omnia, ut de morbo certiùs statuere possimus, Medicum monere poterunt.

CONSILIVM XXV;

In hæmorrhagia narium pro quadam Generosa fœmina.

Sanguinis fluxum consecutum in hoc corpore malum totius corporis habitum, mutationem coloris in virore, totius corporis extenuationẽ, & cordis, (ut Medico verbo utar) concussionem ex scripto intelligo. Adesse insuper ventriculi & hepatis dolorem. Ventriculi cessare, expurgata pituita

pituita per vomitum. Hepatis perseverare, & tunc præcipuè gravem esse, cum sanguinis fluor imminet. Insignem etiã tibiarum imbecillitatem consequi. Hæc symptomata Medicus ad facultatem expulsi-
vam, & venarum in toto corpore tenuitatem & raritatem refert. At cum morbi sint symptomatum causæ, neque vis expulsi-
va, & raritas venarum rationem morbi habeant, non video cur ad ista duo indicationes curativas referat. Paulò post verò contentivam roborandam dicit, neque tamen, quid sit roborare, videt.

Est autem certè roborare, nihil aliud, quam justam temperiem parti restituere. Hęc igitur est vera curandi indicatio, quæ semper ad morbum directa est. Cum autem temperamētum Generosæ Domine in sanitate cõstitutæ mihi sit ignotum, neque quantitas lapsus perspecta, sanè nõ video, quomodo rectè ull' rationalis Medicus absens consilium dare possit. Est in dextro hypochõdrio dolor, & habem' axioma hoc: Ubi dolor, ibi morbus. Hepar per se non dolet, quæ igitur pars vicina affecta videndum. Porro hepar fons est & origo

sanguinis & venarū. Cū igitur & sanguis ipse (quod mal^o habitus, & extenuatio declarat) sit frigidior & serosior, cū venarū tunice extenuatæ, & vis retentiva, vel cōtētiva in iis debilis, hepatis intemperiei, & sanguinis inprimis, subveniendum. Nam cū sanguis minus serosus fuerit, illius cōsistentia venarum tunicas juvabit. At frustra agimus de tunicarum raritate, nisi sanguis suam commodationem consequatur. Frustra etiā de illa, nisi hepar ad suam temperiem reducatur.

Hic igitur consistimus, & quod resolutione methodica ultimum est, primum in actione Medica esse oportere statuamus. Qualis verò sit intemperies hepatis, & quæ causa doloris, utrum ab intemperie illa, vel alia causa, explicare mihi Medicū, cui signa multa in oculos incurrūt, velim. Nisi enim de illa certi aliquid statuamus, vero scopo, ad quem omnis cogitatio Medica directa esse debet, destituimur. Fateor me existimasse, solam copiam sanguinis, & raritatē venarum narium, causam præbere, ideo sanguinem minuendum esse recta victus ratione, & scarificatione monui.

nui. Ad hepar etiam, ne nimio plus sanguinis generaret, respiciendum, & orificia vënarum in naribus firmanda putavi. Sed nunc longè aliter rem se habere intelligo. Ut autem sese habeat, divinare ex isto scripto nequeo. Ad medicamenta autè cùm respicio, & planè dissentanea video, sanè quid statuerè debeam nō reperio. Ab hie-ra verò abstinendum judico. Rhabarbarum, & syrupum de cichoreo cum Rhabarbaro probo. Oxymel & omnia acida, propter raritatem venarum nequaquam. Usū sacchari rosacei non averfor. Magis tamen conditum florū cichoril, & Diacridoniatum utile futurum puto. De cæteris cōpositionib. nihil p̄nuncio, neq; quid de localibus, cùm intemperiem perspectā nō habeā, statuam scio. Carnē anguillarū cachecticę præscribere vix ausim. Panatellā, & reliqua nō im̄probo, & præcipuā curationis partem in recta victus ratione sitā existimo. Pro potu vinum rubrum Rhenanū, quod à pede anserino nomen habet, commendo, atq; in illius, atq; carniū assatarum & contusarum usu magnā curationis spem pono. Ut ustuletur chalybe ignito vinum,

non supervacaneum tantum; sed noxium maximè judico. Hæc potui hoc tempore ad scriptum mihi propositum respondere, quæ ut à benignissimo Deo fortunentur, opto. Certè nõ respondissem quicquã, nisi majorem rationẽ voluntatis Patronorum meorum, quàm Medici habuissem. Quid enim non explicata natura agræ & morbi, ut par est, responderem?

CONSILIUM XXVI.

De præservatione à Mola pro Nobili quadam matrona.

Fœminas eas, quæ Molas gerunt, idoneas esse cõceptui & generationi manifestũ est. Nam earum uterum generationi operã dare, illud ostendit, quod materiã etiam nõ cõvenientem in rudem molã format. Eam verò materiã quidam in utero colligi & formari, & sic vitium in fœmina tantum esse arbitrantur. Verum cum satis cõstet, nullã unquam, quæ cum viro rem nõ habuit, molã gestasse: pro certo habendum, vitium nõ tantum in utero muliebri; & materia, quam suppeditat fœmina; verum etiã in semine virili esse, atq; illud vel qualitate, vel quantitate, vel consistentia peccare.

Nam

Nam si frigidius est, vel paucum & tenue (ut est eorum, qui nimium sæpe coeunt, aut inebriantur, vel ex morbo exhausti sunt) ad generationem fœtus parum facit, itaque delatum in uterum, in quo humori crasso & viscido (qui plerunque fœminis, tanquam ad commune excrementorum receptaculum, in uterum deponitur) miscetur, massa quædam vi formatrice efformatur, quæ ex membranis & venulis sanguinem attrahētibus ita augetur, & in molem attollitur, ut fœmina uterum gerere videatur. Sed non difficile est eam à vero conceptu & fœtu discernere.

Communia quidem utriusque sunt signa; mensium suppressio, intumescencia uteri, nausca, hæc tamen omnia, quàm in vera imprægnatione difficiliora. Motus est tremulus, sive à mola, sive ab utero sit movente, & materiam conante expellere, sed nõ circa umbilicum, ut ab infante, verùm de latere in latus volvitur. Citius etiã venter intumescit, verùm magis latera, & major gravitas, quàm in vera imprægnatione. Hæc signa dũ adsunt, & præsertim si mamma sine lacte tument, nequaquam expe-

standum, dum natura molam ejiciat. Sed Medici opera utendum, & ea, quæ menses provocant, ratione certa, & preparatis viis, maximè tamen ratione virium habita, exhibenda.

Nam etiam si (id quod non rarò evenit, & in hoc corpore evenisse intelligo) concipiat; tamen mola fœtum enecat & elidit. Multò autem periculosius est molam gestare, quàm fœtum. Cum minori enim periculo & laceratione uteri fœtus in lucem editur. Itaque tam vir, quàm fœmina cavere debet, **ne** causam huic malo det. Fœmina quidem, ne per victus rationem, quæ crudos humores in corpore accumularet, per occursum aëris frigidi, quo uterus offendatur, per cōmotiones magnas corporis repleta cibo, vel animi affectiones vehementes & iracundas, quæ præcipitant humores. Vir verò, ne vel nimium sæpe rem cum cōjuge habeat, vel dum plusculum adbibit coëat.

Si uterus frigidior est, & humoribus abundat, nihil thermis cōvenientius. Verùm ratio universi corporis habēda, & ne crudū corpus lavetur, (id quod plerunq; fit, cūm perpe-

perpetuæ comeſſationes in Thermis ſint) opera danda. Sulfureas, cùm exiccent (id quod ex ulcerum curatione manifeſtum) idoneas eſſe, rationales Medici negare non poſſunt. Et quid in Bajis Neapolitanis, & Patavinis evidētius ſulfure? quarum vires in uterinis morbis à tam multis decantatas ſcimus. Itaque ubicunq; ex lubricitate uteri abortiones metuimus, earum uſus conveniens.

Mundari etiam & ſiccari uterus per fomenta, & ea quæ imponuntur debet. Ad foetum nihil melius decocto ſalviæ in aqua & vino, ita ut ante cœnam per infundibulum fumus in uterum aſcendat. Panniculi etiam linei molles intingantur in aquam majoranæ, & membro muliebri imponantur. Inungatur umbilicus oleo baſami Indici, ſi haberi poteſt. Frequenter in cibo ſumat raſuram eboris, quæ & uterum roborat, & humiditates abſumit.

Cùm verò ſe utero ferre ſentit, à vehementioribus commotionibus tam animi, quàm corporis ſibi temperet. Pulvere noſtro pro gravidis ante ſomnũ utatur. In ovo verò ſorbili ſumat quotidie manè grana

tria granorum tinctorum, vel de hoc pulvere, quantum acie cultelli capere potest:

℥ Gran. tincto. ʒj.

Thuris albiff. ʒʒ. Misc.

Inūgat lumbos dum fert uterum, hoc unguento:

℥ Mastic. ʒij.

Rosar. rub. ʒj.

Ol. rosac. q. s. Misc. f. unguentum.

Poterit etiā Comitissa uti. Cæterum cū partus tempus instat, inungere se isto unguēto desinat, ac potius liliorum alborum oleo cum axūgia gallinacea misto utatur, eoq; totum ventrem inungat. Hæc, Deo iuvante, spero profutura. Quod si ante Mensem Maji non fieret grāvīda, vellem post primum somnum eam haustum lactis caprini sumere, idq; per totum mensem facere.

CONSILIUM XXVII;

Præservatio à Podagra pro quadam primaria fœmina:

Observata victus ratione, spero ex hujus electuarii usu Dominam magnum adjumentū valetudinis melioris habituram,

(si

(si quotidie, & longo tempore eo utatur) minusq; articularum dolorib. obnoxiam futuram, Nam cum, ut alias ostendi, crassi humores non fluant, nisi serosis in corpore auctis & superabundantibus, certè quotidianus usus electuarii hujus non parum ad absumendum serosos humores faciet, hepatis etiam intemperiem corriget.

Ceterum cum articularum intemperiem perditam esse appareat, vix poterit ea restitui, & malum omnino præcaveri. Ferenda igitur erunt ferenda.

Descriptio electuarii hæc est:

℥ Aristoloch. rotund.

Gentianæ a. ℥β.

Diptami cretic.

Agaric. albiss. & recentiss. a. ℥ij.

Succin. alb. præp. ℥vi.

Rasuræ eboris ℥j.

Rasuræ cornu cervi ℥ij. Mis.

Si ℥. unam in aqua veronicæ sumere poterit manè in lectulo atque sudare, rectissimū fuerit, sin minus, addito rob è bacis sambuci f. electuarium, & accipiat cochlear unum. Valentior autem usus hujus medicamenti erit, si singulis septimanis,

aut saltem quatuordecim diebus accipiat rhabarbari in substantia, aqua cinnamomi aspersa drachmam unam. Spero hoc consilium rectum esse, & ut eventu Deus approbet opto.

CONSILIUM XXVIII;

In Epilepsia pro quadam Nobili puella:

Non hoc mihi sumo, ut de temperatura Nobilissimæ puellæ, morbo, ejusq; causis judicare me rectius posse putem, quàm præstantissimus Medicus, qui diu curationi interfuit, & præfuit, existimat atque ad nos perscribit. Ideoq; posito isto puellam in prima pueritia temperaturæ, quantum ex omnibus indiciis colligo humidioris & fortasse frigidioris. (Nam qui sæpe corripitur febribus, causam non ad caliditatem hepatis, sed ad *σιγγορι* refero, neque ea duplici tertiana post quartanam sub medium veris laborasse in ista ætate, & victus intemperantia, atque ventriculi frigiditate & humiditate, sed quotidiana, collecta potius videlicet pituita post quartanam & hybernium tempus laborasse puto) temperaturæ esse, atque laborare Epilepsia ex consensu

fenſu vētriculi, ac fortaffe etiam per eſſentiam, præſertim ita diſpoſito capite, ut Excellentiffimus Doctor refert, ſtatuo.

Quod ad prognosticū attinet, cū jam rursū laboreſ quartana, & natura caput per loca convenientia vacuet, bonā ſpem curationis eſſe arbitror. Cū autem natura ſuum officium faciat, nos noſtro deeſſe non oportet. Id verò rectè mea ſententia fecerimus, ſi naturam, quantum in nobis eſt, adjuverimus, ut caput probè expurgetur.

Velim igitur, ſiquidem ulcus, quod Excellentiffimus Medicus circa aurem eſſe ſcribit, diutiſſimè apertum ſervetur. Id qua arte faciendum ſit, non neceſſe eſt artis uſu peritum monere Medicum. Illud adhortor, ut eo conſolidato veſicatoria, quæ ſine dolore poſſunt excitari, unguentis præſertim, quæ non ignorat Excellentiffimus Medicus, excitentur, neque vel periculum, vel ſermones aſtantium vereatur, cū ſciat ſe actum agere in iſto morbo, niſi expurgato cerebro, eo que roborato; Atque haud dubiè niſi malum per eſſentiã in cerebro jam nunc eſſet, Natura

istam evacuationem secundum aurem non fuisset molita.

Cerebrum autem roborari posset, vel unguentis, in quibus esset guttula una atque altera olei caryophyllorum, vel adhibito cerato ex ladano, thure, succino albo, corall. rubro, &c. facto. Nam quantum talia cerata, præsertim pueris convenient, sæpe sum expertus.

Quod ad reliquam curationem attinet, etsi non lubenter discedo à sententia excellentissimi Medici, tamen patiatur me paucis dissentire. Ventriculum humidum & frigidum esse ipse fatetur, proinde ea quæ proponit, videlicet, electuarium lenitivum, item serapium factum ex mercuriali, malva, parietaria, etsi non nihil abstergat, planè propter humiditatem relaxantem probare nequeo. Extractum potius ex aloë, rhabarbaro, & agarico, quod in exigua quantitate cum syrupo de succo cichorii, vel endiviæ, vel syrupo de cichorio cum rhabarbaro, quem Nicolaum Epilepticis præscripsisse scimus, & in febribus etiam quartanis plurimum prodesse ratione & experiètia edocemur, magis meo iudicio

pro-

prodesset, vel siquidem potionibus utendum esset, facto decocto ex floribus cordialibus, præsertim borraginis cum modico melissæ & seminibus citri atque anisi, iisq; infusa sena, atque diluto cum syrupo de cichorio cum rhabbaro.

Interdum etiam levibus clysteriis alvus subducenda. Ista & pituitosos & crassiores humores, ut spero, rectè purgarent, nec ventriculum offenderent. A Turbith abstinendum puto, nec Diarrhodon exhibendum, cum sciamus Camphoram in imbecillitate ventriculi atq; capitis plurimum obesse, & maximè obesse epilepticis.

Evacuato autem ventriculo, ei subveniendum putarem in unctiōe ex solo oleo nucis cond. cum corallis probè contusis, ita ut regio ventriculi minimè latè inungatur. Spina etiam dorsi aliquo temporatè calido oleo inungerem. Nam eam pati in isto morbo, & corroborationē plurimum prodesse agris scimus. Hepati, siquidem est calidum, de quo ego non pugno, non judicarem profuturum unguentum rosatum Mesue, præsertim cum puella quartana modò laboret. Ac si quid ratione calidi

hepatis adhibendum esset, satisfacere posse aquam cichorii, cui parum vini sub acidi inspergatur. Scio commendari ad epileptica *καθάρματα* oxymel scilliticum, verum in quartana, à qua nobis spes liberationis ab epilepsia ex autoritate Hippocratis est, scit Excellentissimus Medicus hoc non convenire, & ego admodum dubito, an non scilla, qua vulgò utuntur, sit pancratium, ideoque nunquam lubenter exhibeo.

De pæonia nostra quid sperare debeamus, cum fœminam tantum habeamus, facile est existimare. Usus betonicæ plurimum probatur, præsertim illius succi cum melle vel saccharo. Margaritas, corallo, etiam smaragdum, siquidem orientalem haberent. Nam lapidem de Peru, quo vulgò pro smaragdo utuntur, non probo, atque nunc in quartana os de corde cervi admisceri velim, atque ejusmodi electuario quotidie puellam uti. Hæc in summa festinatione distetis variis curis, & curationibus molestis, etiã in quadam valetudinis meæ infirmitate dictavi subitò, ne vel cohortatio Excellētissimi Medici, vel preces Magnifici

gnifici Domini apud me parum valuisse viderentur. Itaque si in ista properatione parum politissimo iudicio Præstantissimi Medici satisfecero, vt venia mihi detur peto. Maluiffem plures Medicos ad consilii rationes conferendas convocari, sed quia aliter visum est Magnifico Domino, pro mea parte quod potui feci, Deumque precor, ut is pro sua benignitate deliberata nostra gubernet & fortunet.

Post scriptum:

Diligentem quoque in curatione Nobiliffime puellę puto victus rationem, sine qua parum medicamenta prodesse poterunt, adhibendam, & operam dandam ut conveniente inprimis utatur potu. Si vellet bibere mulsam, coquenda esset cum foliis betonicæ, atq; uno atq; altero salviæ, & pauculo zinzibere, admodum scio ejusmodi potum Epilepticis profuisse. In cibo semper exhiberẽ margaritas præparatas. Darem etiam conservam borraginis, præfertim cum tua Excellentia scribat puellam sudoribus obnoxiam. Febris curationem, nisi admodum molesta esset, & vires

exhauriret, modò negligerem. Ulcus purum, ut conservaretur mandarem. Exiccationem nimiam, quæ ad consolidationem faceret, prohiberẽ. Nec dum flueret materia ex ulcere aliam purgationem capitis molirer, ne materia contra naturæ motum ad alium locum diverteretur. Imò, ut scripsi in consilio, consolidato ulcere omnino uterer vesicatoriis factis in modum unguenti, quæ absque dolore vesicas diu fluentes efficiunt. Quid si quoque vermes adessent, proinde diligenter ad hoc respiciendum. Colligo omnia, ut meo officio, & voluntate clarissimi Medici satisficiam, & natam Generosi viri unicam, quantum in me est, conservem.

Finis Consiliorum.

Sequuntur

Sequuntur

EPISTOLÆ MEDICINALES:

JO. CRATO A KRAFTHEIM,
&c. Clarissimo viro, D. PETRO MONA-
VIO, Medico Casareo, S. D.

I.

UI ad reprehendēdum alios
 paratissimi sunt, plerunque in
 se parum animadvertūt. Scri-
 psisti omnes omnia bona de
 meo libello Germanico di-
 cere, laudare studium juvandi plurimos;
 deniq, ut recederetur autor fuisti. Nunc
 posteaquam ego laborem iterum supra vi-
 res sumpsi, & huic alterū quasi, qui me ad
 lāguorem ita dedit, addidi, ut haud sciam
 an unquam vires recuperaturus sim, ne-
 scio quem ordinem, & quæ alia in eo desi-
 derare curiales nostros commemoras. Ni-
 si aulam nossem, & quā multi sint scirem,
 qui verè judicare possint, aut harū rerum,
 de quibus agitur, periti essent, sanè animo
 perturbarer; sed cum quid in hoc Theatro
 fiat, & quam rerum omnium imperitissimi

cupidissimè alios reprehēdant non igno-
rem, non valde commoveor. Te verò ista
nunc scribere miror, posteaquam ipse li-
bellum præconio tuo publicè ornasti, &
typis describendum Typographo dedisti.
Ac exploratissimū tibi est, me hūc librum
nunq̄ ita habuisse in manibus, ut quæ ac-
curatè perpolire solemus. Relegi, & cūm
quid mutandum videretur, dictavi. Fateor
propter valetudinis imbecillitatē non po-
tuisse scripta recognoscere; sed sperabam,
si quid fortè emendādum esset, facilè hoc
præstare posse, qui curam editionis susci-
perent. Legi tuas correctiones; verūm, ne
quid dissimulem, à mea sententia alienas.
sed de his nunc non agam. Qua de ratione
libelli Germanici, in prima parte præcavē-
di rationem monstro, duplicemque po-
no, vnam, quæ ad Magistratum politicum
pertineat, alteram propriam Medici. In iis
quid desiderent nescio. Ad extremum ut
cupiditati hominum satisfacerem, formu-
las remediorum, quibus summi Principes
usi sunt, cum multis communico. In alte-
ra parte cūm de curandi ratione agam,
primum Pestem nomen generis esse; at-
que

que sub eo contineri multos morbos plurimis exitiosos, quod ante annos quadraginta etiam scripsi, statuo. Deinde febres pestilentes duplices esse dico, unas à putredine sola dependentes & à causis internis plerumque ortas, eas privatas appellavi, quod minimè se efferrent, & contagiosæ essent, licet plurimis exitiosæ. Has febres interdum in uno vel plurimis ad eum putredinis gradum pervenire ostendo, quem morbida exspiratio consequatur. Itaque tum ex iis non tantum putridæ pestilentes, sed contagiosæ fiunt, id est, quæ morbida exspiratione similem affectum seu febrem pestilentem, bubonibus & carbunculis insignitam in aliis corporibus, quæ inspiratione morbidum illud, ex corporibus infectis exhalans, attrahunt, inducunt. De his febribus pestilentibus me in meo libello agere profiteor. Itaque cum inspiratio morbida exspirationem seu Diaphoresin ex lege contrariorum indicet præcipuam curationem indicativam in eo consistere, ut seminarium haustum per insensibilem transpirationem vel sudorem, quo omnes ferè contagiosi morbi curantur,

expellatur atq; malignitati seminarii hausti resistatur, & cor contra illius malignitatem præmuniatur. Primùm medicamenta simplicia recēseo, deinde pauca remedia, quibus hic & alibi usus sum, & cum auctoritate & experientia moveri homines sciam, usu atque experientia comprobata in medium adfero. De phlebotomia meam sententiam, recitata prius veterum, expono, ac ipse fateor, cùm initio hanc partem non attigissem, me in emendanda quoq; cornicum oculos noluisse configere. Admonitiones autem utiles, etiamsi fortasse ineptè iterentur, in medium afferō atque ista sententia concludo. Me non videre quid in pestilentibus contagiosis, & à seminario hausto ortis phlebotomia magno perè juvare possit, cum malum inspiratione haustum non exhauriat. Ad extremum de cura ægrorū non tantum medicamentis, quàm victus ratione habenda pauca subjeci. Cæterum in postrema parte, qua cum chirurgis prodesse studeam, iterum de ratione mittendi sanguinem iis eadem inculco, & quam cautionem adhibere debeant, monstro, cùm quàm incauti & temerarii

merarii sint re ipsa compererim. Atque ad extremum de carbunculorū & bubonum cura, quæ profectò in hoc morbo curationis caput est, ago. Quæso quid habes quod in isto ordine reprehendas? Si quædam repetita sunt, eaq; magnum usum habent, & digna quæ observentur doctis videantur, quid obsecro illorum judiciis, qui in verborum mirifico splendore atque apparatu omnia collocant, injustius? Sed mitto ista. De tuis dubitationibus magis quomodo tibi in mentem venire potuerint, quàm ulla de re miror. Primum quæ de homonomia vocabuli contagii & contagionis ex sententia Eraſti scribis, ea nihil ad me attinent. Tueatur Eraſtus sua, Ego de vocabulis cum nemine pugnabo. Rẽ autem ita se habere statuo: Omnes morbos contagiosos oriri à morbida expiratione, quã inquinamentum seu seminarium appellamus, eamq; morbidam expirationem similem affectum & morbũ in corporibus, imprimis verò prædispositis, etiã si symptomata omnia non sint similia, inducere. Putredinem verò hujus morbidæ expirationis causam esse, verum non ex quavis pu-

tredine similia *μυδροματὰ* exhalare, aut etiam
 omnia eodem modo contagiosa esse, mul-
 tō minus pestilentia. Alia enim sunt quæ
 scabiem, alia quæ morbum gallicum, alia
 quæ lepram, phthisin, &c. adferunt. Illa
 verò quæ febrem pestilentem (non dico
 putridam pestilentem, sed contagiosam)
 inducunt, resipere nō putredinem solam,
 sed sevam corruptionem, quam hausta su-
 bitō in corpus humanum, quod contin-
 gunt, inducunt. Itaq; jam non putredinis,
 ut fit cū ex pestilentibus putridis (aliquan-
 do initio pestis) perveniente putredine in
 corporibus humanis ad istum gradum, ut
 morbidam expirationem contagiosam e-
 mittant, soboles sunt; verū perniciosissime
 corruptionis, omnem putredinis cōditio-
 nem superātis. Hinc sæpe subitō, etiam sa-
 nis & mediocriter constitutis corporibus
 exitium adferunt. Ex nulla autē alia re exi-
 tiosa ista *μυδροματὰ*, quæ è corpore humano, dū
 natura vaporosum illud excremētum ex-
 pellere potest, prodeunt, atq; ab iis inqui-
 namentis, quæ vel preparant ad suscipien-
 dam pestem, vel seminaria pestis nō con-
 tagiosa, verū putridæ febris sunt, discer-
 nenda.

nenda. Cæterùm quòd putas, me in errore
 versari dum contagiosas febres ab inspira-
 tione, qua seminarium attrahitur, quæque
 carbunculis vel bubonibus insignitæ sunt
 ortas, ut pleriq; omnes in pestilentis, quæ
 in nostris regionibus grassantur, esse appa-
 ret, ignotas veteribus statuo, minus accu-
 ratè meam sententiam te considerasse, ra-
 tiones tuæ ostendunt. Fateor cum Gale-
 no non vacare periculo consuetudinem
 cum putribus morbis laborantibus, sed u-
 bi Galenus scripserit, ex omni putredine
 exhalare morbidum, quod contagione si-
 milem affectum in corporib. quæ attingit,
 inducat, imò quòd febres pestilentes con-
 tagiosas excitet, non reperio. *Μιασματων*, in-
 quies, meminit, & Hippocrates *απειρματα λοι-
 μος* nobis ostendit? Quid hæc obsecro pro-
 bant speciem hanc febrium pestilentia-
 lium contagiosarum, quæ nobis infesta
 est, & quam omnes Medici refugiunt,
 veteribus notam fuisse? Multa *μιασματα*
 ex variis rebus putridis exhalant, quæ cor-
 pora humana ad suscipiendas potius fe-
 bres pestilentes præparant, quàm pesti-
 lentes contagiosas, de quibus nos agimus;

inducunt: sic *αἰθήματα* ἢ *λοιμοὶ* feruntur ex variis locis, & corpora plurima, ut variis febribus pestilentibus putridis laborēt, idonea reddunt, verūm ut subitò quasi ad istum modum laborent, & morbidam expirationem, quæ hausta inspiratione aliis contagiosa & exitiosa sit, & similem planè affectionem aliis corporibus inducat, habeant, non facilè mihi persuadebis. Nihil dicam hīc de diversis quasi gradibus malignitatis, de quæ intentione, & remissione *μιασμάτων*, & neque omnibus temporibus, neque omnibus in locis eandem vim atque effectum habere res ipsa loquitur. Galenum nō intelligere de inquinamentis, quæ sunt cōtagionis seminaria, seu contagione contaminant, & subitò vim vitalem in omnibus, qui per aërem ea attrahunt, oppugnant, verūm vitium aëris ad pestilentem putredinem, corpora præparantibus, cū ait, aërem continere *αἰθήματα* ἢ *λοιμοὶ*, minimè dubito. In Thracia summe sæpe sunt pestes, etiam in aliis regionibus orienti magis vicinis, quæ multa millia hominum è medio tollunt, cōtagiosas tamen febres pestilentes ab inspiratione ortas raro est

rò est observatum consequi. In castris ad Jaurinum innumerabiles propemodù pestilentibus febribus perierunt, cōtagione illas disseminatas atque ideo exitiosas fuisse, etiamsi quotidie cum ægrotantibus sæpe multumq; fuerim non animadverti. Ac profectò ab istis summis Medicinæ autoribus non parum peccatù, si vim illam contagionis febrium pestilentialium verè cognovissent, neque ullum verbum de contagione posteritati scriptum reliquissent. Quod ad extremum addis (tua tibi verba propono) fortasse inter pestem & febrem pestilentialem contagiosam distinguis. Apage te cum illo fortassis, cum apertissimis verbis hoc ubique agam, & an non genus à specie distinguerem? Te verò per quicquid possum oro, ut parcendum seni, & animam agenti, existimes, & modum in animadvertendo, atque studium aliorum dicta in bonam partem interpretandi justitiæ convenientem, pulcherrimam virtutem putes. De meis observationib. cum toties scripserim non esse eas in mea potestate, verùm disjectissimis chartis, & variis libellis inscriptas, quæ in potestate filii

sunt, contineri, quid me toties urges? Ipse bonam earum partem, cum multa tibi recitaverim, in memoria habere deberes, & scis familiaribus meis non solitum reticere. D. Joachimus Camerarius & suas & aliorum se colligere nuper significavit, opto ut possit. Unam insignem & mearum observationum præcipuam tibi modò proponam, quæ in hoc meo morbo (nò quod me summis Imperatoribus & Heroibus æquem) sæpe in mentem venit. Verissimum hoc est: Divum Ferdinandum Imperatorem, priusquam lecto decumberet (cui vix tot mensibus, quot ego annis affixus fuit) catarrho & difficultate spirandi laborasse, & macie totius corporis contabuisse, magnum etiam acervum in renibus atque vesica calculorum collegisse. *Απορία* autem tanta laborasse, ut viribus omnibus exhaustus, inter loquendum placidissimè exspiraret. Quid optimo Imperatori evenit, quod ego non sim passus, & etiam nunc patiar? Ante septennium Cæsare gravissimè ægrotante, cum singulis ferè noctibus tempestate horrida in palatium vocarer, catarrhum cōtraxi gravissimum,

&

& magna difficultate spirãdi laborare cœpi. Cupiebã obstare principiis, sed totum triennium aliud ex alio malum. Itaq; meam valetudinem posthabere & negligere coactus sum. Supra vires omnia me fecisse sciunt, qui me in Palatium perduxerunt, & quibus gestandus sæpe fui, cùm per scaldas ascendendum esset. Cùm autem à catarrho ventriculus nõ admodum afficeretur, vires mediocriter cibo & potu sunt sustentatæ. Eo verò die, quo ab aula discessi, cùm amici plura à me postulassent, quàm præstare possem, ita me miserè affixi & defatigatus sum, ut simul ac flumen superassem & currum ascēdissem, in profundum somnum inciderem. Post eum diem perpetuò cum adversa valetudine conflictandum fuit. Catarrhus auctus est simul ac domum redii. Persuaserunt autē mihi mei, ut relicto Rucuriano huc irem. Memineram quæ valetudinis pericula in hoc aëre sustinuissem, morem tamē gessi. Corpus, cùm nondum planè jacerē, macie cõtabescere cœpit. Vētriculus ita difficulter cibū concoxit, ut *παραπάθει* quãdam cor mirificè in labore coctiõis afficeret. Medici *πολύμῶν* ex-

istimarunt, verum nunquam verè fuit, nec hoc malum his quatuor annis à me discessit. Catarrhus aliàs mitius, aliàs atrocius mecum egit, & sæpissimè ita spiritum eripuit, ut nihil morte sit factum propius. Posteaquam tabida membra, & omni succo nativo exhausta movere non potui, mihi que lecto decumbendum fuit, renes calculos coxisse animadverti. Quos dolores & cruciatus dum eliderentur, accedente ingente mole flatuum, qui universum corpus penetrarunt & afflixerunt, senserim, nequeo narrare, nec si queam propter acerbiter recordationis velim. Certè hac in parte Divo Ferdinãdo Imperatore fui infelicio. Nam is magnos atque multos lapillos quotidie ferè, sine omni tamen sensu doloris egressit, neque eos cruciatus, quos ego à flatibus perpeffus sum, sensit. Ac haud dubiè sacratissim^o Imperator diutius morbum, quàm ego ferre potuisset, cum & corpore paulò firmiori esset, & minus annosus, nisi infelix illa medicatio, qua catarrhus est suppressus, accessisset. Corrichterus enim quotidie decoctum florum prunellorum sylvestrium dabat, item alia in
rustico

rustico corpore vix ferenda. Cùm autem ex illius libellis appareat, quo artificio suis rebus fucum faciat, quàm Medicinæ sit imperitus, miror amicum fratris tui, quem nuper donatum Phisico libello mihi quoque conciliavit, illum juventuti commendare, & Turnheuseri conficta de herbis & earum destillationibus mēdacia tanquam rem admirandam pueris proponere. Sed sæpe fallimur specie recti, & facilè admiramur quæ non intelligimus. Ego ut materiam catarrhi in hoc tenuissimo corpore expectorarem, hætenus operam dedi. A medicamentis, præterquam iis, quæ ventriculi vires conservant, planè abstinui. Nunc cùm & pectus & vētriculum parum medicamētis juvari animadvertam, & nocturnis horis calorem naturalem atq; difficultatem spirādi augeri sentiam, id quod Divo Ferdinando Imperatori evenit, & imprimis humanum est, quin sit consecuturū non dubito. Pæro igitur me ad ea quæ sunt superanda. In Divo Ferdinando Imperatore pulmō ferè totus gypseus erat, meus ut sit nescio. Renes an tantum calculis abundant haud scio. Calorem illum

præternaturalem & *αισθητικας* vires valde, ita ut optimo Cæsari, frangere sentio. Itaq; ne brevi deficient vereor. Hoc modo nos dominus Cœlestis oberrantes in his terris inter falsa & fugacia ad se revocat, & facit ut dierum, ut D. Petrus ait, commorationis nostræ fatietas nos capiat. Bene vale. Uratislaviæ sub æquinoctium autumnale. Anno CIO IO XXCV.

II.

*Jo. Crato à Krasheim, &c. Clariss. Viro
Domino Petro Monavio, &c.*

S. D.

Libellum de Quinta essentia legi non tam mea causa, cui labor est hæc cognoscere, quam ut tibi gratificarer. Autor est ingeniosus, sed, ut ego judico, iudicio parum confirmato præditus. In universalibus ostendit se ratione & experimento non destitui. Ad particularia cum est ventum friget. Obsecro inspicias definitionem, & videbis quam sibi constet. Quid quæso hoc est, posita definitione in dubium vocare, an res de quo quæritur sit? Destillationis finis est, separare purum ab
impuro

impuro, seu spiritum naturalem, qui præbet vitam rebus, ab elementari materia segregare, quantum segregari potest. Solus enim sine subjecto consistere nequit, sed vel in materia oleagenosa, vel in aqua pura, aut viscida residet. Hunc spiritum ego quintam essentiam duco, & si quid aliud est mihi demonstrari cupio. De nomine nullam litem moveo. Scio spiritum vini, maximè à Chymicis ita appellari, & rectè quidem, cum ex omnibus rebus, quas penetrare potest, quintam eorum essentiam, vel spiritum naturalem ad se pertrahat, & sibi jungat. In iis ubi spiritus naturalis aqueo vel oleagenoso humido infidet, destillatione per ascensum, ut vocant, evocatur, dum vapor vel in aquam, vel in oleum resolvitur. Cæterum cum viscido inhæret, quemadmodum in radicibus & feminibus quibusdam, nulla re melius, quàm affuso spiritu vini elicitur. Hinc facile illorum error apparet, qui aquas vitæ seu Elixix effuso vino, variis speciebus, ut nominamus, additis, imò auro & preciosis gemmis, sæpius destillant, & præstantiores aquas se

efficere arbitrantur, cùm solus spiritus vini, iis quæ penetrare potest, affusus, intra paucas horas hoc præstet; in multiplici verò destillatione subtiliores partes exhalēt. Quod autem Carolus de Petra Alba sibi somniat spiritū vini posse aurum, margaritas, vel gemmas penetrare, in eo illum opinione falli certum est. At tres novos destillandi modos quos ponit, verè novos, id est, falsos & confictos ratio atque experientia monstrat. Primus planè ridiculus est, cùm ex libra media Cinnamomi spiritū a quo humori insidentem extrahit, ac deinde ex fecibus putrefactis, ac planè insipidis, in quibus vel paucus, vel nullus spiritus remansit, oleum se elicere posse arbitratur. Alter verò modus, quo rationem conficiendæ quintæ essentiæ ostendit, erroribus manifestis plenus est. Nec ipse affirmare audet, se isto quintā essentiam auri & preciosorum lapidum atque aromatum unquam præparasse, vel sibi panaceam hanc visam esse. Haud dubiè si ea usus fuisset, exempla eorum, quibus profuisset, non reticeret. Cur autem obsecro sulphur cōmune miscet spiritui vini, ut aurum attenuet,
vel

vel in cinerem redigat? Scio & fateor spiritum sulphuris aurum penetrare, atque aliquo modo mutare; sed spiritum vini sulphuris spiritum ad se attrahere, nec ab ullo perito chymico didici, multò minus re ipsa comperi. Cõfici flores sulphuris, dum eo spiritus vini affunditur, & crebrò inflā-matur atq; deflagrat non ignoro. Sed hāc esse veram præparationem vix puto. Magis eam probo, cum vel oleo tartari, vel cera affusa sulphur præparatur. Sed de his nunc non est propositū scribere. Tertium destillādi modum gummatum, quem tradit, non improbo, cum ratione munitus videatur, sed rectius dum gummata destillamus, silices addi, re ipsa cõperi. De margaritarum dissolutione in communi errore versatur, si acetum destillatum vel alios succos acidos hoc præstare putat, nisi, ut Chymici nominant, radicati sint. De succis quidem non contendo. De aceto certum est humorem qui ascendit esse insipidum, & dissolvendis margaritis minimè idoneum. Cæterùm partem eam, quæ post destillationem aceti in fundo residet, & acetum radicatum à Chymicis appellatur,

sua acrimonia, & vi corrosiva atque caustica, nō modò margaritas, verūm alia etiam dissolvere, & in cinerē quasi redigere, atq; quemadmodum Chymistę loquūtur, calcinare posse nullum dubium. Hoc autem nō est spiritum margaritarum elicere, sed tōtam earum substantiam corrumpere.

D. Woyfelius senior mihi narravit episcopum Uratislaviensem Casparum Logum Magisterium hoc perlarum, persuasum à fratre, sæpe porrectum à Paracelsista quodam bibisse, atq; demortuo tunicas vētriculi nigras & corruptas apparuisse. Eodem evētu usam esse Marchionis Johānis conjugem, in qua ventriculi tunicæ planè fuerint erosæ. Rarò certè ullum vitrū, in quo asservatur, tam est firmum, quin erodat, & in cinerem convertat. Longū esset omnia ista persequi, quæ imperitissimè de gēmarum atq; auri dissolutione dicuntur. Certè artis imperitia, ac inscitia potius se manifestè prodit, cū nondum periculum, quod in æreis vasis est, dum ea destillationibus adhibemus, animadvertit, & præcipuum gradum ignis, maximeq; convenientem, videlicet ex arena, reticet. Possē alia, quasi puerilia

puerilia errata demonstrare, sed sentio me
 nimium & legendo & dictando defatiga-
 tum esse. Si vera esse scit, quæ de Panacea
 affirmat, ægros suos & alios, qui illius ope-
 ra utuntur, injuria afficit, dum illis medi-
 camentum hoc non præbet. Verùm vides
 quàm in refutandis objectionibus sit lan-
 guidus, ne dicam ineptus. Novam propo-
 sitionem eruditè tractat, & medicum ra-
 tionalem ostendit. Quæ verò attexit, ut
 consentiant veris ipse viderit. Doctum es-
 se juvenem arbitror, & in Philosophia at-
 que Chymicis versatum, verùm usû, atque
^{μεταχρήσι} non instructum. Nam si esset, ni-
 hil firmitatis in autoritate Ferneliana, quæ
 refutata est à quodam edito scripto con-
 tra librum de abditis rerum causis, multo-
 minus incongrua Philosophia Cardani,
 esse animadverteret. Quid multa? Magis
 memor esset propositi, neque totam Phi-
 losophiam compendio proponere, quàm
 de Chymia institutã scriptionẽ hoc modo
 abrumpere mallet. Nimis enim pauca de
 Chymia scribere, & ubi ad rem ventum es-
 set, vela vertere quis nõ videt? *Ανυπολόγια* cre-
 bras, distinctiões imperitas, & alia plurima

non libet reprehendere. Non enim me
μηλίπυσις delectat. At hæc tu satis esse, & mi-
 fero atque ægro seni parcendum putabis.
 Valde enim hic labor, quem superioribus
 mēſibus facilè ferre potuiſſem, me ad lani-
 guorem dedit. Bene vale, Uratiſſaviæ pri-
 die kal. Febr. Anno 1584.

III.

*Jo. Crato à Kraftheim, &c. D. Petro
 Monavio S. D.*

Die Januarii x xv literas ad te miſi, quas
 ut ſpero, à domino Schonfeldio accipies.
 Bene de te ſentit. Itaque illius perſuaſioni
 ſatisfacere ſtudebis. Non quævis Gonor-
 rhoæa eſt Gallica, ſed ea quæ cum virium
 languore, urina nigricante, & graveolente
 affligit. Tum inſignem ardorem affert, &
 levibus remediis non cedit. Nihil tale in
 noſtro ægro animadverti. Deinde dolor
 ulcerofus circa veſperam eum non mole-
 ſtat. Sed hæc tu conſiderabis, & me admo-
 nebis. Obſecro mi Petre, ut quod sæpe de
 lectione veterum monui, memineris. Le-
 gi non omnino Medicæ artis imperitus
 Galenum prius, quàm in Italiam irem. De
 iis, quæ meam cognitionem effugiebant,
 Præce-

Præceptorum sententias exquisivi. Ex Italia reversus Periochen atq; alia scripsi, neque tunc veterum scripta deposui. Cùm in Aulam venissem, & D. Iulium Galenum in manibus perpetuò habere viderem, atque in omnibus colloquiis medicis magis me autoritate Galeni, quàm ratione urgeri, ipse totum Galenum iterum totis novem annis ita mihi familiarem reddidi, ut nulla dies abierit, quin nō aliquot paginas singulari attentione perlegerem. Ubiq; in itinerib⁹, castris, &c. mecū aliquot libellos circumtulī. Nec minori studio in Hippocrate sum versatus, sed ut verissimè dicam, quod sentio, Nulla commentaria tam me in lectione Hippocratis adjuvare potuerunt, quàm ipsa praxis. Hæc cum iis, qui nunc Hippocratē nobis illustrare student, desit, quàm frigidè sæpe nos doceant, animadverto. Scribo ista quia te amo, & amorem meum perspicere cupio. Nemo multa simul agit, & eadem rectè. Cura sit animulæ, cura multorum corporum, quæ tuę fidei se committunt. Hoc si feceris, non dubites, quin cætera sit adjecturus Deus. Non dat omnia omnibus, neq; omnia vult

nos nobis sumere. Feras æquo animo si alii te fortunatiores sint. Te oro si tibi de paralyfi post dolorē colicum non satisfeci, ut furiosos spectes, qui in animi perturbatione magnas machinas, & majora viribus movent, cū ad sanam mentē redierunt, & materia ad exteriora delata, nihil vitium habent. Videas in illis *παρρημένους χεῖρας*, satis apparebit causam non esse in nervorum principio. Quid igitur communem methodum curandi in paralyfi sequimur? valde sum debilis, & hæc sumpto cibo scripsi, cū mihi paulò validior viderer. Boni consulas, & uberrimas tuas gratissimas mihi futuras existimabis. Benè vale. XI. Febr. Anno 1582.

IIII.

Jo. Crato à Kraftheim, &c. Domino Petro Monavio, &c. S. D.

Duas à te habeo epistolas, quib. Kal. & v. diem Martii ascripisti. Non possum ad omnia rescribere, cū hæc affixus lecto, quo hoc octiduo rarò surrexi, dictare cogar. Itaq; brevitatem epistolæ boni consules. De paralyfi post colicam miror te dubi-

dubitare, cùm ¹²⁰¹⁶sententiæ meæ suffragetur. Dubitationes tuas unica illa sententiâ Hippocratica diluit: In corpore humano vivo omnia esse transfluxibilia & transpirabilia. Quid ni æquè ab intestinis ac à nervis ipsis in totum corporis habitum hæc materia deferri posset? Non colligitur in musculis, & eorum nervis ac tendinibus, sed magno impetu, sicut alia multa ab interioribus corporibus partibus deferri videmus, hæc quoq; ad exteriora defertur. Neq; materia planè crassa est, sed ichorosa & biliosa, etiamsi deinceps in exterioribus refrigeretur, & crassior evadat propter primam originem & caloris defectum. Absurdum quod tibi videtur; expellere intestina excrementa, quæ recipere apta & nata sint, mihi nõ videtur. Nam cùm in intestinis sit obstructio in colico dolore, & ea materiam per suas vias depellere nequeat, expellit natura eo, quo maximè potest. Non autem est vera crisis. Multa enim crassa materia remanet, ad quam attenuandam calidis istis oleis utimur. Non nego materiã ex capite & aliis locis affluere, neq; hoc, ut arbitror, scripsi.

De cōsiliis memorem admones, Faciam quod potero. Sed ita Marasmo conficior, ut vix ossibus hæream, Itaq; rarò lecto surgo, & cum paululum me commoveo, ita debilitor, ut concidam. Dn. Callopedius literas ad me misit, quibus se iter velle ingredi ut in aulam veniat, monet. Mœstus & tristis est parens, ac valetudinis suæ, ut ego arbitror, nō eam rationē habet, quam habere debebat. Mea consilia tibi ostendet. Caput hoc est; ut rectam victus rationem teneat, & potu illo ex sarfa pariglia, glycyrrhiza & passulis utatur toto hoc tēpore veris. Si deinde serum lactis biberet, & infuso senæ atq; epithymi cum syrupo violaceo purgaretur, rectè mea sententia valetudini cōsuleret. Abundat adustis humoribus, atq; eos victus ratione auget. Me hæc de valetudine illius ad te scripsisse indicabis. Dictarem plura, nisi hæc ipsa nimis multa essent, & nihil difficilius facerem. Te oro ut amicos salutes, & uberrimas literas quotiescunque rectè poteris, ad me mittas. Benè vale. Uratislaviæ 18. die Martii, Anno 1582.

V.

*Jo. Crato à Kraftheim, &c. Domino Petro
Monavio, &c. S. D.*

Eas literas, quas discessurus Praga ad me misisti, hîc in Rucuriano, quo nudî^o quintus veni, accepi. Uberrimas autem Uratislavia ad te dedi, quas spero præfectum equis dispositis, tibi redditurum. Cùm verò in tuis desiderium mearum literarum mihi demonstrares, gratû est de cessatione me appellari. Quis enim literas ab inimico expectet? Quis de eo quem non amat, & à quo amari desiderat, queritur? Non libet in hanc sententiã scribere plura, cum mea manu nequeam; ea quidem infirma est, ut nihil nisi vacillãtib^{us} literulis exarare possim. Ad *ÿríµατα* tua quod attinet, quid respondeam? De exhibito aliquibus decocto corticum frangulæ aliquid audivi. Si alyus nigra est, ut Anglici Herbarii existimant, nullum dubium, quin vi purgante sit prædita. Quis autem ægroto purgans medicamentum toties velit propinare? Pena quidem & Lobelius in suis stirpium adversariis frangulam cortice nigro, glau-

cis maculis asperso, libro subtus flavo, vomitum ciere, & aquas secessu deturbare scribunt; & Tragus noster hujus arboris flavum & medium corticem cum aceto tritum & illitum, scabiem intra paucos dies siccare & sanare, tanquam singulare experimentum recitat: Putredini etiam dentium decoctum Corticis in aceto mēderi, dolorem mitigare, & dentes purgare asserit. Scio Villebrochiū habere quædam peculiaria, verūm me tuta amplecti nosti. Ad alteram tuam quæstionem, De coctione humorum in chronicis morbis, plurima possem respondere, si vacuo animo essem, scis coctionem naturæ opus esse, non medicamento. Quæcunq; igitur ad quandam æqualitatem calorem nativum perducunt, ea coctionem haud dubiè adjuvant, cum concoctio, teste Galeno, nihil aliud sit, quàm maturatio quædã humorū, qui præter naturam adsunt. Sed de humorum præparatione quæ serapiis & similibus medicamētis fit, te scribere arbitror. Sunt autē in chronicis morbis duplices humores peccantes: vel adusti, vel crassi & pituitosi. In verè adustis rectissima est præpara-

paratio per victus rationē humectantē & frigefaciētē. Eā re in quartanis rectē decoctum raparum, succum pomorū, & decoctum radicū borraginis, vel potius radicū eryngii exhibemus, quæ minus quàm borraginis lentoris habēt. In Biliofis nihil præstātius decocto radicū cichorii, etiam obstructionibus ac crudis humoribus præsentibus. Semper enim in chronicis morbis ad obstructiones respiciendum. Cū verò redundantis pituitæ manifestæ sint notæ, quid oxymellite, & præsertim tenui Cinnamomifato, ut ita loquar, quid succo & decocto cardui præstantius? Cæterum cū de præparatione humorum agitur in chronicis morbis, de iis humoribus, qui ad naturalem statum redire possunt, & quos contrariis alterari oportet, ut crassum & viscosum incidere, &c. loquimur. Nam qui nullo modo alterari, & ad naturalem statum redire possunt, iis epicrasi, si purgari nequeant rectē, neque hoc vires concedant, mendendum. Sed noctuas Athenas ferre prohibemur. Habes de his præstantē monitorem Michaëlem Villanovanum, qui præstan-

tissimum libellum de coctione humorum & usu syruporum scripsit, ut de doctrina excellentissimorum duorum Medicorum Patavinorum Iohannis Baptistæ Montani, & Bernhardini Paterni nihil dicam. Pagellas nostras Vallesianas accepi, in quibus quo plura lego, eo magis styli duritiem, & scholasticam quãdam obscuritatẽ, Theologis quidem propriam, Philosophis barbaris nimis usitatã, averfor. Sed cùm laudatus sit à nobis, & res bonas esse, quas proponit, nemini dubium sit, duritatem orationis in iis, qui nullo usu ea, quę in animo sunt, explanandi præditi videntur, ferre æquum est. Utinam seculi nostri Doctores in iis, quæ ad salutẽ nostram spectant, cautius loquerentur, nec res divinas, per quas ad Deum, & veram lucẽ accedimus, obscuritati verborum involverent, ac tanquam noctuæ in tenebris latere perpetuò, quàm lucem aspicere desiderarent. Certè oblatam lucem illos refugere, & vespertiones eos, qui offusã sempiterna nocte evolare, neq; in tenebras profundas scientes atq; volentes sese conjicere student, nominare eos apparet. Sed mittenda sunt nomi-

nomina vera vel falsa, & Deus orandus, ut
in veritate atq; luce nos conservet. Benè
vale. E Rucuriano x. Iulii, Anno 1582.

VI.

*Jo. Crato à Kraftheim, &c. Domino Petro
Monavio, &c. S. D.*

Nondum quod sciam Ribischii auriga
advenit, neq; post eas literas, quibus v. De-
cemb. d. adscripseras, ullas à te habui. De
quæstione tua, sitne durantibus doloribus
podagricis atq; affluxu materiæ medica-
mentis purgantibus fluxus diversione in-
hibendus, à multis est disputatum. Ratio-
ni verò atq; experientiæ contrarium, vel
levioribus, vel fortioribus medicamentis
hoc tentare videtur. Leviora enim mate-
riam commovent, & magis ad membra
dolentia præcipitant. Fortiora in impuris
corporibus non præparatam materiam,
vim naturæ inferunt. Itaq; rectissimū pu-
to, sumpta indicatione à natura rei, cum
podagra sub genere fluxionum & inflam-
mationum, licet interdum non satis pro-
priè, compræhendatur, enemate alvum, si
astricta sit, movere, & sanguinem è media

cubiti vena, cæteris consentientibus, quæ ad missionem sanguinis requiruntur, mittere. A purgantibus verò medicamentis, nisi hoc evidens ratio suadeat, & necessitas postulet, abstinere. Scio Practicos, & inter hos Bayrum mirificè medicamentum quoddam vehementissimè purgans commendare, ac memini non dissimile Duci Ferrariensi à Medicis præscriptum fuisse, hancque audaciam multos imitatos. Verùm naturæ vim facere, atque præscriptum artis negligere, minimè medicum puto. Historiam, quam tu mihi narras, de quodam cacochymia laborante, qui articulari morbo oppressus, neque purgatus, in Carum inciderit, quotriduum laborans extinctus sit, veram esse credo. Juvare ne purgante medicamento potuerit, vel malum hoc modo averti, causas consideranti non est obscurum. Defluere plerunque materiam morbi articularis à capite consentaneum est, licet magna pars ex reliquo corpore vel deiciatur, vel ad membra affecta deponatur. In hoc ægro somnolenta affectione cerebri affecto, caput laborasse, & materiâ
obru-

obrutum fuisse, non est dubium. Per E-nemata autem divertendam à capite ma-teriam fuisse, quis non videt? Et quan-tum putas ea medicamenta, quæ humo-res omnes simul in toto corpore commo-vent, è capite elicere posse, præsertim si humor sit crassus, frigidus, & humidus, qualem in Caro esse, quem Latini Veter-num, Arabes Subeth appellant, necesse est? Non disputo de vocabulis, sive ca-rum, sive coma appelles. Coma interdum febrem præcedere, sæpe comitari constat. Humorem frigidum & humi-dum esse, cùm sit somnolenta affectio, nemini ambiguum. Transmissum verò, vel cum impetu ad partem principem de-latum, non arbitror, sed potius tenacius in cerebro hæsisse, neq; potuisse à natura ad partes subjectas expurgari puto. Itaque in calefaciendo capite tota curationis ra-tio, mea quidem sententia, consistebat. Deinde membrorum seu articulorum af-fectorum frictione, ut materia quasi ad fluxum concitatis doloribus irritata & re-pulsa à capite discederet. Movēda autem sternutamenta deinceps in ejusmodi affe-

ctione, cum anteriorem partem cerebri affectam esse cōstet, idoneis medicamentis, ac sicut in catalepsi posteriori parti cerebri calorifica remedia admovere cōveniens, ita in cavo anteriori adhibēda. Habes breviter quæ lecto affixus, & librorum ope destitutus ad tuam quæstionem respondere potui. Benè vale. Uratislavie Kal. Ianuarii, Anno 1583.

VII.

Jo. Crato à Kraftheim, &c. Domino Petro Monavio, &c. S. D.

Nudius quartus ad te scripsi, & literas ad VVolzogium misi. Interea advenit Hobergius qui tuas attulit. Cōsiliū quod comiti Gurcano dedi in febrī Marasmode, nihil de arthritide habet, neque is ea laborat. Ostendere igitur volui, mihi displicere nova ista medicamenta sine iudicio adhiberi. Quid verò de ligno ad D. Iordanū scripserim addo, sunt autem hæc: De ligno sarsifias significavi id quod est verissimum, me nunquam eo usum esse, nec videre quo pacto inveteratum morbum articulare curare possit. Fateor hujus morbi præ-

bi præcipuam causam esse serosum humorem in corpore supra modum auctum, & certo modo, sive putredine, sive alio corruptum. Is enim facit ut crassi & crudi humores sint fluxibiles, & ad articulos deferantur, in quibus & ipse inflammationis & doloris auctor est. Hujus rei illud indicio nobis esse potest, quod ii, qui frequenter sudant, vel copiosè urinam emittunt, ab hoc morbo tuti sunt. Simul ac verò sudor & urina supprimuntur, malum præ foribus sit. Itaq; si quod de ligno affirmant, potenter urinam educit, ac sudores movet, cõsequens est magnopere juvare posse. Cæterum cum calor natus in membris diuturnitate morbi exhaustus est, & natura paulatim, imò continuò ad articulos humores deponere consuevit, sanè nõ video quid adjumenti adferre possit. Sed cum laudatores hujus ligni affirmant, cõtiones omnes, & maximè ventriculi illius usum jũvare, caput roborare; cum etiam subducendo ichores, humores crassiores & quasi firmiores reddere necesse sit, non obsto, quin illustris Promarchio eo utatur, modò rectam & exactam victus ratio-

nem teneat. Vides, mi Monavi, me cum ratione usum ligni non improbare. In sacculis de Arsenico nullam rationem reperio, præter illam, ut cor veneno assuescat; Quam autem hæc infirma & periculosa sit, & hominem rectæ conscientiæ studiosum minimè ea uti deceat, ipse intelligis. Etiam si igitur sexcentos autores, qui idem fecerint commemorares, mihi non persuadebis. Ac cum tantoperè me urgeas, narro tibi verè Creckovium ita ex eo debilitatum, atque in pectore exulceratum fuisse, ut cum magna indignatione in arce Gravensteiniana sacculum abjecerit. Possem alios recensere. Thessalum illum feliciter usurpassè non credo, etsi minimè dubito, quin ista sit audacia, ut hæc atque alia exhibeat. Nam ante paucos dies puero cuidam pulverem epilepticum ex cinnabare viva cōfectum dedit. Non velim hoc facere si omnes homines mihi autores essent, cum robusta etiam corpora vix illius usum ferant, & quàm graviter ferant viderim. Sed cum audacia illi pro scientia sit, atque in arte sua medica Fierovantum, nebulonem pessimum, qui Venetiis ejectus est, Magistrum

gistrum habuerit, hæc atque alia ab eo designari minimè novum. Ea verò ut homines celet, nullum sibi in curatione adjunctum esse patitur. Sed de his nimium. Brassicanus malè tibi narravit de foliis, si hyoscyami esse dixit. Non satis commemini qualia fuerint. Iberidis vel Tabaci fuisse arbitror. Certum non scio, nec causam, quod in me memoriam tam longam & firmam requirere debeas puto. Dictarem plura si possem. Nam ad meum gravissimum morbum nudiustertius accessit dentis dolor, is deinceps aurem & universum caput occupavit, abscessus in ore est consecutus, Itaque paululum quidem dolor remittit. Sed febris, quæ has fluxiones comitatur, ita me debilitavit, ut ægrè spiritum ducam, imò superiori nocte spiritum Deo meo redditurum existimaverim. Benè vale. Uratislaviæ xv, quæ dies Cratoni Martyri in Calendario Romano est dicatus, Febr. Anno 1583.

*Jo. Crato à Krafsheim, &c. Domino Petro
Monavio, &c. S. D.*

Amo tuam in scribendo diligētiam, & tibi gratias ago, cūm frequentes literas ad me mittis. Accepi autē eas quibus tu xxvi. diē Ianuar. v. & vii. Febr. adscripsisti. In iis unum te agere video, ut me ad editionem Consultationum mearum Medicarū excites. Ego verò, mi Monavi, semper fui eo animo, ut prodesse quàm plurimis studerem, ac nunc sum maximè. Sed quid possumus nō valentes? Est VVeindrichius noster eleganti doctrina & ingenio præditus, & posse illum aliquid præstare fateor, sed ubique meum sensum ipsum callere atq; tenere non posse ipse intelligis. Ac si me jacentem videres, profectò deterreres potius à labore, quàm ad eum suscipiendum mihi autor esses. Cūm bellè valere aliis videor, in eas angustias subito redigor, ut de reddendo sp̄ritu Deo meo sit agitandum. Nolo narrare meas misérias, cūm tuis epistolis sit persolvendum. Illud unum affirmo & confirmabo, si vitam & vires

vires Deus suppetet, me officio meo non defuturum. Isto modo jacens & lecto affixus, ac dum surgere nequeo, vel ad meos libros respicere possum, quid faciã vel pollicear non habeo. Ad *ἐπιμαρτα* Medica tua nihil respondeo, satisfaciet tibi, ut spero, exemplum epistolæ ad Joachimum missæ, quod cum his erit. De Podagra vel articulorum morbo, cum præcipuè indicationes à nocentibus & conferentibus sumantur, & omnibus, qui veram corporis sui curam gerunt, perspectum sit, tum minus à morbo periculum esse, cum vel sudat, vel multum urinæ reddunt; Imminere autem malum quando serosa excrementa non expurgantur; satis evidens & magnum est indicium, serosorum humorum retentionem vel copiam in corpore auctam, hujus morbi præcipuam causam esse, & totam præcautionis rationem in eo consistere. Ne vel in corpore accumulentur, vel tempestivè expurgentur. Deinde ut crassi quoque & crudi humores non sint nimii, atq; membra exteriora vel debilitentur, vel calor naturalis in illis deficiat. Id si cavebimus; crassi humores absq; tenuioribus non fluent;

neque membra laborantia eos suscipient, nisi longo morbo debilitata paulatim natura in ea deponat. Malo autem jam confirmato, præsertim in intemperantioribus, labor Medicus est irritus; sicut & in illis quæ nimio usu venereorum, vel cōmotionibus animi humores præcipitant, & calorē nativum exhauriunt, vel vino sese obruunt. Actu egrotātes in tanta diversitate humorum curare difficile est, præsertim cūm vix ullus Medicus tam sit perspicax, ut tēpora vera fluxionū possit discernere. Sed de his scripsi nuper, & profectò non sine magno labore ista dicto. Tibi tamen deesse, quando tanti facis nugas nostras, non debeo.

Scribo nunc admonitiones quasdam de valetudine N.N. tuenda & rectè curanda. Multa enim observavi, quæ fortasse aliorum cognitionem effugerunt. Alias etiam vias veræ curationis pervestigavi, & remedia tutiora & faciliora reperi. Illud de Antimonio in Hydropicis, non ex animi mei sententia, verum aliorum scripsi semel hydropico persuasus dedi. Nihil profuit. Ne hocuerim Deo gratias ago. Medicamentum è raparum succo atque camphora factor

teor me præscripsisse multis. Sine ulla noxa datur; sed rarò juvat. Multò plus tribuo floribus persicis, qui siccati etiam & infusi mira facilitate humorem aqueum ex universo corpore per ventrem educunt, neque ullam noxam inferunt. Ad exiccandum autem, si quid intra abdominis musculos detinetur, Emplastrum è caprarum stercore cum cinino & aceto plurimùm valet. De Thermis ac potius aquis frigidis Mandersdorffensibus cum multis erras. Perdunt articulorum doloribus oppressos, neque quicquam aliud, quàm nitrum continent, parumque ab omnibus fontanis aquæ Viennæ, quæ omnes nitrosæ sunt, differunt. Sed apud multos opinio vim veritati affert. Nunquam his quatuor mensibus gravius & periculosius laboravi, quàm superioribus proximis diebus. Heri, cum inedia confectus, multas libras pituitæ toto morbi tempore ejecerim, vino temperatissimè sim usus, ac aliquot diebus ab eo planè abstinuerim, carnes modicè attigerim, ac ne unciam quidem toto hoc mense comederim, tamen, ut dixi, he-

ri, materia delata est ad dextrum pedem, & inflammatio consecuta, quæ tantos dolores fecit, ut etiam somnum mihi ademerit. Profectò hoc in corpore macie contabescente fieri, mōstri simile est. Paulatim cor quietius est, & *παλμὸς* minus gravis. Quid de me futurum sit, Deus novit, ad quem omnia refero, & illius benignitati me committo & commendo. De Thracia adeunda, miror tibi ea quæ scribis in mentem venire. Quid à barbaris præter barbariem referimus? Et quæ stultitia est, tot periculis se objicere, ut ea videas quorum recordatio per omnem ætatem doloris sensum adferat? Mirificè ineptos esse, qui ex ejusmodi rebus laudem quærunt, vel scientiam, & magnarum rerum usum se consequi arbitrantur, existimo. De Vallesio certè comperi esse in eo aliquot pagellas typis descriptas. Itaque cùm Proœmium mutare non possem, epistolam tuo nomini inscriptam, qua meam vehementiam corrigo, addidi. Medici Posnanienses me de valetudine Comitum Andreæ Gurcani consuluerunt. Nō cessit feliciter usus illi ligni Sarsifias. Iterum Indica quædam

dam edita sunt Venetiis, ut ex insanis stulti fiant. Sapientiæ tamẽ de Cotoneo ligno non accedo, & in decocto plura sunt insigni vi prædita, ut Zedoaria radix, Guajacũ, &c. quæ longè vires Cotonei superant. sed de his scripsi nuper. Non video quid præterea tuis literis respondendum sit, & dictando sum defatigatus. Bene vale, & amicos saluta. Vratislavię x i i Feb. Anno 1583.

IX.

*Exemplum Epistolæ missæ ad D. Joachimum
Camerarium Physicum Norinber-
gensem.*

S. De Bolo tecum sentio, in penuria Armenæ rectè nos orientali uti Galeni, colore est pallido, & orientalis cùm lavatur pallescit. Lotione tamen nihil decedere illi satis apparet, cum aqua, quando subtiliores partes, quæ aquæ commiscuntur, subsident, sit pura, & nullo sapore prædita. Nec puto lotionem aliud præstare, quàm ut impura & arenosa separentur à partibus tenuioribus. Alia est ratio cùm aloës vel metalla lavantur. Certè ea quæ Constantinopoli mihi missa est, etiamsi nõ sit lota,

instar butyri tamē in ore liquefcit. E Cap-
 padocia importari Constantinopolin cer-
 tum est. Itaque non pugnabo si Rubrica
 synopica appelletur, & si rectē memini Pli-
 nius hujus tres species ponit. Terra sigilla-
 ta, quæ è Lemno affertur, semper est palli-
 da, & Creta Anatolica vulgò dicitur. Ga-
 lenus suum sigillum Lemnium colore ru-
 bescente describit. Itaque impostores sæ-
 pe bolum admiscunt, sicut Rubricæ syno-
 picæ pinguedinem, quam vetustas prodit.
 Cū istæ terræ mihi suspectæ sunt, solo cor-
 nu cervi utor. Meas Theses nondum La-
 tinas feci. Nec Teutonicas, nisi prius quæ
 volo corrigam, in meo nomine apparere
 volo. Qua sim sententia quin publicè scri-
 bas non obsto. I. Me pestem non ponere
 sub febre tanquam genere, etiamsi per-
 paucos ac nullos potiùs in peste absque
 feбри mori putem. Seminarium inspiratio-
 ne haustum καὶ ὄλιγω τῶν ὁρίων sicut cætera ve-
 nena calida & putrefacientia universi cor-
 poris vires, maximè cordis perniciosè affi-
 cit. Aëris verò intemperies atque impu-
 ritas, sicut & cibi corrupti ad dispositio-
 nem

nem saltem corporum faciunt; vel pestem (nisi seminaria vel ex corporibus infectis exhalent, & inspirationi noxia sint, vel aliunde importantur) privatam, aut febrem pestilentem inferunt. II. Pestem enim aliam privatam, aliam publicam esse statuo. Privatam, vel à pravis humoribus ob victus pravitate ortam, vel ex aëris constitutione mala, inde enim oriuntur febres pestilentes variae, quæ non habent morbidam expirationem, & paucis perniciosa, neque contagiosa sunt, nisi valde prædispositis. Publicam autem pestem non nisi ab aëre continente lethalia *μείγματα*, à morbida expiratione corporum humanorum, in quibus putredo ad istum gradum devenit, ut *νοσφεύει δότι κρισι* contagiosam exhalent, tantum provenire statuo. Sæpe verò in privata peste accidere, ut ad hunc gradum putredo perveniat, ut corpora *μείγματα* exhalent. Sæpe etiam aliis ex locis ubi publica pestis grassatur deferri, atque uno corpore infecto plurima deinceps infici, & ex ægrotantium atque morientium multitudine *μείγματα* exitialia, atq; seminaria pestis in aëre augeri.

ποσιπὴ enim ἀπόκρισις aliàs incerto loco orta,
 exitiosa multis est, aliàs extrinsecus adve-
 nit, atque ita non uni urbi, sed toti regioni
 pestis infesta est. III. Ut verò gradus iste
 putredinis ignotus est Medicis; ita & verū
 remedium. Medicos autem cōjectura ra-
 tionali in ægris aliàs accedere propiūs ad
 cognitionem, & felicius in curatione pro-
 cedere, cū ea, quæ putredini resistunt,
 adhibent, in aliis minus, verisimile est. Ra-
 tio tamē hoc dicit, cū inspiratione ma-
 lum sit haustum, solam Diaphoresin indi-
 cari, & veram curationem esse: ita tamen
 cum seminarium inspiratione haustū spi-
 ritus nō aliter ac venenum calidum & pu-
 trefaciens afficiat; ut ea quæ ad Diaphore-
 sin faciant, simul ea quæ cor adversus vim
 venenatam muniāt, & putredini inprimis
 adversentur, conjuncta habeāt. IIII. An-
 tidotum veram pestilentis veneni in divi-
 na manu esse, neq; Medicis exploratam.
 Videre nos camphoræ, ambre non cine-
 ritæ, sed chryseæ, quæ ut sulphur ardet, ef-
 fectiones, eas tamen non perpetuas esse.
 Herbas quasdam vulgares, ut Tanacetum,
 quam Athanasiam appellāt, calendulam,
 atque

atque alias æquè, imò multò magis si tempestivè exhibeātur, prodesse. Occasiones atq; eventus providentiam divinam moderari. Nunquam tamen uni remedio semel exhibitò securum esse debere, sed quamdiu malum est præsens, cordi omnibus modis auxilium ferre. V. Cùm verò natura affecto crasso humore à seminario, *ἀπόσκημμα* efficit, & bubo consequitur, vel ex adusto & tenui atq; acri humore *ἀβέβαιες*, vel *ἐκρήματα* & *εἴσματα* exitialia apparent, omnis in hoc Medico labor esse debet, ut naturam per loca convenientia se exonerantem adjuvet. Bene vale.

X.

*Jo. Crato à Kraftheim, &c. D. Petro
Monavio, &c. S. P.*

Eas tuas literas quibus Scutellarii addideras accepi. Nec habeo quid iis rescribā. Cùm autem Scutellarii sit persolvendum, nolui sine meis ad te pervenire, & ne quid me tibi denegare, & invidentia mea occultare, ut falsissimè accusor, arbitreris, pervulgata etiam recitabo. Nō pauci Medici Lignum sanctum, quod & Palum san-

ctum appellant, atq; Guajacum, ejusdem esse arboris arbitrati sunt, verum Consalvus Ferrandus Hispanus, qui ipse in Indiis fuit, diversa esse ostendit. In Ferneliani libelli Consilio XII, quod Dn. du Perat secundo dedit, bis, ni fallor, Palmæ sanctæ meminit. Illud verò consilium cum sit scriptum Anno 50, nec tum temporis Ligni sancti frequens usus fuerit, Guajaci verò maximus, planè existimo Fernelium lignum Guajacū & sanctum pro eodem habere. Possum in hoc errare. Certū est autem, posteaquam multis persuasum fuit, medullā illam nigram Guajaci plurimum gallicis prodesse, rarò deinceps lignū sanctum cum Guajaco allatū. Cæterum quòd in ea descriptione potus, quæ folio vigesimo primo est, Palmam sanctam, & Guajacum ponit, Typographi errore factum puto, qui sepe pro cinnamomo Guajacum in isto libello scripsit. Quid enim tres drachmæ Guajaci ad libras aquæ sex facerent? Sed ut ut sit, Guajacum à Ligno sancto differre, & sanctum Lignum magis ventriculum roborare, atque in articularibus morbis, & omnibus, quæ à fluxioni-

xionibus oriuntur, prodesse, cum Guajacum tantum in lue venerea adjuvet; exercitatis Medicis re perspectum est. Reperiri verò etiam nunc inter Guajacum lignum sanctum animadverti, & ipse satis magnum palum Ligni sancti ante annos quindecim Venetia accepi. Pondere, gravitate, & duritie parum differunt. Sed sanctum nigram medullam non habet, & cortices cineritii sunt. Affertur ex Insula sancti Johannis, quemadmodum Consalvus ostendit, & Indos in lue Venerea exiguis ramulis descisis uti, atq; singulari studio aërem & mulierum consuetudinem fugere affirmat. Magis profuisse ad multos alios morbos quàm Guajacum idem Autor affirmat, & in ediam atq; copiosum potum atq; abstinentiam ab acidarum usu in primis præcipit. Habes quæ de palma sancta scire voluisti. Ulmi decoctum nunquam propinavi. Corticum verò cum aqua salis decoctum dolentibus articulis felici successu sæpe adhibui, & contra defluvium capillorum in lixivio sum usus. Camutius post reditum suum ex Hispania,

cum febre correptus esset, sibi ipsi sexagenario xxv uncias sanguinis detrahere est ausus. Nugatorem esse eum, qui de terra sigillata Anwaldensi scripsit, ex literis Joachimi, & aliorum intellexi. Verum bolum & veram terram sigillatam Turcas nobis invidere satis est perspectum. Bene vale. Uratislaviæ xxvi i Maji. Anno 1583.

XI.

*Jo. Crato à Kraftheim, &c. D. Petro
Monavio, &c. S. D.*

Crede mihi, mi Monavi, ipso morbo gravius esse hoc quòd de fluxis & caducis bonis meo afflictissimo isto tempore cogitare cogor. Itaque & te sæpe oravi, ne quid de negotio meo disputares, vel ad me scriberes amplius. Verum tu tibi temperare non potes. sed mitto ista. De cura febrium pestilentium significavi antea me sententiam meam Magnifico do. Schonfeldio scripto exposuisse. Non video cur eam mutem. Sæpe dedi pulverem lapidis Bezoar. Nihil profuit. Diasulphure utatur qui volet. Sulphur nostrum quomodo-
cunque præparetur, etiamsi sudores pro-
pellat

pellat & ficcet valde, maximè humanis corporibus est noxium. Imò vina fumo saltem imbuta non sine periculo bibimus. Decoctum lentium laudo, sed tamen non est similis ratio in exanthematis & petechiis utendi. Unguentum ex Nitro Aëtii in Italia miro successu semper est adhibitum. Post nonum verò diem elicere velle maculas inane est. Scarificatiões & omnes cutis exulcerationes plurimum laudo. Virium conservatio præcipuè nobis debet esse curæ. Crede mihi potus continuus in quo sit cornu cerui plus auxilii, quàm omnia alia medicamenta affert. Terræ Lemniæ, seminib. napi & acetosæ plurimum tribuo. Vinum fugiendum. A capite materia omnibus modis divertenda. Arnoldum multis annis non inspexi, sed ni fallor ille pilulas juventutis Aloëm rosatam vocat. Locum certè non possum significare, cùm meos libros attingere nequeam. Tuas medicationes à Deo fortunari opto. Pestilentes fluxiones alvi frequentes in Austria animadverti. Ad præcautionem conservam rosarum veterem cum Mithridato dedi. In curatione ad præpotètem cau-

sam respexi, statim papyrum Mithridato
 illitum vel umbilico, vel ventriculo appo-
 sui. Clysterem ex decocto hordei in iure
 carnis vervecinę cum radicibus Tormen-
 tillę & vitello ovi semicocto per clyste-
 rem injeci. Pueris pulverem ę Zedoaria,
 margaritis, & terra sigillata dedi, addidi
 interdum Tragacantham. Multos benefi-
 cio Dei servavi. Ab istis magnis composi-
 tionibus Enematum, lacte ustulato, & cę-
 teris nugis abstinui. Facile læduntur inte-
 stina, & ne lædantur adhibitis clysteriis
 cautio est. De turpetho minerali scripsi
 publicę Gallicosq; hermetica cura semel
 usi sunt, eo jvvari interdum non diffiteor.
 Audaciam nostri N.N. & N.N. me nun-
 quam probasse, non obscure illis ostendi.
 Nescio an ipsi eo sint usi, sed ut perierit u-
 terq; non ignotum est. Alios etiam com-
 memorare possem, nisi animus meminif-
 se abhorreret. Nuncius de domini Traut-
 sonii morbo valde me sollicitat. Error est
 putare semina carminantia, ut vocamus,
 decocta, dolores à flatibus sedare. De vino
 & usu myrrhę puto me monuisse, & si quid
 volet plenius scribam. Melanocephalus
 abeat

abeat & valeat cum suo Alchermes. Suasine utantur lapide Lazuli & serico tincto granis chermes, verasque orationes ostendi. Si sequentur consilium meum haud dubie gratam & salutare compositionem præparabunt. Vellem Claudium & Auberium Fallopii opera ad me mittere, cum Aubrii rogatu præfationem scripserim ægerimè valens, ac potius uno die dictaverim. Adegit me maledicentia N.N. ut quædam scriberem, quæ scripta nolim. Ego periochen methodicam, ut pro D. Julio Argenterio responderem, foras dedi. Mea causa cum nihil amici faciant, dum vivo mihi ipsi deesse non debeo. Mallem autem alios pro me scribere & loqui. Sed dormit vetus gratia. Bene vale. Ura-

tislavia 24 Octobr. An-

no 1584.

BENEVOLO LECTORI S.

Cum in precedentibus consiliis aliquoties cauteriorum, & Thermarum Silesiacarum mentio facta sit, intermittere non possum; quin de horum auxiliorum usu, duorum præstantissimorum Medicorum sententiam, brevibus scriptis comprehensam, in fine horum consiliorum adjungam. Ut itaq; hæc, qualiacunq; sint, boni consulas, meumque studium in publicandis scriptis utilibus æquo & candido animo accipias, oro. Vale.

CLARISS. VIRI DOMINI
D. HIERONYMI CAPIVACCII,
Professoris Patavini;

DE RECTA CAUTERIORUM
administratione:

In cauterio administrando quatuor sunt consideranda; Tempus nempe, quo excitari debet, Quætitas discretâ, Locus ubi excitandum est, postremo loco, modus quo tractari oportet. Quib. cognitis nihil aliud
in ad-

in administratione cauteriorum desiderare oportet. Quare ne tempus in his, quæ inutilia sunt, conteramus, dicendum est, cauteria nõ alia ratione, à viris gravissimis fuisse excogitata, quàm ut essent instrumenta, quibus materia peccans, quæ paulatim in corpore generatur & colligitur, per loca minus incommoda evacuaretur, ne vel sui copia, vel prava qualitate partes corporis, vel principes, vel ad usum vitæ necessarias perturbaret. Quæ quidẽ evacuatio tribus modis fieri potest, vel per revulsionem, vel per derivationem, vel per interceptionem.

Per revulsionem quidem, ut si materia, quæ à jecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum revellendo foras educatur, vel si materia falsa, quæ in catarrho ad pectus destillat, per cauterium in futura coronali affixum, revellendo evacuetur.

Per derivationem verò, ut si materia, quæ à capite ad pectus destillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem derivetur.

Per interceptionem denique, ut si ma-

teria, quæ à capite per spinalem medullam ad nervos ossis sacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo evacuetur.

Cauterium igitur cùm sit materia seu instrumentum auxilii quocunque modo evacuantis materiam excrementitiã, quæ in corpore generatur, & congeritur, cujus generis quoq; potest esse fetaceum, possunt esse vesicatoria, masticatoria, & errhina, necessariò fit, ut ab eodem, à quo indicatur auxilium, indicetur etiam recta administratio materiæ ejusdè auxilii, diversa tamen ratione nihil prohibet ab uno plura indicari. Quare si materiam sui copia seu qualitate peccantem spectemus, indicabit auxilium evacuans, quod multiplex esse potest, pro ut multipliciter materia peccat. Verùm nulla est materia, nullũ est instrumentũ, quod multiplici generi evacuantium magis & tutius accommodari possit, quàm cauterium. Nam si peccet copia, si motu, si quiete, ad ipsam evacuandã cauteriũ erit maximè opportunũ.

Illud igitur quod indicatur à materia, hoc vel illo modo peccante, dicitur Quid agen-

agendum, quod nonnulli viri in hoc gymnasio almo Patavino celeberrimi, ausi sunt asserere, adeò esse manifestum, & unicuique notum, ut nulla penitus indigeat consultatione, imò fœminis, & barbitonforibus esse notum. Quin imò hoc dicerent Galenum & Hippocratem, & omnes Dogmaticos tanquam ineptos, & in rebus inutilibus versantes redarguerunt, cum Galenus, & cum eo omnes gravissimi Medici, & in arte curandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud cõtendant, quàm ut doceant inventionem auxiliorum, & rectam agendorum, vel, ut verius dicam, materiaram administrationem, nec aliud quicquam docere debebant, aut poterant, cum tota curandi & tuendæ valetudinis ratio his duobus tantum perficiatur & absolvatur.

Cum igitur materia vitiosa sit illud quod primo, & per se indicat auxiliu hoc vel illo modo evacuans, ratio dictare videtur, ut ab his, quæ materiæ accidunt, & ipsam comitantur, sumatur materiæ administrandæ indicatio, quæ admodum & ipse Galenus testatur. Accidit autem materiæ, ut agat in corpore humano, ut à medicamentis pati possit, neque agere,

neque pati posset, nisi esset in corpore & existeret. Omne autem quod existit, alibi existit. Hæc autem sunt, quæ materiæ & unicuiq; indicanti seu scopo, seu proposito contingere possunt. Præter hæc non video, quid ipsi perpetuò accidere possit. Hæc itaq; totam administrationis materiæ rationem præscribunt.

Quare si materiam vitiosam consideremus, ut hoc tempore, & in præsentia generatur, præsentia hæc indicabit, hoc tempore cauterium esse inurendum, modò nihil adsit quod prohibeat & impediatur. Verùm quia repleto corpore periculum esset ne humores in toto peccantes merito doloris eò confluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea ad cauteria non est accedendum, nisi corpus fuerit optimè præparatum. Verùm non sat erit novisse, quo tempore inurenda sint cauteria, sed quàm diu aperta sint detinenda scire oportet. Hoc autem docebit præsentia humoris peccantis. Nam quandiu adest peccans, perdurabitq; illius generatio, tam diu cauterium reclusum erit servandum, & hoc de tempore.

Post-

Postquam cognoverimus, quo tempore cauterium sit inurendum, videndum erit quo loco. Hoc autem nobis significabit existentia materiæ peccantis. Nam si materia generabitur in jecore & petat caput, ideò ut fiat revulsio ad partem ignobiliorum in dextro crure cauterium excitabitur. Quod si crura peteret, non in cruribus, sed in brachio dextro erit affigendum. An verò in parte interiori cruris, an in parte exteriori ratio venarum ejus loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo excitatur cauterium est servanda, quemadmodum & in missione sanguinis servari debet, ut docuit Galenus in libro de natura hominis.

At verò si in parte sinistra generaretur, & sursum in caput raperetur, in crure sinistro, sin ad inferiora in brachio sinistro excitabitur. Quod si non moveretur, & generaretur in ventre inferiore, locus esset in cruribus, sin à medio ventre, in brachiis, modò nihil prohibeat. Quod si in capite materia generaretur, neq; moveretur in occipitio & in brachiis collocari possent, in ea potissimum parte, in qua mate-

ria resideret, tunc enim erit materia remedi derivantis.

At si moveretur ad pulmones, & in occipitio, & in sutura coronali probè fieri possent. Tunc enim essent instrumēta auxilii revellentis, & derivantis materiam quiescentem. Si tandem materia in capite generaretur, & ad spinalē medullā & os sacrum, ad lumbos conflueret, tunc cauterium in principio spinalis medullæ erit admovendum. Vim enim habebit materiæ auxilii intercipientis. Et hæc de loco in genere.

Sed unum est animadvertendum, in quo plerique decipiuntur; Cauterium nunquam esse excitandum in loco affecto, nisi dum materiam ibi impactam evacuare volumus, præmissa tamen totius corporis evacuatione seu purgatione, post cujus materiæ evacuationem occludendum erit, & si opus fuerit alibi erit affigendum. Nam si per locum affectum materiam fluentem evacuare volueris, periculum est ne affluxu materiæ, & partis imbecillitate, inflammatio aliqua suborietur, quæ tandem in gangrænam degeneret.

Quod

Quod si quæras locum magis particularem, illud unum est præcipuè animadvertendum; In capite fieri posse in futura coronali, in occipitio, in palpebris, in supercilis, & omnibus locis, in quibus pilorum generationem prohibere statuimus, nec nõ in angulis interioribus oculorum, in naso, ut polypus absumatur, & aliis pluribus in locis, in quibus ignis administratio opportuna videbitur.

Verùm ut futura coronalis observetur, patientem jubere oportet, ut mastiget. Nam quandoque in futura coronali cutis capitis moveri conspicitur. Quod si cutis non movebitur, neq; ullum ipsius futuræ vestigium apparebit, tum radix palmæ ejusdem patientis fac ut summo naso admoveatur, & sursum extendatur. Nam ubi digitus medius attigerit, ibi futuram coronalem adesse existimandum erit.

Non solùm autem in capite: verum etiam in brachiis, thorace, & aliis partibus excitari solent, ut in ore ventriculi, in regione hepatis & splenis, infra umbilicum, in inguine, in pube, in scroto, & præsertim genus illud, quod setaceũ appellatur,

sed potissimum in crure, in loco tribus aut quatuor digitis à genu distāte, ubi musculi manifesto interstitio distinguuntur. Tēdines enim seu chordæ propè articulos carne sunt denudatæ. Et hæc de loco dicta sunt.

An verò unum, vel plura sunt affigenda cauteria, id nobis præscribet materia, quæ in uno, vel pluribus locis generatur, vel ad diversa loca movetur. Nā pro ut actio materiæ peccātis fuerit summa & vehemens, plura indicabit affigenda cauteria. Quod si remissa fuerit, unum cauteriū sufficiet. Actionem autem vehementem vel remissam nobis significat, & materia copiosa, quæ pluribus in locis generatur, & quæ ad diversa loca movetur. Et hæc de quantitate cauteriorum.

Postremo loco, cū cognoverimus quando sit agendum, ubi agendum, & quantum agendum, reliquum erit ut cognoscamus modum agendi, qui modus agendi sumitur à materia, pro ut facilè, vel difficulter cedit & patitur. Quare si materia fuerit copiosa, ut in corpore obeso, vel plurimis excrementis redundante, cū
 si ni-

si nihil aderit quod prohibeat, foramen amplum & profundum erit efficiendum. Prohibebit autem virtus, quæ cum in spiritibus, humoribus, & partibus solidis considerari possit, hoc loco virtus, quæ ad carnosum genus pertinet, est illa quæ amplū aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim quedam partes membranosa & cutanea, quæ profundum cauterium sustinere nequeunt. In his itaque ulcuscula, quæ excitantur, exustiones potius, quam fonticuli sunt appellandi. Nam quæ propriè cauteria dici solent, in occipitio, in sutura coronali, in brachiis & cruribus inuri consueverunt.

Sed in his quoque partibus quandoque evenire solet, ut virtutis imbecillitate fonticuli excitari non possint. Fit enim interdum ut patiens adeò contabescat, & sit emaciatius, ut solam carnem, ossa, nervos & pellem præ se ferre videatur. Virtus itaque illa, quæ ad solidas partes, ad carnosum genus pertinet, non modò nõ permittit amplum foramen; verum neque ullum erit efficiendum cauterium. Quod si nihil prohibeat, & passio materiæ sit summa, id est,

si difficulter egrediatur, latum potius, quàm angustum erit moliendum. Quod si passio materiæ non fuerit summa, imò facilis sit exitus, minus amplum erit efficiendum.

Ad foramen amplum, vel angustum fieri potest, vel radice aristolochiæ seu asphodelorum summè excelsa, aut cum sulphure incenso, aut ligno, aut metallo, aut caustico. Ignis autem materia omnibus clementior est aurum, deinde argentum, postremum locum obtinet ferrum & æs. Cæsim, punctim, imprimi possunt, adiguntur, ut diximus, longius & latius, & in circulum circumferuntur, quæ omnia, ut dixi, passio materiæ evacuandæ, vel sua pte natura, vel ratione loci nobis præscribit, & ut hoc potius, quàm illo modo fiat, hortatur.

Quod si caustico sunt inprimenda, locum materiæ circumscribere oportet nucali testa, vel re alia simili, quæ suis marginibus constans pateat in medio. Ne verò ignis seu caustici violentia justo latius serpat ac diffundatur, partes proximæ cerato rosaceo, vel unguento ex cerussa, vel linimento sim-

to simplici, vel cerato ex palmis, vel alio genere eorum, quæ ἀποφλεγμαίνοντα vocant, sunt muniendæ.

Tam diu autē causticum immorari debet, quàm diu pars aut locus ipse nigrescat, id quod pro caustici vehementia, & natura partis dimetiri debemus, siquidem vehementi caustico in parte molliori citius fit impressio, quàm in parte dura, quare id totum iudicio Artificis est permittendum.

Crusta verò sive ~~ἴσχυρα~~ non est statim detrahenda, sed maturare prius oportet, ac veluti maturitate sua excidere, alioquin vis adferri solet, unde dolor, fluxio, & phlegmone, una cum feбри, quandoque excitatur. Tempestivè deduci potest, si instar crucis incidatur, deinde vel solo butyro, vel cum adipe suilla sine sale admixto foliis brassicæ excepto foveatur.

Crusta detracta fiat pilula ex medulla sambuci, quæ cum sit mollis, blāda, & quovis modo tractari posset, si comprimatur, atque in foramine cōpressa collocetur, ac ita statuatur, ut loco dimoveri non possit, foliis verò brassicæ butyro illitis foveatur,

charta q̄; lusoria vnà cum petia ex lino duplicata comprimatur, & fascia colligetur, hoc unum continget, ut ob pilulæ molli-
 tiem & lenitatem nullus excitetur dolor, & ob humiditatem utriusque materiæ, ita imbuatur pilula illa, ut plurimum adaugeatur, quæ cum ob chartæ lusoriæ compressionem resurgere nequeat, quàm citissimè ulcusculum cavū efficietur. Quod si loco chartæ lamina vel argenti, vel æris, vel alterius materiæ capiatur major fiet compressio.

Ulçere quantum satis est excavato, aut ambra, aut pilula ex cera, vel ligno hederæ, vel galerius aut pileus rotundus ex argento elaboratus, pluribus in locis perforatus in foramine cōtinuè gestandus erit, si foramen in ea latitudine conservare volueris. Quod si latius efficere volueris, nihil erit accommodatius, quàm pilula ex medulla sambuci, aut melicæ. (est sorgum, frumenti species) Pilula jam imposita tunc folio hederæ, vel plantaginis, vel charta sorbilla intra petiam lineam duplicatam uti poteris, cui pulvinus, vel lamina, vel charta lusoria superponatur, ut fiat compressio.

pressio. Bis autem in die & petias & folia immutare poteris. Neq; pilula illa est indies extrahenda. Est enim necesse ut locum sibi paret, unde non facilè excidat, indies tamen circummagi debet.

Quod si caro, ut sæpe fieri solet, & præfertim in principio succreverit, & luxuraverit, labraq; promineant, tum fila (scilicet filamenta concerpta) aut spongia nova minutim incisa, vel combusta erit adhibenda, aut pulvis aluminis usti, aut Ellebori nigri, aut corallorum rubeorum, aut præcipitati, aut æris usti loti, & similibus caro super abundans erit removenda. Ad validiora nõ est ut accedamus, nisi necessitate coacti. Et nullum auxilium magis est præsentaneum, quàm carnem ipsam, & veluti semimortuã omni diligentia circumcidere.

At si per ejusmodi cauteria nihil educeretur, ut quandoq; evenire solet, sed veluti acida videantur, tuum erit ex his materiebus, quæ vim habent attrahendi pilulam conficere, ut si fieret ex pice navali, cera & pulvere aut Ellebori nigri, aut colocynthidis cum foliis senæ. Nam pro na-

tura humoris peccantis hoc vel illo genere pulveris uti poteris. Et loco hederæ ceratum sacrum erit adhibendum, aut ceratum ex cera & resina pini.

Quod si ulcus callosum reddatur, & propterea nihil excernatur, tum scarificandū erit, deinde cucurbitula semel aut bis admovenda. Et si patiens scarificationem nō admiserit, tum loco scarificationis, imponatur pulvis favinæ, vel calchanti usti loti. Si non cedit, ad mysi, ad præcipitatum optimè preparatum est accedendum, quo tempore partes circumjacentes cerato diachylo cum gummi, vel sine gummi, vel cerato confecto ex cera & resina abietina emolliantur.

Quandoque verò contingit, ut succi, qui ad foniculos confluunt sint acres, mordaces, & veluti venefici, ac proinde partes proximas exulcerent, & non sine dolore excoriant, quo loco opportunum erit partes spongia aqua dulci tepida imbuta fovere, deinde butyro, aqua malvarum optimè diluto illinire, aut unguento ex cerussa camphorato ad formam cerati diducto occurrere.

Præterea easdem excoriationses exiccabit serum lactis caprini chalybeatum, vel aqua hordei cum malva decocta, aut aqua sancti petri, vel Aponensis, vel montis ægorum. Et si contingat ob insignem humorum affluxum, ut fiat inflammatio, cujus causa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimendi. Quare si inflammatio erit exigua ob humores jam fluxos, aut affluentes, sat erit vino austero loca illa fovere. Quod si satis insignis fuerit inflammatio tunc vinum erit alterandum cum rosis, cum malicorio, mastiche, & modico aluminis. Sed quia nõ ex æquo omnes humores redundant, sed magis peccat unus, quàm alter, propterea non esset abs re, si pilula ex cera fieret, cui esset admista aliqua materia, quæ magis hunc, quàm illum humorem attraheret, ut supra dictum est.

Verùm quia ne dum cito & tutò; verumetiam jucundè remedia sunt administranda, propterea ad vitandum pravum odorem, qui ex ulcusculis interdum exhalare solet, danda erit opera, ut petiæ, quibus patiens utitur sint oderatæ. Erunt

autem hujusmodi, si vel cùm moscho, vel gossipio muschato, vel ambra, vel spica, vel lavendula, vel alia aliqua materia odorata assiduè fuerint. Poteris etiã cauteriũ quandoq; abluere saltem bis in hebdomada; Tempore æstatis cum vino albo odorato, vel aqua rosarum, vel oleo de spica, & aliquo cõsimili. Et hæc sunt quæ de cauterii administratione occurrerunt dicẽda.

DE THERMIS HIRCHBER-
genſibus;

*Clariss. viro Domino D. Paulo Luthero,
Medico Electoris Saxonie
digniss.*

S Reverſum me ex Thermis Hiſchber-
genſibus, clariffime Dn. Doctor, appel-
lavit Doctor Iohann. Knoblochius Excel.
tuæ nomine, ut quæ mihi de illarũ Ther-
marũ viribus, facultatibus, & lavãdi modo
cognita eſſent, ea ordine Excellentie tuæ
per literas exponerem. Subeſſe enim cau-
ſas, cur hæc excellẽtia tua cognoscere cu-
peret. Ego verò cùm excellentie tuæ no-
mini ſemper faverim, & hætenus nulla ſe-
ſe ob-

se obtulerit occasio, qua noticia illa inter nos, Brádeburgi primùm apud Ernestum Reuchlinum cœpta, deinde hic Francofurti in nundinis renovata; in amicitiam verteretur: libenter hoc quaecunq; officium in me recepi, paratus in multò majoribus Excellentia tua gratificari, si quid injungatur tale, quod à me præstari possit. Quæ igitur à me nudè & simpliciter scribètur, ea ut profecta ab animo optimè erga Excellètiã tuam affecto, in optimam quoque partem Excellentia tua accipiet.

In Silesia non procul à montanis Bohemicis oppidum est Hirschberg nomine, à nobis itinere quatruidi distans. Ab eo non longè abest (nempe spacio dimidii milliaris) pagus quidam, qui à thermis ibidè scaturientibus nomen sortitus est, & appellatur *zum warmen Brunn*.

Ibi duæ potissimùm inveniuntur aquarum medicamentosarum scaturigines, quæ quamvis exiguo intervallo inter se distât; tamen in viribus earum nõ exigua est differètia. Utraq; scaturigo colligitur in scrobe effossa, quælibet tamè in sua propria, ut commodius infessio fieri possit, quæ fit ad mentum usque.

Q

Differentiæ autem causâ nominibus eas distinguunt, ut eam scaturiginem, quæ ligneo pariete & asseribus continetur, appellent vulgò, ligneum balneum. Eam verò, quæ foris lapidibus quadratis circūdata est, intus verò asseribus cincta, nominent lapideas Thermas. Ligneum balneū pauperi plebeculæ destinatum est, & omnibus patet. Ejus aqua plurimum sulphurea est, valdè exiccat, ex alto trahit, discutit, &c.

Ad ulcera κακονησι & diuturna valde efficax. Præterea cachecticis & omnibus aliis, quibus totum corpus, vel una aliqua pars exiccatione, & calefactione indiget apprimè utilis.

Hæc salutaris aqua cùm nos adveniremus in Thermas, per influxum aliquot frigidarum scaturiginum prorsus erat vitata, ut pro calida evaserit frigida, & protrudebantur quotidie ex lateribus scrobis feces argillaceæ, quæ tandem opplevissent totam fossam, nisi remedium huic malo inventum fuisset. Ego enim motus querelis & precibus pauperum, suam & Balnearum vicem dolentium, egi cum Præfecto Kinastensi, qui tum à me curabatur, ut li-

gna ad ædificandum idonea, & afferes se-
missurum promitteret. Pecuniã (quæ ope-
rariis danda erat) corrogavi, partim à Prin-
cipe, partim etiam meam addidi, atque ita
aversis primùm frigidis scaturiginibus, de-
inde prorsus obstructis, effuso interim die
noctuque fonte cincta est fossa duplici li-
gneo alveo, utroq; satis valido & arctissimè
compacto, atq; undiquaq; ita munito, ut
nunc Therme priorem caliditatem, colo-
rem & efficaciam receperint cum magna
gratulatione & gaudio pauperum. Sed de
hoc ligneo fonte nolo esse prolixior. Nam
de altero, in quo & ego cum Illustrissimo
Principe officii magis, quàm necessitatis
gratia lavi, malo plura dicere.

In his lapideis, (ut appellant) Thermis,
lavant ii tantùm certis horis, qui non sunt
de infima plebe. Neq; n. quemlibet erro-
nem scabie scatentem, ulcera sua inferre
sinunt. Et insident in alveum illū homines
ad summū sex. Si qui supra hūc numerum
se ingerunt, iis standum est toto lavationis
tempore, nisi egressis aliquibus succedāt.

Aqua harum Therमारum calida dici-
tur temperatè, sed ut mihi videtur ultra

temperiem ad primum gradum accedit. Atq; inde colligo, quod ignis subterraneus remotior sit à scaturigine, quodq; aqua illa extra canales calefiat. Nam quo ignis vehementior, & aquis vicinior est, eò calidiores Thermæ, ut apparet in Carolinis. Hanc puto in itinere defervescere, ut minus sit calida, ac tēperiei propinqua. Sulphurea est, sed lōgè minus, quàm illa, quæ in ligneo fonte est. Præterea vim habet aluminosam & ferream. Odor etiam bituminis aliquid inesse arguit, & cinerem in super secum vehit.

Bituminis igitur & sulphuris ratione emollit & discutit, etiam tendones scirrhosos. Ob alumen verò & ferrum astringit & corroborat. Itaq; propter mixturam prædictorum partim resolvit, partim vim ac robur membris adjicit, & meatus coarctat. Hinc fit ut qui fluxionibus (ad scapulas, ad spinam, ad coxendicem, ad juncturas manuum & pedum) obnoxii sunt, ad has potissimum Thermas se conferre soleant; & sentiunt sanè se juvari, & aquam hanc minimè inefficacem esse.

Vidi ipse viros & mulieres pedibus captos

ptos in thermas inferri, post aliquot dies baculo innixos ingredi, ac tandem liberè sine ullo fulcro pedibus jam validis incedere. Aliquot Podagricis & Arthriticis, q̄ carnes in pedibus habebant molles & flaccidas autor fui, ut eò se conferrent, & regressi sunt sani & gaudentes. Instructi aut̄ à me fuerunt antea, ne prius se balneis committerent, quàm adferrent corpus ad balnearum usum rectè præparatum.

Cùm namq; Arthritidis ex fluxione oriatur, ut arthritici ipsi testari coguntur, & ad fluxionem quamlibet quatuor illa cōcurrāt; Materia ad fluxum idonea, membrum mandans, vię, & membrum recipiens. Ego priora duo in me recepi, primum ut materiam alioqui fluxuram, vel per venę sectionem, vel per evacuationem per cōmoda intervalla detraherem, idq; ea moderatione, ne qua sequeretur agitatio, quę magno impetu fluxiones præcipitat ad membra debilia. Deinde ut membris mandantibus prospicerem, habita simul & fomitem & cloacatū corporis ratione. Itaq; & capitis repletionem minuere studui, & exiccandis reliquiis nō in capite solū; sed in toto

quoq; corporis habitu intentus fui, atque interim viscera coctionibus destinata, præcipuè venter & hepar ad officium reducere conatus sum, cum constet hæc duo membra unà cum ambitu corporis & venarum fomites esse repletionis capitis & fluxionum ad membra. Certè cum hi delirant Reges plectuntur Achivi. Nec minori cura ad cloacas corporis respexi, præcipuè ad renum, & narium obstructions, quæ mirantur arthritidi incrementa. Pleriq; etiam ex harum partium obstructione advetum paroxysmi sibi ipsis præsagiunt, non aliter, quam Gallinacei mutationem auræ.

Ac profectò non levis ansa redeundi paroxysmo datur, cum obstructis cloacis corporis retinentur ea, quæ nature ordine expelli debebant, & quasi regurgitatione quadam in membra à prioribus paroxysmis debilitata redundant. In ejusmodi fluxionibus renes semper suspectos habet. Nullum enim hæcenus vidi arthriticum (vidi autem quamplurimos) qui à calculo immunis esset.

Quicquid autem animadverti reliquiarum superesse in corpore, id temperantia
in vi-

in victu, & exercitio moderato, nonnunquam etiã inedia, & balneo laconico discussum est, ne novæ fluxionis materia coacervaretur. Vidi qui oleo vitrioli hanc materiam cõsumere & exiccare conarētur, eò quòd vehemētissimè siccet & detergat, & initio sanè juvamentum percipiunt egri, cum inter utendum ventriculū adstringi, avidius appetere, & fluxionum materiam minui sentiunt, sed tandem cachecticos evasisse scio, ut interim de aliis morbis taceam.

Mihi sanè suspecta est vis caustica, quæ remanet in eo oleo, etiam juxta Paracelsi doctrinam parato. In morbis quidem ex crassissimo phlegmate aliquoties usus sum, sed nulli autor esse volui, ut continuata usurpatione aliquot guttarum moderatum calorem ventriculi, (qui coquendo destinatus est) obtūderet, & sanguinis bonitatē corrumpere. Si enim ab externis conjiciendum est de internis, quid aliud in foco coquit, quàm calor, & acida corrugare os ventriculi, & appetētiam excitare ex aceti usu novimus. Tales igitur qui assiduè hoc oleo utūtur, etsi per aliquod tēpus de bonitate appetentię, & fluxionū exiccatione

sibi gratulantur, ad extremum tamen, & tempore procedente, nocumenta ventriculo, & reliquis membris illata, cū gemitu agnoscere coguntur. Sed nā ego ineptio, qui de Thermis scribere exorsus, ad hęc quodammodò aliena calami ductu devolvi me passus sum. Pergam igitur ad reliqua,

Præparato ad Thermarum usum corpore, reliqua eos ex Thermis expectare jussi, nempe, viarum adstrictionē, & membri recipiētis corroborationem. In arthriticis enim magna est viarum fluxionis amplitudo, & laxitas non viarum tantum, sed & corporis. Eam corrigunt Thermæ viæ aluminosa & ferrea, deinde membra recipientia influxum sunt debilia, vel propter ingenitam vitiosam proprietatē, vel propter laxitatem juncturarum, propter inferiorem positum, præter resolutas vires ex antecedentibus paroxysmis, &c. ut influxionib. resistere non possint; sed eas promptè recipiant, & horum imbecillitati succurrunt Thermæ. Sulphuris enim ratione resolvitur & discutitur id, quod se in juncturas insinuavit. Ferri autem & aluminis

artus

artus roborantur, astringuntur, densantur, ut fluxionibus minus pateant. Hinc itaque apparet ratio, cur fluxionibus arthriticis obnoxii has Thermas petant, quidq; & quatenus, & quantum sibi ex iis polliceri possint.

Non tolerant autem hæ Thermæ Gallico morbo infectos. Sevissimi enim in iis cruciatus excitantur. Neque sufferunt leprosos, hydropicos, asthmaticos. Gulosos quoque plus lædunt, quàm juvant. Cujus rei multa exempla vidi in Nobilibus, qui nullam quietem ventriculo relinquentes, & supra vires eum onerantes cibo potuq; aut in febres inciderunt, cum corpora haberent cruditatum plena, quibus facile putredo induci potuit, aut deterioribus fluxionibus, & atrocioribus cruciatibus correpti sunt, quàm priores erant, de quibus conquerebantur.

Oculis esse incommodam aquam, & alios conqueri audivi, & ipse sensi. Dicitur etiam Epilepsiæ invasiones reducere, quod tamen affirmare nolo. Si enim ita est, ob bitumen id fieri credo, quod in ea esse puto.

Porro cum Thermæ in duplici usu habeantur, nempe, ad potum, & ad balnea. Hæ balneis potissimum serviunt, & externis quoque vitiis utiles sunt, ut medicamentum topicum. Quanquam etiã potæ multis eximiam opem cõtulerint in gravibus morbis, ubi multa sumpta & admota nihil contulerunt. Vidi præter cæteros ante quadriennium Uratislaviensem quẽdam, Hörningum nomine, multo tempore colicis & articularũ doloribus excruciatum, consilio Uratislaviensiu Medicorum, præter suam & amicorum spem ex potu ejus convalescere, elevatisque in cœlum manibus Deo gratias agentem sanum discedere.

Manè post exhaustum & mundatum fontem, hauritur aqua recens (antequam quisquam infideat) scaturiens. Antea cantharus ad ipsam scaturiginem demitti solebat, ad excipiẽdam aquam purissimam. Fluebat enim per lapidem excavatum, tanquam per canalem. Sed ante biennium quidam, nescio an ex imprudentia, vel malevolentia, lapidem illum mala fide tractarunt, ut mutilato eo, perierit hæc commo-

commoditas. Itaque nunc prope scaturiginem saltem, mundato fonte aqua hauriri potest. Haustum unum per alvum egregie purgare ajunt, & vidi hoc frequenter fieri in hominibus raræ texturæ, habentibus intestina acuti sensus, ita ut ex sorbitione saltem inde parata aliquoties egererint. Mihi periculum bis facienti ut experirer, num hæc ita se haberent, non est mota alvus. Cumque ex haustu satis magno ventriculum gravari sentirem, ab experiundo ulterius destiti. Nihil enim æquè noxium est, quàm aquam medicatam potam retinere in corpore.

Urinas tamen valde ciet, idque verum esse testari possum. Hoc consilio Uratylavienfes Medicos arbitror Podagricos & Ischiadicos, bene prius purgatos ad has Thermas mittere, ut potæ reliquias à partibus debilibus avertant, easque per alvum & urinam educant, deinde ut in sessione quoque membra debilia roborentur.

Veruntamen magis lavandi, quàm potandi gratia itur ad has thermas, idque potissimum in Maji medio, & frequentius in

Junio. Nam ibi nivea montium cacumina
 aërem etiam in medio Majo plurimum
 refrigerant, & venti spirant frigidi. Puto
 autem cum membra roboris conciliandi
 gratia lavare consiliū est, aëris potius tem-
 periem, quam mensium certorum dele-
 ctum spectari debere, ne videlicet nuda
 corpora, vel nimio frigore (cui post lava-
 tionem exponuntur) offendantur, vel ca-
 lore immodico vires dissolvantur. Cæte-
 rum quibus verno tempore Thermas adi-
 re non licuit, ii in Augusti medio & Septē-
 bri se ad eas conferunt.

Solent magna ex parte centum horas
 balneis impendere, sed ita distributas, ut à
 modicis initiis paulatim ad majora incre-
 menta progressus fiat, donec ventum sit
 ad senarium numerum, ultra quem non
 progrediuntur. Exēpli gratia, Per biduum
 insident singulis diebus hora una, sequen-
 ti biduo adjicitur moræ hora dimidia, tum
 ordine procedunt ad horas duas, tres, qua-
 tuor, quinque, usque ad sex, quoquo diu-
 tius lavare constituerunt, eo pluribus die-
 bus sex horis lavant. Has tamen horas ita
 dimetiuntur, ut media pars illarum ante-
 meri-

meridiano tempore, altera medietas pomeridiano tribuatur.

Primis infessionis diebus contrahitur venter, & augetur cibi appetentia, sed tamen oportet frugalius uti cibo & potu, quàm pro consuetudine, hoc est, tantum sumere, quantum ventriculus concoquere possit. Nam qui cum cruditatibus insident, inflammantur, & torminibus cruciantur.

Ubi propemodum, ad summa perventum est, tum ratio iniri debet, an expediat diutius lavare, vel minus. Mihi sanè nunquam placuit vulgaris ille modus præscribendi certas horas, cum ignoretur, quot quisque ferre possit. Alii enim diutius, alii minus perseverare possunt. Præterea pro ratione corporum in aliis efficacius, in aliis minus operantur Thermæ. Proinde præstare arbitror tempus balnei pro cuiusque natura & viribus, ac operationis modo mensurare, in eoque (ut dictum est) per gradus progredi, ut aquæ vis sensim irrepens, in dissolutum laxumque corpus firmiorem impressionem faciat. Nam qui impetu aut saltu ad Thermas illas profiliunt, aut æquo diutius in illis moram tra-

hunt, præsertim si cacochymica habeant corpora, & intemperantiæ frena laxent, iis, vel febribus corripuntur, vel ulcera iis, aut exanthemata erumpunt, quorum nihil accidit iis, qui Thermis rectè utuntur, ut hinc liquido appareat non Thermarum, sed malè iis utentium culpa accidere, quod quidam languidiores redeunt, quàm accesserant.

Postquam autem ferè officio suo satisfecisse videntur Thermæ, tum ordine retrogrado quotidie de mora detrahitur, & iisdem gradibus diminuuntur, quibus antea augebantur horæ balnei. Neque enim vacaret periculo, si quis repente abrumperet lotionem, aut ab usu ejus nullo interposito temporis spacio desistere vellet. Metuendum siquidem esset, ne occurfus extranei aëris repentinam aliquam alterationem induceret.

Vulgarium opinio est, tam diu lavādum esse, donec cutis rubescat & erodatur, *bis* *es außschleget*, & id tribuunt facultati & laudi Thermarum. Cumque illa cutis erosio seu exulceratio apparet, tum ad summum balnei perventum esse putant, & tum primum

mum de horis balnei aliquid remittere incipiunt. Ego verò cutis illas erosiones potius ex multitudine recrementorum, in non probè purgatis, ex cibis superfluè, & non justo tempore assumptis, ex habitu corporis, ex diuturnitate balnei, & acrimonia provenire puto. Et sunt qui bis vel ter exulcerentur.

Arbitrantur autem è Thermis non discedendum esse, nisi sanata prius cute, quod fit, cùm per continuationem balnei, materia paulatim per meatus digeritur. Metuunt enim ne scabiem auferant, quam non facilè postea abigi posse ajunt.

Multi etiam quibus hora ad lavandum commoda contingere nō potest, aut alioqui pro voluntate aquam Thermarum in aheno calefactam, in labrum infundi curant, in eoque tot, quot volunt, horis desident. Sed viribus eius aliquid decedere perhibent.

Transportata sanè aqua in alium locum, non eam habet, quam in propria scaturigine efficaciam, cujus rei sæpe periculum fecerunt Hirschbergenses, qui saltè medio

milliari absunt à thermis. Ditiore enim, qui usu earum in gravibus malis liberati erant, curarunt aquam in oppidum transvehî, redeuntibus iisdem malis, ut ea calefacta, quomodo, & quando vellent, uterentur, verùm nullam inde opem memorandam perceperunt, sed si sanari voluerunt, coacti sunt ad ipsam scaturiginem reverti.

Caput lavare aqua Thermarum nõ expedit, sicut alioqui in genere non consultum est thermis sulphur aut æs habētibus humectare caput. Ego quoties id feci, sensi nocumentum. Princeps tamen ultimis lavationis diebus embrochæ seu instillatione uti solet, quæ ut minus sit noxia, & reliquias in capite absumat, incoquo herbas exiccantes & corroborantes caput, additis foliis senæ, Agarico, radicibus Afari, &c. Et quanquam mallet instillationem interdum ab ipso omitti, aut esse breviorrem, cùm sciam habere ipsum caput repletum vaporibus & negotiis, &c. tamen connivendum est interdum ad quædam, quæ frustra reclamantes mutare non possumus.

Thermis

Thermis contiguum est balneum Læconicum, seu sudatorium, cujus usu corpus præparari potest ad lavacrum, ut aperitis cutis meatibus, facilius aqua Thermarum ad interiora penetret.

Longè fortiores Thermis Hirschbergensibus sunt Carolinæ, quæ calidæ & siccæ sunt usq; ad tertium gradum, & habent sulphur, alumen, nitrum, suntque efficaciores ad membra resoluta & contracta, discutunt dolores spinæ, coxendicum, articulorum, dissipant crurum tumores flatuosos & laxos, renumq; & vesicæ calculos abigunt. Itaque Hirschbergenses mediocribus artuum malis, & rarioribus corporibus: Carolinæ verò vehementibus, & penè deploratis nervorum morbis, & robustioribus corporibus convenire videntur. Præterea hæc diuturnis & contumacibus: illæ recentibus & non inveteratis malis magis sunt commodæ.

Hæc habui, clarissime Domine Doctor de Hirschbergensium Thermarum viribus, & lavationis consuetudine, quæ ut à me visa compertaque sunt, & ut in calammum venerunt, ita ad Excellentiam

tuam scribere volui, confisus maximè humanitate tua à multis prædicata, & quod à Doctore Knoblochlio intellexi Excellentiam tuam hoc ita à me fieri velle. Quod si hac in re voluntati tuæ satisfactum est, nõ omnino operam lusi, sin minus peto, ne imperitia mea mihi apud Excellentiam tuam fraudi sit, utq; ea, quæ nullo alio cõsilio, quàm ut Excellentia tuæ gratum facerem, scribere institui, bono animo accipiantur, Bono certè à me scripta sunt. Bene valere Excellentiam tuam opto, rogòque in amicorum numero Excellentia tua me quoque numeret, & an hæ literæ redditæ sint significet. Data Francofurti ad Oderam 15. Iunii, Anno 1569.

*T. Caspar Hofman D. Electoris
Brandenburgici Medicus ord.*

MAGNI-

MAGNIFICO ET EXCEL-

*lentissimo Medico & Philosopho D. Petro**Monavio Domino obser-*
vantiss.

EXcellentissime vir: literas tuas libenter legi, tum quia his amorem erga me tuum facile perspexi, tum etiam quia nonnullas dubitationes proposuisti, doctas sane, quæ te studiosissimum esse ostendunt: Sed cum solutiones harum cupias à me audire, opinionem meam brevissima oratione tibi scribere non gravabor, cujus brevitas in causa sunt, publicæ lectiones, & egrotantium hominum frequentes visitationes, quibus tota ferè die impediior.

Dubitas primo de causa contentiva à me proposita, quid sit, & quid hac seclusa morbus sit. Miraris valde, quod dixerim intemperiem, malam compositionem, & solutam unitatem esse causas morbi contentivas, cum omnis morbus sit vel intemperies, vel mala compositio, vel soluta unitas. Dicis postremo, causam contentivam realiter non differre ab antecedente & idem esse cum conjuncta.

Morbus, vir præstantissime, est facultas læsa, vel, ut alia voce utar, impotentia quædam hominis ad operandum. Hæc impotentia ad operandum cùm sit quidam effectus, habet causam, à qua dependet in esse & in conservari. Hæc causa aliud non est, quàm constitutio vitiosa organi animati, quod sanè organum est pars vel similis vel dissimilis. Hæc autem vitiosa constitutio est, vel intemperies propria organi similis, vel mala compositio propria organi dissimilis, vel soluta unitas utrique communis. Unde sequitur, quod hoc ordine homo egrediatut extra latitudinem sanitatis. Causa primò occurrit præter naturam, quæ operatur in organum animatū: Hæc vitiat constitutionem, hac vitiat, ilicò sequitur læsio facultatis, & impotentia ad operandum. Quare vitiosa constitutio sive sit intemperies, sive mala compositio, sive soluta unitas, erit causa contentiva læsionis facultatis: Morbus ergo potest sumi bifariam. Vel sine causa contentiva, & hæc ratione aliud non est quàm impotentia ad operandum, & hoc modo sumptus, potest vocari morbus
logi-

logicus: Nam ope solius intellectus abstrahitur læsio facultatis à vitiosa constitutione, cùm realiter non potest esse sine vitiosa constitutione organi animati. Quando Galenus ait, omnem morbum esse vel intemperiem, vel malam compositionem, vel solutam unitatem, sumit malum una cum causâ contentiva, quæ est vitiosa cõstitutio, & ut sumitur à morbo juvantis indicatio: In hoc sensu dicebat in libro de optima secta non sumi indicationem à morbo. In hoc sensu rursus dicebat in libris methodi, sumi indicationem à morbo. Quod hoc sit verum duo loca ostendunt. Unus est Galeni, alter Avicennæ. Galenus in 2. libro de natura humana ait, plenitudinem non esse causam contentivam morbi: & ita argumentatur Galenus: Morbus immediatè lædit operationes. Plenitudo non lædit operationes immediatè. Ergo plenitudo nõ est causa contentiva: Ecce quod confundit causam contentivam cum morbo. Avicennas etiam in 2. Fen primi libri tractatu primo ait: Esse tria genera ægritudinum. Unum dicit, sequi intemperiem. Aliud malam com-

plexionem. & tertium solutam unitatem. Dicit etiam in prima Fen primi libri, causas formales morbi esse intemperiem, malam cōpositionem, & solutam unitatem. Hinc colligo, causam contentivam esse causam formalem, esse de essentia morbi, & ideo ab hac sumi indicationes curandi. Quod contentiva causa non differat realiter ab antecedente, & quod sit conjuncta, falsum est, quia causa antecedens & conjuncta sunt efficientes & ab his non sumuntur, nisi indicationes præservatorix, quæ interdum communi modo loquendi dicuntur curativæ, quando scilicet corpus actu ægrotat; Causa contentiva est formalis & ab hac sumitur semper indicatio curativa & quia de nominibus parva est habenda sollicitudo. synonymas puto has voces, contentivam, & continentem. Nec unquam legi partes continentes vocari ob id causas cōtinentes morbi, sed materiales potius & subjectivas: Et hæc satis dicta sint de causa cōtentiva, &c.

Dubitas secundò, cur à me fuerint omissæ in curatione doloris capitis indicationes curativæ aliàs propositæ. Nam dolor

lor est symptoma, symptoma morbum necessariò sequitur & à morbo sumuntur indicationes curativæ. quare in curatione doloris capitis erūt hauriendæ indicationes curativæ.

Dolor potest sumi bifariam. Uno modo formaliter, ut dolor est, alio modo causaliter. Indicationes, quæ sumuntur à dolore, ut dolor est, duæ sunt, sensus tactus obtusio, & ejusdem remotio: & ambæ sunt præservatoriæ, quia non concurrit dolor ad indicandum, nisi ut habet rationē causæ urgentis, unde sequitur ex hoc, quod in curatione doloris, ut dolor est, non habeant locum nisi indicationes præservatoriæ. Si consideretur dolor causaliter, causa doloris vel est morbus vel est causa solum, & non morbus. A morbo sumitur indicatio curativa, à causa præservatoria. Sed istæ indicationes, quæ præsentē dolore sumuntur vel à morbo vel causa, nõ sunt indicationes à dolore, ut dolor est, ut scilicet est sensus objecti cõtristantis. Quare nullã adhuc video esse in meis dictis discordiam. Moneo te tamen, ne credas hanc propositionem, quæ dicit, symptoma ne-

cessariò morbum sequi, esse universalem affirmativam, ut pleriq; arbitrantur. Nam est propositio affirmativa indefinita, quæ particulari æquipollet. Nam falsum est, & ridiculum, quod omne symptoma necessariò morbum consequatur, quamvis aliquod symptoma necessariò morbum cõsequatur, & hoc symptoma est actio læsa facultate. Nam actiones omnes læsæ læsione facultatis morbum cõsequuntur, ut umbra corp^o. Et ego existimo, dolorẽ esse actionem læsam nõ læsa facultate tactoria, sed ob externum errorẽ, & quamvis morbus aliquando sit causã doloris, non ob id tamẽ ille morbus est morbus respectu doloris, sed respectu aliarum operationum: Quæris, cur dixerim putrefactionem materiæ esse vitium ratione formæ, & venenationẽ esse vitiũ merito organi formę principalis: Vir præstantissime: Mixta similia habent in se formam, proprietatem, & complexionẽ: Forma est agens principale. Proprietas & cõplexio sunt instrumenta. Proprietas relata complexioni magis principaliter cõcurrit, & hoc colligi potest ex 1. cap. 3. de sympt. causis. Putredo, autore Ari-

re Aristotele, est corruptio. Corruptio autē est mutatio ab esse simpliciter ad non esse simpliciter. Esse simpliciter habet materia à forma. Nō esse simpliciter cōtingit ex absentia & interitu formæ, quæ forma corrumpitur à putredine per dissolutionem mixtionis. Venenatio consistit in occulta quadã pprietate adversante cordi: Rectè igitur putrefactio erit vitium merito formæ, & venenatio merito organi formæ principalis. Quantum attinet ad indicationem illam, an sit agendum, à quo scilicet desumatur. Hæc alia non est indicatio, quàm agendorū indicatio, inventionis juvantium, & quid agendum. Nam quærere an sanguis evacuandus sit nec ne, est quærere, quid agendum, Et hæc indicatio sumitur ab essentia indicantis.

Quantum attinet ad viam cognoscēdi phibētia. Ego sanè puto nos arte aliquavēnire posse in cognitionē phibentiū. Hæc autē est methodus resolutiva, & demōstratio signi, quæ nō spectant ad artem curandi, sed ad partē medicinæ simioticen. Sit vena secanda, virtus vitalis prohibeat, pulsu cognoscitur virtutis vitalis infirmitas.

Hæc sunt quæ pro temporis angustia potui breviter scribere, ut tibi viro doctissimo, & mei amantissimo satisfacere. Interim fac, ut me diligas & si quid aliud animum tuum perplexum reddit, protinus me certiore facias, cum nihil mihi gratius possit in hac vita contingere, quam studiosissimis viris & mei amantissimis morem gerere. Vale. Datum Patavii. Prid. Non. Nouembr. Anno 1579,

Hieronymus Capenaccius.

*Hieronymus Capenaccius D. Petro
Monacho S. P.*

Vir Magnifice & charissime. Tardius ad te rescripsi, quam statueram occupationibus impeditus. Nunc verò ut tuam morem geram voluntate, illud imprimis scias velim, nihil mihi molestius futurum, quam ut methodus curativa nobis inscientibus imprimatur, præsertim cum nondum extrema manus imposita fuerit, & si quis adeo esset audax, ut imprimenda curaret, nequaquam permetteremus, ut publicè venderetur. Curabimus tamen, si Deus dabit, ut brevi publicè vel legendo vel scribendo in

do in communem utilitatem prodeat, atque cum ea fortasse doctrina de venenis erit conjuncta, in quibus utrisque multa desiderari possunt.

Sed accedamus ad dubitationes, quibus ut ordine respondeamus, illud imprimis statuendum est verissimum, esse in omnibus morbis causam contentivam, & habere locum, si tamen morbus capiatur pro vitio proprietatis, Tum enim morbus est in fieri. Quod si capiatur pro constitutione præter naturam, procul dubio ab eo se jungitur causa contentiva, cum sit in facto esse. & quamvis ejusmodi morbus revera sit causa efficiens, habet tamen apud medicos rationem formæ: Cum verò dicimus morbum fieri læsa facultate, non est credendum nos excludere morbos in mala compositione & soluta unitate, quandoquidem & ipsi fiunt læsa facultate non labefactata, sed impedita.

Nec duo tantum genera morborum constituere debemus, si partes similes & dissimilaribus per simplicitatem, & compositionem distinguantur: A dolore verò, ut dolor, non curativam, sed præfer-

vativã indicationẽ defumi posse existimamus, ut anodyna quandoq; sunt frigida, quãdoq; humida, quandoq; calida in primo. Neq; symptoma perpetuò cõsequitur morbũ, cùm actio lædi possit non læsa, sed frustrata facultate ob errorem externum.

Et si Galenus quandoque dicat partes nostri corporis ab humiditate alterari & corrumpi, non tamen debemus statim inferre, ergo ab humiditate fit dolor, & si dicas, sententiam esse Hippocratis, dolorem fieri ex alteratione & corruptione, nos fateri debemus, dolores non fieri sine permutatione: Sed propositio Hippocr. intelligatur secundum subjectã materiam, hoc est, si fiat, cum violentia, quod de humiditate nequaquam est dicẽdum. Quare si Galenus videtur quandoq; dolores referre in humiditatem, non est, ut existimemus, in solam humiditatem esse referendos, sed quæ conjuncta sit vel cum altera ex activis qualitatibus, vel cum materia. At fames fit ex privatione sicci. Ergo & redundantia humidi: Non valet consequentia.

Quod autem non agnoscis discriminẽ inter pro-

ter proprietatem & temperiem mirum non est, quoniam & multi alii non agnoscūt, nihilominus si statueris temperaturā in similaribus facere proprietatem, compositionē in dissimilaribus, ut voluit Galen^o, nō amplius admiraberis, cū sine hujusmodi proprietatibus actio nulla possit fieri.

Nec miramur, si nō intelligis, quomodo mixti forma semiputrescat, quoniā id veritati repugnet: At nos cū dicim^o materiam semiputrescere, imitamur illos, qui appellant homines semivivos, & semimortuos, quorū tamen forma incorrupta manet. De permittentium verò & prohibentium natura, quod scribis, te in sententia nostra acquiescere non posse, non est mirandum, si plura permittētia, plura prohibentia, quàm tria quæris. Quod si statueris tria tantum esse permittentia & prohibētia, quemadmodum etiam tria indicantia tantum, cætera tria hæc circumscribere, & definire, & specifica, imò singularia reddere, procul dubio nō amplius dubitabis, nec opus erit methodo ad inveniendū id quod permittit vel prohibet, cū semper hæc tria sint spectanda & ab his declinare nequaquam valeamus.

Postremò, quod quæris, quæ natura fuerit illius morbi epidemici, qui superioribus diebus per universam ferè Europam grassatus est: Si licet dicere quod sentimus, arbitramur merito causæ externam originem duxisse; ab aëris constitutione: Sin internã, à materia catarrhali, quæ dum putrescebat, nunc febrem ephemeram, nunc putridam excitabat: quemadmodum in febribus, quæ ex bubonibus fiunt, nec putamus, morbum fuisse contagiosum, præsertim apud nos, quoniam nec fuit perniciosus, imò brevi aut nullo etiam auxilio restituebantur. Hæc sunt quæ horis succisivis rescribenda duximus. Interim, vale, & nos, quod facis ama.

Hieronymus Mercurialis D. Petro

Monacho S. P.

Excellentiss. Domine: Ut tarditatem tuam in respondendo meis literis adeò eloquenter excusares, nulla certè aut animi mei erga te suscipio, aut tui error exigebant: Sed quod id per accuratè facere libuerit, insigni tuæ humanitati atque singulari erga me propensione tribuo, eoq; nomi-

nomine, quas possum, ago gratias. Etenim de equis illis jam Cratonis prudentissimi senis consilium secutus sum, atq; in eo nunc multò magis lætor, cùm video te quoq; summis rationibus ejuscemodi deliberationem commendare. Itaq; silentio illorum tractationi imposito, ad ea quæ ex me quæris venio: Verum contagium putredinis sobolem esse semper agnovi. Verum alterius non veri contagii, quod recetiores aliqui *συμπαθειαν* vocare maluerūt, causam haud putredinem esse, nulla scriptorum autoritas, nullave ratio vetat: Sic enim qui oscitantes vel sternuentes aspiciunt, eos pariter & oscitare & sternuere advertimus, cui non admodum dissimilem existimo fuisse eam cōtagionē, quam in præterita epidemica synochorum impuridorum constitutione affuisse nō dubito. Scis enim putredinem febrilē nunquam contagiosam evadere, nisi ingens admodum sit, alioqui febres quælibet ex putrescentibus humoribus ortæ, cur non omnes essent contagiosæ? Jam verò nemo est qui non fateatur anteaetas febres aut omnis putredinis expertes extitisse, aut

perexiguam habuisse. Quomodo verò
sympathian aut contagii genus id existi-
maverim, potes in meis ad Cratonem liti-
ris facile cognoscere. Si Galenū nunquam
errare potuisse, ut aliqui malè conscii præ-
dicant. Existimas, jure quæris, quo pacto
plumbum aëreum simul & gravissimum
fit: Sed si & Aristotelem & sensum, ac ra-
tionem, ut debes, sequi malueris, eum in-
signiter in plumbi natura indicāda lapsū
esse fateberis. Nam metalla ex vaporibus
tum aqueis, tum terreis vi caloris, ac frigo-
ris conflari tam apertè demonstrant Peri-
patetici, ut nihil certius sit, quàm aurum,
plumbum, hydrargyrum idcirco esse cor-
pora gravissima, quod constent ex aqua,
& terra optimè percoctis, congelatis, &
mixtis, siquē hydrargyro motus ille peren-
nis, & eximia tenuitas inest, non ob aliud
esse, quàm ob aërem, qui non multus ob
egregiam mixtionem aquæ congelatæ
inclusus exitum quærens tantisper totum
corpus ciet, donec vel igne, vel quapiam
alia externa causā dissoluto illo corpore a-
queo & terreo abit, simulquē & terram &
aquam

aquam dissolutam abire facit. Hæc ignorasse gravissimum scriptorem Galenū valde miror, aut saltem dissimulare, cū scripsit, esse in plumbo multam substantiam humidam congelatam aëream, & paucam terream. Sed multò magis ipsius simplicitatem admiror, qui dixit, cavernosum esse plumbum, ac propterea pondus ejus, ut statuarum vincula probant, diurnitate augeri, quod aëreum sit. Etenim sanè nescio an Grammaticorum liberi eum in modum philosopharētur: primùm, valde dubito, falsum esse plumbi pōdus, aut molem ulla ratione augeri, cū penè contrarium exploretur in iis tegulis quibus culmina templorum cooperiuntur: sed etiamsi illud concessero, non quia aëreum augetur. sed quia superficie ipsius corrupta, terraq; & aqua dissolutis, utrarumq; pondus magis atq; magis sese exerit, corrumpi autem vitio aëris & temporis plumbi superficiem ex eo facile convincitur, quod si vetustum & usu consumptum eliquetur, multò major recrementorum, quàm solidæ plumbi substantiæ copia extabit. Habes, mi Monavi, quæ inter varias visitationum & pu-

blicarum lectionū occupationes tuis gravissimis dubiis hoc tempore duxi respondenda. In iis, si quid tibi à me satisfactum erit, pro lucro non exiguo putabo. Sin minus, spero, quæ tua est cunctis spectata probitas à te meas vires excusatum iri. Vale, meq; ut facis, ama: Patavii 17 Febr. Anno 1581. &c.

Petro Monavio, viro præclarissimo, Hieronymus Mercurialis S.

Optassem Monavi mi, aut plus otii mihi superesse, aut curarum minus habere, quo præclare tuæ pro Galeni circa plumbi naturam suscepta de sensione disceptationi responderem: sed quia ea est omni tempore, & præsertim hæc nostri ordinis hominum conditio, ut vix tundendis unguibus præ infirmorum visitationibus, publicis lectionibus, atque studiis facultas concedatur, me excusatum iri apud te spero, si ea disputatione jam meis literis inchoata, tuis autem penè confecta, nunc dimissa, ad ea, quæ proposuisti problemata explicanda convertar. Ubi prius tamen illud addidero, quod nõ rectè in aliis meis percepisse

cepisse videris, plumbi laminas sub dio, quemadmodum etiam peritissimus fateatur Agricola, idcirco auctas videri, quoniam ipsarum pondus crescit: atqui crescit, non ob aliud, nisi quia corrupta ab ambiente modo calido, modo frigido, superficie, partes aqueæ, & subtiliores in cinerem vertuntur, unde vis illa terrestris, & ponderosa plumbi, quæ prius ab aqueis partibus veluti sublevata quodammodo occultabatur, magis sese exerit, sicque jure pondus augeri videtur. Nam idem plumbum, si comburatur, decima atque etiam amplius parte, quàm antea ponderare conspicitur, non ob aliud, quàm quod partes aqueæ in cinerem, & terram conversæ pondus addunt, sicut aqueæ velut sustollentes corpus plumbi levius reddebant. Nunc ad quæsitum: Scribis enim videri tibi, non levem in Aristotelis commentariis contradictionem, quod 4. Problema. decimoquinto tradat, rem nullam in aqua liquefcere posse, quæ igni liquefcere apta sit, ceu plumbum, & ceram. de quo postremo etiam dubitas.

In commentariolo verò de admirandis

auscultationibus scribat, stannū Celticum multò citius plumbo liquefcere, quia in aqua etiam liquefieri solet. Ego autē nullam *αιπιλογίαν* inesse, si ut par est, intelligatur uterque locus, puto. Nam suapte natura, & ut dicunt per se, nil potest in aqua liquefieri, quod igne liquefcatur; quēadmodum locutus est in problematis. Atqui nil prohibet, id per accidens posse contingere, eo nimirū pacto, quo ipsemet philosophus in admirādis explicuit. Ubi ab externo aquæ frigore intestinū stanni Celtici calorem pusillum cogi, coactum auferri, auctum liquefcere docet, haud secus atq; gravissimus autor Theophrastus in lib. de igne metalla in Ponto intra terram liquefieri indicavit, calore scilicet terræ ob aëris frigus intro collecto, & aucto.

Quod secundo loco postulas, ut causam reddam, ob quam in Germaniæ metallis sales conficiantur in caldariis plūbeis, neq; ejusmodi vasa etiam vehementissimo igne incandescencia dissolvātur, haud sanè explicatu facile est. Tentabo tamen in re admodum dubia & obscura, & à nullis fortè proposita, aut saltem exactè explicata sententiam

tentiam meam aperire. Quæ enim summo frigido, siue humiditati, siue siccitati conjuncto sunt cõcreta, tunc dissolvuntur, cum humor congelatus solvitur, absunturve, cumque illa compages, & partium terrestrium unio corrumpitur. Quas res ignem sua vi & calidissimum & tenuissimum efficere, apud omnes exploratissimum est. Itaque si aliquod reperitur, cujus facultate corporum hunc in modum concretorum humor congelatus seruetur, simulque unio partium ab ignis violentia protegatur, planè indissolubile etiam igne tentatum evadere, rationi consentaneum erit. Hujusmodi autem est sal, nempe, qui sua pingui humiditate plumbi humidum à consumptione, & dissolutione tueri, facultate verò insigni, qua pollet, astrictoria compagem, & unionem partium ejus in medio flammarum cõservare, egregiè valet, perinde ac experientia compertum est, si quis patellam chartaceam efficiat, eamque oleo semiplenam supra prunas componat, minimè chartam vi ignis consumi. Salem verò magnopere astringere, ita apud omnes compertum est, ut neminem sanum id ne-

gare posse existimem : quod etiam humiditate pingui, & oleosa polleat, præter Aristotelis id in Meteorologicis, & Problematis assertentis auctoritatem, extat locupletissimum Plutarchi testimoniū in primo quæst. natural. nec non primo conuiuial. problem. nono, tibi & salem marinamque aquam oleosam esse, & propterea minus dulci pannis maculas eluere, minimeque plantas nutrire, imò verò eas necare disputat.

Cur autem dubites, cera ne lique scat in aqua? Occasionem certè nullam video, cū quotidiana experiētia doceat, ceram pannis adhærentem nulla aqua, sed solo ignis calore tolli: Habes nunc quæ pro tuis dubiis enodandis respondenda sum arbitrat. In iis si satisfecero, operam me nō penitus perdidisse putabo. Sin minus, id & ingenii mei infirmitati, & rerum naturalium obscuritati, non autem voluntati, quæ semper in te propensa erit, tributum iri spero. Vale, meque, ut facis, ama. Dab.

Patauii, 20 Decembr.

1583.

Hiera-

Hieronymus Mercurialis D. Petro

Monacho S.P.

Binas uno die à te accepi epistolas, in quibus cū antiquis novas junxeris disputationes, eo libentius inter multas quibus assiduè premor occupationes, iis respondere aggrediar, quod præclara illa ingenii vis, quæ in cunctis tuis valde elucet, nec non singularis eruditio, atque eloquentia me ita acriter incendunt, ut tibi respondere in maximis studiorum atque negotiorum meorum partibus esse putem. Illud autem imprimis te haud nescire opto, quas nuperrimè vidisti de venenis, & puerorū morbis editas meditationes, ex iis esse, quæ è cathedra nobis, velut cæstro quodam percitis emissa celeri, ac non ita prudenti auditorum manu excipiuntur, ut si quandoque aliqua minus elaborata, & firma eructentur, candido & ingenuo lectori, nec *ἀκριβέως* illam mathematicam expectandi, neque protinus obrectandi, aut acerbius contradicendi occasionem præbere debeant, cū plerunq; minimè eliminata, imò verò nō revisa ab ipsis profitentibus exeāt. Scribis in tractatione pueriliū

ægritudinū, me eam non exigui momenti
 disputationē omisisse, utrum ipsismet pue-
 ris, an nutricibus postulante necessitate
 purgantia sint exhibenda medicamenta,
 tibiq; videri potius, pueros ea sumere de-
 bere, secusq; à me constitutum, vel suppo-
 situm videri. Ego verò impulsus eo Hip-
 pocratis oraculo, quo in v i. de mor. vulg.
 tex. 35 dixit, Mulier, capra, elaterium, aut
 cucumerem sylvestrē edentes, pueris pur-
 gatio. Semper existimavi, multò tutius,
 per nutrices puellulos purgari, quàm si i-
 p̄s quomodocunq; parata exhibeantur
 medicamenta. Nam præterquam quod
 Medicos ab Hippocrate doceri scribit eo
 loci Galenus, ut sic medeantur pueris, illa
 etiam ratio persuadere potest, quod etiã si
 nutrices corpora sana habentes usu pur-
 gantium offendi queant, attamen multò
 melius resistere injuriis pharmacorū pos-
 sint quàm infantes, nempe qui ob corpo-
 rum invaliditatem multò minus medica-
 mentorum naturę humanę adversantium
 vim sustinere possunt, succo vel substantia
 tota sumptorum, quàm si eorundem vis
 sola castigata, atque ut ita dicam dulcora-
 ta,

ta, lacti alimento familiarissimo, & jucundissimo indita præbeatur.

Velles quoque in tractatione lumbricorum à me cōmemoratum esse id genus vermium, quod in jumentis plerunque, in vestratibus autem pueris nō rarò fieri conspicitur, quodq; ab Avenzoare, & à Nicolo Florentino inter alia vermium genera fuisse propositum nō ignoramus, cum scilicet in dorso vermis oritur, qui huc atque illuc perreptus carnesque exedens bruta & pueros macie consumit. Ego verò sicut ejuscemodi ægritudinem à diacūculo veteribus nuncupato, nostrisque in variis lectionibus tractato, non parum differre puto, sic de ipsis, cum rarissimè, vel nunquam in homine videantur, vel si unquam in homine apparent, inter lumbricorum genera non recenseantur, ad eum qui ipsos docet, haud ita pertinere tractatio videtur, quin possit jure aliquo præteriri, quanquã nec ego profitear, me cuncta esse adeo cōplexum, ut aliis etiã eruditioribus aliquid addendi, aut magis excolendi locum non reliquerim. Transis posthæc ad librum de venenis, in quo te primum offendi scribis,

quòd constituerim venenum esse in substantiæ, non autem, ut complures credunt, in qualitatis prædicamento: addisq; me interdum vim veneficã in corpore positam, esse venenum asserere, interdum definire esse mistum. ac propterea pugnancia dicere, quasi non idem sit, hominem esse animam in corpore positam, vel esse compositum ex animo & corpore. Sed quia hoc postremum luxuriantis ingenii argumentum est, ipso dimisso, ad id quod magis urges convertar, nimirum ut probem rationes quibus uteris ad probandũ esse in prædicamento relationis venenum collocandum, adversus meam sententiam non tantũ habere momẽti, quin facilẽ dilui queant: Nam ut hinc primum exordiar. ea dicuntur ad aliquid ex Aristole, quorum esse aliorum est, aut aliquid aliquo modo dicitur. Primo modo planè ad aliquid, nec alimentum nec venenũ dicitur, sed secundo modo, prout scilicet ad aliquid seu respectu alicuius, nẽpe hominis dicitur. Verũ nec hoc pacto verè ad aliquid sunt, siquidem major pars venenorũ æquè alia bruta atq; hominem interimit, & multa etiam alimenta

limenta sunt, non minus beluarum quàm hominis. Sed concedamus esse ad aliquid venenum, quid prohibet unam & eandem rem diversimodè acceptam sub diversis prædicamentis collocari? Magnum & parvum in quantitatis & relationis. Morbus & sanitas in qualitatis & relationis prædicamentis ponuntur: haud secus etiam forma substantialis in duobus prædicamentis est, cum forma quilibet sit alicujus forma. Quare de veneno quoque dicere possumus, ut refertur ad hominè esse ad aliquid. Ut verò mistum quoddam est esse propria forma, quæ est vis venefica. & subjecto, esse in prædicamento substantiæ. quæ admodum compositum ex materia & forma, neque ipse unquam dicerem totum scorpionem aut totam viperam esse venenū, sed illius spirituosum corpus vi venefica formatū, quod totum communicatur: Hujus autem corpus salivosum similiter conflatum, & morfu communicabile.

Nunc deinceps, quòd quarto loco quæris, an venena sint contagiosa, mea sententia est, corpora, quæ veneno interempta sint, minimè alia inficere posse. quæ vis illa non

modo proprio subjecto jam exuta sit, verum etiam in cadavere extincta, ita ut si venenum integrum è corpore jam ab ipso necato extrahatur, atq; alteri cuidam præbeatur penitus inefficax, ulliq; alteri lædendo sit factum ineptum, neque ab hac opinione me deflectit, quod in historiis Indicis habetur relatum, Cambajæ provinciæ regem veneno nutritum ita evasisse venenosum, ut etiam muscæ ipsius cutem exurgentes veneno tactæ perierint, siquidem propriè id contagium, quod fit per cibi summptionem, minimè appellandum puto, & venenum id regis in corpore vivente, nec dum sua potentia perfunctum erat. Porro venenū pestiferè tabi cur propriè & ipsum venenū, cum cor petat, & statim perimat, non sit vocandum, rationem nullam video. etsi inter hoc & alia, illud discrimen conspiciatur, quod pestilentia ubi aëre infecto communicatur, verè contagiosa sit. Alia verò contagii veri sint expertia, etiam si interdum medio aëris vitam eximant.

Quod autem de Hippomane nugantur, jamdudum qui rarò fallitur, esse fabulam docuit Aristoteles, siquæ philtrolam

lam nocendi humanis corporibus suapte natura, non à cacodæmone communicatam habeant, eam minimè veneficum dicerem. quoniam cerebrum potius, quàm cor laceffire, neq; præsentaneam necem afferre, sed ut cæteri pravi humores, atque ægritudines paulatim videntur consumere. Redis posthæc ad plumbi naturam jam pridem tractatam, in qua vix tibi persuadere potes, quomodo plumbi aqueis & subtilioribus partib. sub dio in cinerem conversis, vis terrestris, & ponderosa magis sese (quod ego dixi) exerat, quasi aqueæ partes magis debeant in halitus consumi, quàm ullo pacto in terrestrem substãtiam converti. Hoc autem facilius, ni fallor, discere poteris, si partes illas non prorsus aqueas. Sed etiam alicujus, ut sic loquar, terrestitatis participes esse cogites, ut quemadmodum humiditas viridiũ lignorum cõbusta multò plures cineres, quàm sicca ligna deusta facit, quòd illa terrestris humiditas in cinerem vertatur. Sic humiditas plumbi tenuior aliarum partium respectu sub dio cinis evadat, ac propterea discluso aëre, qui levitatem addebat, pon-

duſ paulò majus appareat.

De plumbeis caldariis, quoniam meam ad problema tuum reſponſionem minimè improbas, imò potius eam auctiorem, illuſtriorẽ, ornatiorẽquẽ facis, & ingenii tui candorem, & eloquentiæ ubertatem, & eruditionis copiam etiam atque etiam laudo & amplector, nec ubi tantã claritas adſit, philoſophicum puto, alia verba inutiliter adjungere. Itaque iis, quæ doctè ſcripſiſti, omiſſis, ad poſteriorẽ libenter tranſeo, in qua quoniam primum de liene diſputas, quaſi & ipſe *ai'niſpo* *φo* in ſanguine fabricando jecinori ſit, meamquẽ ea in re ſententiam audire optas, liberè dicam, ubi eſt tantus ſapientum virorum ac tantorum ſeculorum cõſenſus, me non facilè moveri, quod unus vel alter ingenii laſcivia quadam diſſentire videtur.

Nam & ipſe Galli cujuſdam atque alterius ſcripta vidi, meaquẽ in bibliotheca habeo. quibus & à te propoſitis argumentis, & plerique aliis docere nituntur, hætenus & veteres, & recentiores feſeliſſe, qui dixerint, lienis actionem eſſe ſanguinem,

guinem, & jecur à feculenta ac terrestri, melancholicaque substantia depurare, imò verò & ipsum non minus jecinore, sanguinis perfectionem absolvere, præsertimque pro sinistro cordis ventriculo eum parare. Sed speciosæ quidem sunt eorum rationes, quæ tamen paulò attentius examinatæ debita firmitate carere conspiciuntur. Ut enim verum est, frequenter naturam communes corporis ministros, vel geminos facere, vel in medio aliquo loco collocare, sic non ita sese huic necessitati adstrinxit natura, quin aliquando ab hujuscemodi consuetudine discesserit, tunc præsertim, cum melioris alicujus rei gratia id fecisse visa est. Quomodo enim natura potuisset duo ita vasta & toti corpori famulantia viscera in medio subtus cor disponere? Quomodo rursus non supervacanea fuisset, si plura sanguini efficiundo instrumenta condidisset? cui unum sufficere poterat, & debebat: Quam rem cognoscens Aristoteles, atque cordi cuncta præcipua tribuens, fatius duxit illud solum veram sanguinis officinam statuere, quam id muneris

pluribus impartiri: similitudinem aliquam genericam, aut etiam specificam habere posse structuram lienis cum jecinore non diffiteor, quoniam verò unaquæque peculiaris actio à proprietate partis efficientis nulli alteri communi proficiscitur, ut millies dixit Galenus, tantùm abest, ejusmodi proprietatem sanguificã eandem in utroque viscere esse, ut non minus terra à cælo distet. Quæ, mi Monavi, quæso est ratio ea, læsam sanguificationem atque vitia inde orta æquè à liene ac jecinore oriri & propterea debere lienem esse partem sanguinis effectricem? Nam ut de hydrope loquar, quem scribit Galenus necessario produci refrigerato jecore, quis ignorat à liene tumente, & refrigerato insigniter quoque refrigerari jecur, & subinde cachexias, hydropes, aliaque hujusmodi vitia succedere? De venenis, medicamentis, & cibis præclare, ut cuncta soles, disseruisti. Veruntamen, quod proponis venena variis partibus insidiari, nec propterea unum cor omnia petere, jam puto me explicasse lib. I. c. II. ubi eadem argumenta, atq; eandem difficultatem, quam tu, proposui,

posui, simulque, ni fallor, enodavi. Quare jam tibi me aliqua saltem ex parte satisfecisse spero: sin minus, voluntatem saltem ex parte satisfecisse spero: sin minus, voluntatem saltem meam probatã tibi iri cõfido. Vale. Patavii, die ultimo Martii 1584.

Thomas Erastus D. Petro Monavio Medico Cesareo S. D.

Tu verò Petre doctissime, & charissime, sic flagitas responsum ad literas, quæ 26. Aug. inter cœnandum mihi sunt reditæ, ac si de mea erga te optimavoluntate tibi non cõstaret. Qui ante fui, nunc etiam sum, tui amantissimus, & tibi gratificandi cupidissimus. Quocirca non debes à me precibus contendere, quod à me tibi curari præstativè posse arbitraris. Satis erit mihi, si te cupere intelligam. Itaq; ut petis, scrupulos tibi eximam, qui te vexant. Facilius erit hoc mihi, cum tu ipse rationem viamq; aperias.

Ex libellis nostris hanc te hypothesin excerpssisse ais, Metallica omnia in uniuersum, quovismodo parata, nec tutò nec cõmodè intra corpus sumi. Non dixi ego,

metallica omnia noxia esse. An enim & sallem inter metallica numerari non novimus? Sed & chalcantum non adeò noxiū esse affirmavi pag. 139. l. de auro potulento. Monui etiā plurimū malitia differre inter se, tum metalla tum metallica. Hæc hypothesis nostra est, metalla & his cognata, Misy, Sery, Hydrargyrū, Stimmi, temerè non esse devoranda, quovis modo sint preparata, præsertim verò si ignis vi sint concinnata. Si libelli principiū attentè considerasses, de metallis præcipuè me agere animadvertisses. Nec ignoras, puto autores à metallis metallica distinguere. Cùm deinde nobis das, nō ita nos alere metallica, ut pro cibo quotidiano uti liceat, idē mox nobis rursus eripis. An enim quod alere non potest, corroborare, refocillare, in statu suo partes principes conservare potest? Dico tibi hoc esse unū *ὅτι τῶν ἀδυνατῶν*. Quot modis corroborari, & instaurari vires possint, pag. 91. & deinceps expositum invenies: Quæ si expendere voles, ultro in partes nostras descēdes. Iterū repeto, impossibile est, sine alitione talia effici, qualia quintis metallorū essentiis, ac similib. adscribi

scribi audis ab horum pharmacorū fabricis. Quare non rectè credis experientiam te producere posse testem: Sed, inquires forte, non alere quidem ciborum instar, at nō nihil tamen alere. Ego verò nullo pacto alere demonstravi, sed sincera esse pharmaca probavi. Quī igitur constare ostendes, in usu medico illa sæpe, quo ad has intentiones, utiliter adhiberi, maximè in animi deliquiis? Quid enim? an quæ animo defectos revocant, alere omnia possunt? Ergo & frigida aspersio, & nasi cōpressio, & pilorū evulsio, & auricularū vellicatio, & oris ventriculi confricatio, & artuum contortio, ligaturæq; alunt. Aliud est spiritus evocare, qui ad cor cōfugerunt, atq; aliud eosdem nutrire: Infundimus eis etiam vinum ad celerem spirituum perditorū instaurationē, sed id nutrit: At metallica nō nutriunt. Non igitur, vini modo, juvāt. Vis te tuomet gladio jugulem? Haud multò post ita scribis: Purgandi vires pleraque obtinere, satis notum est. Item, neque enim inficias iverim, quin venenata & maligna aliqua qualitate participant: Si vera hæc sunt, ut certè sunt, quomodo

colere, corroborare, refocillare dicis? aut quî credemus animo defectis per se prodesse? Per accidens aliquando juvare, nil fortè vetat: Sed rationes expēdamus. summam mistonis perfectionem in auro præfertim elucentem, ac gemmarum præstantiam lux & splendor ille præfulgidus satis patefaciūt, spiritibusq; nostris lucidissimis maximeq; temperatis cognatas esse. Horum ratione facilè adducar, ut credam ob illam sympathiam & symbolorum convenientiam spiritus etiam conservare, augere, ac velut ignavos ac deperditos specifica proprietate restituere. Aurum perfectè mistum cōcedo, quando perfectè mistum vocas, cujus partes humidæ ita sunt cum siccis temperatæ, ut alteræ ab alteris sejungungi nequeant: Hæc perfectio, quid ad temperationem corpororum nostrorum attinet? Mistio perfecta alio modo dicitur, quæ ad plurimarum & præstantissimarum actionum usum requiritur. Hac perfectione metallis nihil imperfectius, hominis corpore nihil perfectius in tota rerû natura invenitur, de qua re pagina 46. & deinceps multa disserui. Repeti superiora etiam

etiam hic possunt. Est enim impossibile, ut quæ alere non possunt, spiritus augeant ac deperditos restituant. Quare verba sunt inania: Specifica proprietas, per quam instaurantur spiritus, est proprietas temperamentum talis, cujus ratione alimentum aliquid est, ac fieri id potest, quod nos sumus: Quod cum negatum sit metallis, nullum hic locum habet de occulta alia proprietate commentum ullum. Quid verò lux, & fulgor gemmarum ad spirituum alitionem? Fortè putas spiritus oculos habere, & etiam splendore ingestarum gemmarum voluptatē capere. At dico tibi, tritas gemmas omnem fulgorem amisisse. Si lux indicaret spirituum cum lucidis rebus cognationem, quàm multa, quæso te, forent eorum alimenta? Jam si venenatā qualitatem participarunt, si tanta corpus violentia purgant, qui spiritus restituant, augeant, conservent? In his quia nihil animadvertisti firmitatis, ad alia transis. Si metallica pharmaca, inquis, repudias, quia corpus vehementer purgant (pleraque purgare ultrò nobis concedis) nulla purgantia intra corpus sumi oportebit: Quod cum sit absurdum,

istud tantum sequetur. Non cruda, & ita ut è terra eruuntur, ingerenda esse. Sed quemadmodum & reliqua purgatoria præparata prius, & aliis additis correcta: Non sequitur. Si metallicis purgatoribus utendum negem, ut etiam aliis interdiciam. An si prohibuero Ellebori usum, tibi videbor etiam Rhabarbarum repudiare? Quia nocentiora sunt metallica ignium vi parata aliis purgatoriis, fugienda dicimus. At hæc respondebis: non minus illis corrigi poterunt: Sit ita: Quæro ex te, cur tot sumptibus & laboribus metallica conquiras usu non satis comprobata, dum idem longè vilioribus, & multo usu probatis obtinere potes? An non summa fuerit dementia, ignota, preciosa, multo labore, & sudore comparata anteferre minus preciosis, notis, obviis, dum non plus ex illis quàm ex his commodi expectes? At validius agunt, inquires, & in parva quantitate. Audio. Sed hoc tibi repono, ob id esse nocentiora, quia minima eorum quantitas plus exagitat corpus, quàm major aliorum quantitas. Si aliis adiectis retundi virtutem eorum dices,

dices, ut non magis infestent, rursus parum prudenter ignota pro notis eligi affirmabo, cum præsertim certus esse nequeas, utrum mali aliquid latenter corpori imprimant, majoreque precio veniant: Et cruda quidem corrigi posse haud nego. Ignium vi coccinata, an sic temperari queant, vehementer ambigo: Dixi alias crudi antimonii drachmā minùs movere, quatuor vel quinque granis præparati: Veteres quoque nonnunquam purgationis causa metallica propinarunt, chemico artificio ignium maximorum vi apparatus nulli unquam exhibuerunt: Auget, non minuit eorum malitiam præparatio per ignes. Hoc tu negas: quibus id rationibus fretus neges, videamus. Multæ res sunt, quæ cum antea crudæ & ineptæ forent, ignis postea beneficio coctæ aptæ efficiuntur ad corpus alendum. Testantur id carnes imprimis asæ, in quibus nemo ἐμπύρευμα refugit. Si toto genere hæc differre dicas, vel unam cerussam tibi proferam, quam & refrigerare & ideo repellere, emplasticamque esse, ipsa evidentia experiëntiæ testatur. Cur hic ἐμπύρευμα non urgemus cum tamen à plumbo ulso

aut parum aut nihil differat? Plurima etiã ex metallis vi ignis liquatis, & puris ab impuris partibus secretis comparantur pharmaca, ut olea, liquores, vocati spiritus, quæ ad refrigerandum & humectandum intra & extra corpus utiliter exhibentur, ut liquor vitreoli, & oleum sulphuris, in quibus gustu etiam ipso nulla acredo apprehenditur. Taceo nunc aquas destillatas. Ad hæc ita respondeo. Nunquam ego dixi, omnia ab igne cocta, vel usta *ἐμπύρευμα* noxiũ acquirere. Imò ex Galeni & Diosc. autoritate, ut ipsam rerum inspectionem mittam, rem aliter habere ostendi pagina 134. Rectè igitur tu toto genere differre dicis cibos, & metalla. Cæterùm cur metalla *ἐμπύρευμα* noxiũ retineãt, pag. 112. abũde exposui. Cerussæ exemplum, quæ res est facticia, & absq; igni omni paratur, tantundem ad rem facit. Si te sandycem intellexisse dicas, hæc ex cerussa leviter usta fieri respondeo. Differt autem à pumbo usto plurimum cerussa, cùm illud manifestè calidum, hæc frigida sit. Sed cui tu persuadebis, liquorem seu oleum calchanti ac sulphuris *ἐμπύρευμα* nullũ obtinere? Gustus,

stus, inquis, ac redinem nõ sentit: Ferreus est ergo gustatus tuus, si mordicationẽ nõ apprehendit. Admove guttam integram linguæ aut gingivis, aut carni cute nudatæ, & utrum erodant videbis. Non omnia, quæ gustus non percipit calida, vel fridida, talia non sunt: Sæpe enim sapor unus obfuscat alium, ut non sentiatur, tametsi plurimus adsit, ut in opio amaritas saporem tegit refrigerantium partium. Ita parum vini rubri vini albi multò copiosioris colorem obtundit, ut non videatur. Quoties operatio seu effectus adest caloris, nemo calorem adesse dubitabit, modo ab accidente nullo fallamur. Deinde lingua laxa cum sit, citò penetrant per eam tantopere extenuata, ut minus eorum actio hic, quã in densiori parte animadvertatur.

Miror verò, quorsum dicas, te non concedere, quæ in dura corpora sæviunt, mollioribus magis esse infesta. Ego namq; fusè docui satis, maximè calida, si exquisitè sint extenuata propter celerem penetrationẽ minus laxis, quàm densis corporibus nocere pag. 114. Sed & Gal. hac de re multa cum alibi, tum ubi rubificantia, vesicato-

ria & escharotica distinguit: per accidens hoc fit, quia non inhaerent. Si æquè diu in his atque in illis inhaerent, dubio procul plùs nocerent mollibus, quàm duris. Quæ igitur de lanarum saccis contra tormentorum ictus protensis affers, contra nos non faciunt: Aquam fortè ferrù corrodentem dicis sine noxa manu cava excipi. Si vel tertia temporis parte, quo ferrum erodit, in manu serves, senties quid possit: Vidi inferi in dentem cavum, ut leniter saltem gingiva attingeretur, quosque mox cruciatus cùm carnis exesione gigneret, itidem vidi, ac memini. Hoc exemplum aliàs magis quadrat, quàm id quod de lanarum saccis adfers, quia non de impulsu violento, sed alteratione violenta disputamus. Quod ad extremum metallica (de aliquibus non pugno, sed de metallis & cognatis quibusdam disputo) scribis, nō prorsus numero eorum, quæ intra corpus assumuntur, eximenda esse. si in eorum usu tria hæc observentur, ut rectè præparentur, aliis additis aptè corrigantur. deniq; debita quãtitate exhibeantur, satis est declaratū. Metalla enim sic præparari non
pos-

possunt ignibus, ut non semper noceant. Quia verò & nocētibus aliquando uti cogimur, non dico, ea nunquam usurpanda, sed cū aliter ægrum sanitati restituere non possumus, minus malum majore permutandum aliquando fuerit. De hac re pagina 106. 118. 122. 141. egi.

Habes responsum ad omnia tua breve & longum simul. Breve est si hanc chartam intuearis. Longum satis erit, si loca citata examinate attenteque relegere velis. Citavi ob id ipsum, ut labore te levarem inquirendi, & ipse mihi consulere, cū præsertim occupationes fusiorem responsionem instituere non paterentur: Dominus Iesus tibi benedicat Amen. Die 27. Augusti, Anno 1578.

Thomas Erastus D. Petro Monacho Sal. D.

Literas tuas, quas 4. Decemb. dedisti, ejusdē mensis die 17. hīc accepi, & diligēter perlegi: Probo autem mirificè studium tuum in inquirenda veritate, qua sanè charius esse nobis nihil debet: Ut enim usum

nullum haberet, quem habet in cunctis rebus summum, tamen seipsa dignum foret, cujus causa omnia toleraremus. Rectè igitur facis tu, quòd non statim assensum præbes omnibus, sed priùs apud te expendis ne incogitatè aliquid probes. Ad illa quæ in his literis objicis, breviter quidem, attamen perspicuè, respondere tentabo. De Gemmarum viribus non indoctos dubitare inquis, magnas & admirabiles inesse gemmis vires existimasse, qui tamen alias abditis illis proprietatibus tribuunt plurimum: Idem ipse quoq; omnibus temporibus animadverti, illos solos (de doctis loquor) ita statuisse, qui perpetuò latentres potestates reparent: Sed satis non est, doctum esse nisi quis hac ipsa in re, de qua quæstio est, doctus sit. Fieri certè potest, ut excellentibus viris & præcipuis in partibus artis nostræ exercitatissimis nunquam in mentem venerit, de hujus rei veritate inquirere. Solent enim pleriq; fidem habere illis, qui se periculum fecisse affirmant, quasi non & se & alios fallere potuerint: In horum ordine ipse quoq; permansissem, si non observavissim omnes ferè, qui talia præ-

præcipuè nobis commendarunt superstitiosissimos, aliisq; vanis artibus deditos fuisse; Credat, qui vult, gemmas mirabilia efficere, mihi qui & ratione & experientia didici aliter rem habere, nullus faciliè persuadebit, falsum esse verum. Chalchanti liquorem, ut & ipsum Calchantum minore periculo usurpari posse in ipso libello falsus sum. Nec ego incertis casibus, ubi nihil videatur obstare posse, vereor eo, rebus aliis cõvenienter temperato uti. Quid verò de pharmacopœo dicam, equidem non habeo aliud, quàm nescire me utrum contuleris ægris, an non contulerit. Suspicor enim, si utilitatem attulit, aliis rebus, distributionis, aut deductionis aliorum gratia potius miscuisse, quàm sanationis. Vix enim arbitror quenquam crediturum, insita sua natura vas ruptum sanare ipsum posse. Hoc certè comperi, omnes pulmonis ulcere quamvis obscuro laborantes (sunt enim aliqui ad eas aquas ablegati à medicis, de quibus dubitabatur, an ulceratos pulmones haberent) qui aquas calchantum continentes biberunt, celerem sibi mortem accersivisse. Quod nisi in di-

uerfis sæpe evenisse viderem, asseverare apud te non vellem. Venerunt enim deinde ad me consilium petentes (& hoc ipso anno adhuc duo robusti iuvenes) cum consilio locus non superesset. Quæ ideo refero, ut me diligenter omnes circumstantias examinavisse intelligas. Ego pharmacopœum facultate hujus liquoris ulcera hæc tum sanavisse credam, ubi rem certius cognovero, & quibus præterea sit usus unà cum circumstantiis: Qui sapit temerè non credit illis jactatoribus, quoties ea exhibent, quæ nocere possunt. Audivi sexcenties medicamentum quoddam Elidæi Medici Bononiensis ad cœlum tollere, quasi sputum sanguinis admirabili efficacia curaret. Sed multis ab ipso frustra exhibitum partim vidi, partim scio, sicut ne ipse quidem fructum ex eo deprehendi. Usus enim sæpius sum, quod periculosum non sit, & rationem habeat suffragantem, sæpenumero ubi multa sunt adhibita, quæ simul affectum percitant, laus tota uni perperam adscribitur.

De aqua forti nihil dicam, cum neminem sperem adeo insanire, qui eam bibendam, aut deglutiendam consulat.

De

De metallorū trāsmutatione si disputa-
 re hīc velim, actū egero. Priusquam enim
 mihi persuadeatur, hanc artem esse veram,
 cōfutari oportet omnes rationes meas, vel
 aliis melioribus vel ipso facto. Hoc autem
 aliquot jam seculis à multis millibus fru-
 stra tentatum est, nec cuiquam impunè
 fuit. Omnes enim si non sanitatis, auri ta-
 men jacturam fecerunt, pars maxima ad
 ad egestatem est redacta. Noli putare mi
 D. Petre nō posse me veris rationibus re-
 fellere fallam artē, quam nō exercuerim.
 Quid enim an & magiam me exercuisse
 & didicisse oportet, si refutare eam rectè
 velim? Non arbitror: At ratio similis est
 artium omnium. Quomodo etiam à me
 postules, ut præstem quod ratio fieri non
 posse docet, ac nullus unquam præstare
 potuit? Non versatus es, inquis, *ἐν ἐργασίᾳ*
τῆς χημικῆς, quæ arcana plurima prodit. Fateori
 Sed nec repræhēdi ego unquam chemiā,
 quatenus *τὰ δυνάμει* persequitur, sed laudo
 eam, & celebros. Quatenus transmuta-
 tionem viliorum metallorum in aurū ar-
 gentumq; *π*mittit, & *ἀδυνάμει* tentat, hacten-
 us eandem damno. Nec oportet me ar-

bitor prius impossibilia conari facere, quã conantem bonis & veris argumentis deterream: Possumus enim scire de multis rebus, quòd effici humanis viribus nequeant, licet ipsi nunquam facere aggressi fuerimus. Cur igitur non possum scire utrum concessa hominibus sit facultas, species rerum transmutandi. Ars ajunt, nõ habet hostem, nisi ignorantem. Hoc cum de veris & utilibus artibus dicitur, probrosum est. cum de falsis, impiis, superstitiosis, noxiis, laudem meretur, qui eas damnat & confutat, priusquam didicerit.

ἰσοσυγκρασίας, quæ in certis duntaxat individuis reperiuntur, tertii cujusdã ordinis esse cum dicis, vix quid velis intelligo. Cum enim tales proprietates formæ *ὑσιώδεις* tribui nequeant, (quippe in omnibus speciei individuis inveniretur, si propter formam substantialem inessent) cui alii rei seu materiæ qualitatibus acceptas feremus. Proprietates formæ *ὑσιώδεις* usum vix habere in medendo cogitatè scripsi, nec video, cur me pænitere debeat. Ex hoc, inquis, sequetur, ferè nos sola usurpare, quæ formis suis orbata sunt: Quo concessio al-
ter-

terutrum horum absurdorum colligis, aut nullis formis medicamenta illa prædita esse, aut, quod esse creduntur, nõ esse revera. Respondeo. Prius nullo modo sequi. An enim quod hac certa forma privatum est, omni forma spoliatum esse oportet? Alterum rectè sequi dicis, si modo rectè intelligis. Etsi enim Rhabarbarum nominatur radix arida, rhabarbarum tamen verè non est, sed rhabarbari cadaver. Tum verè est rhabarbarum, cùm terræ adhuc in fixum ejus ad se succum quo nutritur, & vivit, attrahit. quod tibi absurdum videtur. An tu es oblitus opere & potètia talia omnia definiri. Aristo. 4. Meteor. ultimo hæc habet:

τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ὅστιν ἕκαστα, οἷον ὁ ὀφθαλμὸς, εἰ ὄρα· τὸ δὲ μὴ δυνάμενον, ὁμοιούμενος, οἷον τενεαῖος, ἢ ὁ λίθινος. ἔδὲ γὰρ παρίων ὁ ξύλινος ἀλλὰ ἢ εἰκῶν. Addã quæ 2. gen. ani. 2. scripsit. ἔ γὰρ ὅτι παρόσωπον μὴ ἔχον ψυχὴν ἔδὲ σφῆξ, ἀλλὰ φθαρέντα ὁμοιούμενος λεχθήσεσθαι· τὸ μὲν ἔστι παρόσωπον, τὸ δὲ σφῆξ ὡς παρὸν εἰ ἐγγίγνεται ξύλινος ἢ λίθινος.

Ab hac sententia non dissentit Galenus. Nam 1. de Pla. Hipp. & Plat. 8. de Aristotele loquens ait: Ipse est qui nos docuit, ut ad operationem & usum uniuscuiusq; instrumenti, non ad fabricam despiciamus. cùm quænam sit ejus essentia, scire volu-

mus. Idem repetivit in fine l. 2. jam dictâ repetens. ἐπ' αὐτῆς εἰ ὄβρις τὸ τῷ Δεισοπέλοις λήμμα, καὶ ἔχῃ πλὴν πλεοντήν τῷ παρὰ τοῦ βιβλίου διηγήθῃν: Addo hæc, ut quæ de primo libro Latine extât, genuina esse videas. Quod nam hoc est λήμμα: οὐ παροξύνει κρινεῖται πλὴν ἐν πῶς ὀργάνοις ἐπερότητα τῷ αὐτότητα τῶν ἐνεργείας, τῷ π' χρείας αὐτῶν. Si ergo nō amplius nutritur ac vivit arida radix, ὁμοφύμως Rhabbarbarum dici quis inficiabatur? Ac de viribus novis, quæ unâ cum forma nova accesserunt, idē quæremus? Frustra hic quæres. Non enim accessit vis purgandi à forma cadaveris, ut sic nominem, sed prius inerat ut in lib. de occultis pharmaci potestatib. ostendi. Hinc insolubili argumento probavi, purgatricē ejus vim ad materiæ qualitates pertinere, nō ad formā. Quæ namq; virtus in aliqua materia inhæret, q̄ multas diversas formas sibi invicem succedentes recepit, nō potest ullius esse ex his propria qualitas. Si enim unius esset, ea abolita, ipsa quoq; extincta fuisset. Video te non observasse hæc, quæ tamen verbosè ibi tractavi.

Quæris, num in anima carentibus temperies formæ vicem suppleat: Respondeo. Non supplere, si de forma substantiali intelligas. Quid verò in animatis, inquires, temperies?

peries? Cui annumeranda? Formæne? Ita
 duæ erunt formæ unius rei simplicis, sub-
 stantialis una, accidentalis altera. Ergo ne
 materiæ? Atqui de hujus ratione est non
 agere sed pati: hæc tuæ sunt: Ego non tan-
 tum non judico absurdum esse in rebus
 Physicis seu materiatis duas formas pone-
 re, substantialem unam & accidentalem
 alteram, sed necessarium esse ajo, non u-
 nam tantum, sed plures accidentales po-
 nere. Quippe formæ *ὑποστάσις* Physicæ ni-
 hil agunt sine instrumento corporeo, &
αἰτιῶν τῶν διατάξεων. quia non sunt actu efficaces,
 sed potentia, respectu actus secundi. Pro
 diversitate ergo temperamētorum diver-
 sas edit forma substantialis actiones. Idem
 hoc ipse tu cū affirmes his verbis (qua-
 litates verò, ex quibus temperies constat,
 omnes uno ore Philosophi fatentur, actio-
 num esse causam proximã & per illas sub-
 stantias efficaces esse) nihil opus est, ut plu-
 ra dicam. Posthæc pro morborum totius
 substantiæ assertionem hoc affers argumen-
 tum: Reperitur in cōpositis tertium quid-
 dam præter materiã & formam, sc. forma
 totius, in quo fortasse horum morborum

autores sedem ipsis cōstituunt: Est autem
 forma hæc totius alia. non tamen ab ipso
 met composito, sed à forma partis, quæ u-
 nà cum materia cōpositum constituit: cō-
 positum sit homo. Forma partis hic erit a-
 nima, cū corporis temperie totum con-
 stituēs: at totius forma, erit ipsa humanitas:
 Ad hæc ita respondeo: certum est per ma-
 teriam & formam tertium esse in toto na-
 turali, seu in composito. De substantiis si
 loquamur, dubitabit nemo eorū, qui prin-
 cipium l. 2. de anima attentè perlegerit &
 intellexerit. Manifestè ibi distinguit com-
 positum à materia, & forma. In composit-
 to, seu uno accidentali æquè clarū est. Ha-
 bes igitur me tibi consentientem hac qui-
 dem in parte. Cū deinde exēplo homi-
 nis declaras tuam sententiam, quatuor vi-
 deris res ponere, compositum, hominem,
 animam seu formam partis. Tertiò mate-
 riam congruenter temperatam. Postremò
 formam totius, nempe humanitatē. Quæ-
 ro primū quid differat ab homine huma-
 nitas? Deinde cur à composito nimirū ho-
 mine, tanq̃ partem quartam ponas, cū
 Aristoteles tria tantū in substantia tali a-
 gnoscat?

gnoscat? Materia enim cujusq; rei propria
 ὡς ἑαυτῆς, & ultima non potest sine peculiari
 temperatione materiæ nomen retinere.
 Haud dices, puto, quartum hoc, materi-
 am cum forma unire, atq; unitis jam idem
 ipsi composito supervenire, tanquam ulti-
 ma & perfecta forma. Quippe, qđ ex ma-
 teria & forma coaluit, ἰσπόσαισιν & ἰσποσάμενον
 & ποδε ἔ Græci vocant, Latini barbari sup-
 positum, aliquando individuū & subsistēs
 nomināt. nec alio aliquo egere putāt: Sūt
 enim hoc modo composita primæ substā-
 tiæ seipsis subsistentes. Huc Aristotel. ver-
 ba pertinent 2 De anima 1. διὸ οὐ δεῖ ζητεῖν, εἰ
 ἐν ἡ ψυχῇ, καὶ τὸ σῶμα ἄσῳρ ἔδὲ τὸν κηρόν @ τὸ χῆμα ἐστὶ ὅλως
 τὴν ἐκάστου ὕλην, @ τὸ ἔϋλη. Nulla ergo natura seu
 substātia in homine præter materiam, for-
 mam, & compositū, quod est homo. Quid
 ergo inquires, de humanitate dicemus? Nū
 ab homine non differt? Differt certè, sed
 non tanquam natura, seu substantia, quæ-
 dam quarta: sic ergo differunt, ut caro &
 τὸ ἔϋ hominis, hoc est, perfecta hominis de-
 finitio ab omni cōcretione materiæ, & pa-
 tibilitatis secreta in mente nostra consi-
 stens. Homo enim mortalis & patibilis est,

non humanitas, quæ est intellectus nostri
νόησις, omnis materiæ contagionis & muta-
 bilitatis expers, ac velut idea quædam ho-
 minis. In ipso autem homine non est ab
 homine alia natura distincta, per quam
 homo vel agat, vel patiatur aliquid aliud,
 quàm agere ac pati possit, quatenus ho-
 mo est: Sed ponamus re ipsa aliud esse ali-
 quid ab homine, formam scilicet totius, ut
 appellas: Quid hinc concludes? Morbos,
 ais, totius substantiæ videntur horum in-
 ventores in hac natura posuisse. Quæro i-
 gitur, utrum natura hæc quarta, substan-
 tia sit an accidens: Si accidens statuatur,
 vel erit totum secundum ipsum per se al-
 terabile, vel non: Si prius detur, non fue-
 rit forma seu terminus generationis, sed
 indefinita qualitas, nempe patibilis, quod
 est absurdissimum. Si secundum ipsum
 mutabile corpus esse negetur, non poterit
 morbos suscipere, nisi qualitatibus muta-
 tis ipsum quoque mutetur. Redibimus i-
 gitur ad principium: sed frustra hic hæreo,
 cum fieri non potest ut substantiæ forma
 sit accidens. Quod si ergo substantia est,
 nihil habet contrarium. Ergo καὶ ἴσως ani-
 mā

mæ instar nihil patitur: Nullū ergo per se morborū est subjectum. Corpus ergo primò læditur, quod tu quoque concedis. Ergo morbus quilibet primò & per se corporis affectus est. Secundò & per accidens vel animæ, vel humanitatis, quatenus scilicet cum corpore ita malè affecto amplius consistere, ipsumq; informare non possunt. Idem nos dicimus. Nihil igitur inter nos relinquitur controversum. Imò verò plurimum ais: Quoniam pestilētes & contagio venenato inficientes humores aut vapores, etsi in corpus primum invadunt, non tamen secundum simplicem duntaxat temperiem, sed ita, ut totum destruat: Concedo hæc omnia, sed quid eis efficias, nondum certò video. Pestilentes humores vel corporis temperiem lædunt, vel unitatem, vel instrumentorum conformationem. Nisi horū aliquid lædant, morbos nullos creabunt. sed de primo genere, in temperie scilicet (reliqua duo morborum genera huc non pertinent) agamus. An possit corporis natura destrui temperamento integro remanente? Tu affirmabis, si propositum tueri voles, ego negabo.

Ut forma aliqua sit in materia, necessarium est, ut materia perfectâ habeat *δύναμιν*, seu perfectè sit disposita. Non enim forma quælibet in subjecto ceu materia qualibet, sed in propria tantùm riteque disposita inest, nisi cœlû terræ miscere velimus, & humanam animam in materia asini, fabæ, milii, inhabitare posse opinemur? Quæ verò est ista dispositio materiæ alia, quàm conveniens temperamentum? Hoc dum adest, congruenter, dum abest incongruenter disposita est, & dicitur materia. At impossibile est materiam perfectè dispositam, non informari à forma, pro qua suscipienda & retinenda aptè, sufficienter præparata est. Neque suam est deserere materiâ forma ulla potest, quantisper pro ejus per-mansione rectè temperata est materia. Ergo cum substantiis, & formis per se, & primò nihil sit contrarium, & actio omnis fiat à contrario, à nullis morbis primò & per se lædi, vel destrui possunt. Quare temperationem primo corrumpunt necessario, quæ corpus destruunt: sed nec temperationi quando consideratur ut habitus, seu motionis terminus, aliquid per se
 & pri-

& primo contrarium est. Corpora enim ratione habituum quiescunt, non moventur, aut mobilia sunt, ut demonstratur 7. Physic. 3. Tunc igitur solùm mutatur corpus, quando qualitates patibiles primè scilicet moventur, seu patiuntur. Quocirca corporis temperationem per se sola illa corrumpunt, quæ calefacere, frigefacere possunt: pestilentes igitur humores aut halitus, nisi dividendo continuum corpus destruant, calefaciendo aut frigefaciendo corrumpunt. Quod enim primò & per se non invehant morbos instrumentales, confessum esse arbitror. Aliter enim temperamentum labefactare per se nequeunt. At hoc integro perdurante corpus interire aut dissolvi non posse, certum est. Frustra igitur in quarta illa natura, si ponatur, substantiæ aliquid esse, finguntur morbi primo inharere. Hic non incommodè repetivero, quod antea dixi, formas substantiales physicas absque instrumento corporeo nihil agere. Est ergo proxima actionis causa organum, seu pars corporea. Quare vel morbus non per se primò seu proximè lædit actiones, vel est hu-

jus partis seu instrumēti proprius affectus. Quod si organi propria est dispositio, non poterit proprius formæ affectus censerī. Quid igitur profit commentum de totius forma, si quàm maximè verum esset? Non enim humanitas, sed homo morbis afficitur, nec patitur à morbis anima, sed corpus. Patet igitur frustra hujusmodi fingi ad stabiliendos morbos substatię totius, quos natura prorsus nescit cum tota vetustate. Est enim recens figmentum, à Fernelio primùm, ut arbitror, excogitatum. Videtur autem è chimia pullulare primum cepisse.

Quod ultimo loco quęris nequaquam facilè est explicatu. Multos enim torfit quęstio hæc Medicos, dum alii medium inter sanitatem & morbum dari concesserunt, alii cum Aristotele negarunt, ut se facilius extricarent plerique, dari dixerunt, si sensus arbitri ponantur, non dari, si rationi judicium permittatur. Quod ut in hac sola quęstione tolerari possit, non tamen tuę interrogationi satisfacit, qui generaliter quęris, Cur contrariorum alia *ἀμείωτα*, alia *ἑμείωτα* statuuntur. Eadem quęstio
mota

mota olim & ab aliis fuit: Movit eos hæc
 potissimum ratio, quod viderent ab extre-
 mo uno ad alterum transitum fieri nõ pos-
 se, nisi per medium eatur: Ergo, inquit,
 cùm motus omnis ex cõtrario fiat in con-
 trarium, qui poterit inter aliquam contra-
 rietatem medium negari: Omnia igitur
 sunt ἕμμεσα. Tua ratio, etsi cùm hac coinci-
 dit, tamen alia est. Sic enim colligis, Con-
 traria sunt πρὸς τὴν ἀντιστροφὴν τῶν. quæ cùm sint
 sub eodem genere extremè sibi opposita
 medium habeant necesse est. sive nomen
 habeat, sive ὁμώνυμον sit. Distinguunt alii me-
 diũ in id quod transitus vocant. & id quod
 formæ nominant. Illud esse dicunt, quod
 magis & minus infinita serie recipiatur, ut
 est medium inter calidum & frigidũ. Hoc
 esse affirmant, quod certam speciem unã,
 vel plures habet interjectas, ut inter albũ
 & nigrum, interponuntur rubrum, palli-
 dum, lividum, cæruleum. Hæ species non
 secundum magis & minus tantũ diffe-
 runt, sicut major vel minor caliditas, sed
 definitæ sunt species: Hujus generis con-
 traria non habent medium trãsitus, inquit
 unt: Nõ enim necessarium est, ut quando

nigrum album fit, per omnes species trāſſeat: Alterius generis ἀμείσα vocari ajunt, quod definito medio careant: quæ cum dimidium tantum quæſtionis ſolvant, & non rectè tamen ſolvant, pro nulla reſponſione jure optimo habebimus. Aliter igitur explicabimus: Contrariorum, quæ accidentia ſunt, (ſunt enim & ſubſtantiarum differentia, per quas genera dividuntur, cōtraria, & quod ejuſmodi contraria ſint ἀμείσα, caret omni controverſia, ut arbitror) duo ſunt modi, ſeu genera, quoniã corpus ſubjectum propter aliqua eſt per ſe mobile ſeu mutabile, propter aliqua quieſcit. Et quæ extrema ſunt, vel ſines motionum, id eſt, ſecundum quæ corpus non mutatur, ſed à motu quieſcit, magis & minus reſpuunt, nec motui obnoxia per ſe ſunt. Ad hoc genus pertinent omnes habitus, relationes & figura. ad ea quorum cauſa ſubjectum eſt mobile magis & minus recipiunt, & ob id ἑμείσα ſunt & dicuntur, ſicut altera propter cauſam contrariam ἀμείσα noſcuntur: Quomodo enim fieri poteſt, ut quæ magis & minus non recipiunt, hæc ex dimidio ſint talia vel talia? Non recipere

pere autem habitus & terminos motuum magis & minus, & per se notum est, & 7. Phys. 3. demonstratur. Non enim habitus causa fieri aut perfici, sed facta vel perfecta res quævis dicitur. Sanitas igitur & morbus contraria sunt *ἀμωσια*, cùm secundum hos habitus non moveatur sed motum sit: Terminant enim motum. At calidum & frigidum cōtraria sunt *ἐμμεωσια*, quia secundum ipsa movetur corpus, non autem motum est: Recipiunt hæc magis & minus, cùm calidum possit fieri minus calidum, & similiter frigidum. Quare poterit idem medio modo habere. In talibus medium est cum extremis *ὁμογενές*, & consistit in qualitatibus patibilibus, secundum quas corpus primò & per se est alterabile. In habitibus contrariis medium est *ἐπιπρογενές*, quod omnes intelligunt, qui inter motum & formam per eum acquisitam distinguere norunt: Nullum enim genus idem est motus & habitus per eundem acquisiti. Nec possunt extremi habitus componi aut misceri, ut ex illis medium quiddam generetur utriusque extremi participes. In his igitur medium transitus gene-

re differt ab extremis, & proinde medium
 ὁμοῦς non est: Quare non est necessari-
 um, ut quando contrarium permutatur in
 contrarium transitus perpetuò fiat per
 medium ejusdem generis. Ita prior solvi-
 tur ratio. De tua non est cur multa dicam.
 Contraria, inquis, sunt *αὐτῶν*. scio. Sed &
 hoc alterum scio. Aristotelem negare om-
 nibus in genere relationis contentis ac-
 cidere medium. Nec contraria sunt om-
 nia, nec recipiunt magis & minus rela-
 tiones, ut in prædicamentis & loco supra
 citato docuit Philosophus. Non ergo se-
 quitur contraria referuntur, ergo habent
 medium, cùm sint extrema quædam. Hoc
 enim solis illis accidit, quæ magis & minus
 recipiunt. Contrarium sufficit contrario
 suo contrarium esse, non oportet medio
 contrarium esse. Satis de hac re dictum, si
 Medicos inter sanitatem & morbum me-
 dium ponentes duobus verbis excusaue-
 ro. Medici artifices sunt, & ob id circa sin-
 gularia versantur, qui cùm certam in ma-
 teriam introducere formam velint, ne-
 cessario materiæ nobilitatem, seu habili-
 tatem

ratem præcipuè considerant: Hæc habi-
 litas corporum cum gradus sive magis &
 minus suscipiat (est enim per se indefini-
 ta) qui sine habitibus definiri non possunt,
 morbum & sanitatem non contemplan-
 tur, ut formas à materia secretas, aut mo-
 tionum fines, sed considerant eas, quate-
 nus in materia inhaerent, & cum habilita-
 te junctæ sunt: Per accidens igitur recipi-
 unt magis & minus, itaque medium habe-
 re dicuntur, quatenus scilicet in corpo-
 re insunt, quod sanitatis habitu amplius
 perfici, aut habitu morbi gravius lædi po-
 test. Non nesciunt aliàs, corpus nostrum
 non perfici, quatenus perfectum jam est, sed
 quatenus perfici amplius potest. At habitus
 ratione res nulla perfici potest, sed perfe-
 cta jam est: non igitur habitus ratione mo-
 vetur res ulla. Inter habitus ergo cõtrarios
 mediũ seu gradus nulli sunt: Quoniam ve-
 rò accidit habitui, ut subjectum habile sit
 amplius perfici, eatenus habitibus gradus,
 qui eis tamen accidunt, ascribunt artifi-
 ces, qui hæc res tanta accuratatione mini-
 mè distinguunt. Si non clarè satis exposui,

admoneto me, & si potero dilucidius, & fufius declarabo. Vale. Dab. circa initium Januarii anni hujus 79. quem tibi tuisque omnibus quàm feliciffimum ex toto corde precor. Saluta dominum Doctorem Joh. Hermannum, & si quid Pandora illa recens fabricata agat nofti, de eo me certio- rem facito.

Thomas Erastus D. Petro Monacho S.P.D.

Literas tuas postremas, vir ornatiffime, ante menses ferè duos accepi, sed ad eas nondum respondi, partim negotiis impeditus, partim tabellariorum inopia prohibitus. Abfui enim per mensem in thermis. quem ad locum nullus venit: Jam igitur respondebo. Chemiam me non simpliciter damnare. sed magnis laudibus tollere. si utilia, & quæ fieri poffunt, conetur facere, fatis intellexifti.

Ἰδιοσυγκρασίας à peculiari temperamento provenire, itidem perspexifti. Itaque hoc folum addam. non effe temperamenta hæc extra humanæ temperationis latitudinem pofita. Plane funt infinita hæc indivi-

dividuorum temperamenta, unde fit,
 ut tanta sit ingeniorum, naturarum &
 morum diversitas. Singuli enim ferè ali-
 quid proprii habent, ac rarò fit, ut duo ali-
 qui eisdem rebus delectentur, quippe qui-
 bus alius gaudet, alius averfatur. Verum
 nos illas notare duntaxat solemus, quæ in
 frequentius accidunt & à communi natu-
 ra plurimum recesserunt. A philosopho-
 rum sententia me discessionem facere, &
 ad medicos transire non bene opinaris,
 quando res quaslibet opere & potètia de-
 finiendas esse scripsi. An non enim testi-
 moniis apertis Aristotelis hoc ipsum com-
 probavi? Quæ si non satis clara videntur
 tibi, lege principium in lib. Oeconomico,
 ubi hæc verba reperies: ὃ δὲ ἑκάστων ὄντων καὶ γέγονε,
 καὶ ἡ ἕστιά αὐτῆ αὐτῆ πυχρότης ἔσται. Primo item Polit. 2.
 πάντα δὲ τῶ ἔργῳ ὡρῆσαι καὶ τῇ διωάμῃ ὥστε μικρὰ ποιῆσαι
 ὄντα ἢ λεπτέον (αὐτὰ εἶναι), ἀλλὰ ὁμόνυμον. Pertinent
 huc etiam quæ in 2. de cælo & mund. oc. 3.
 scripsit: ἑκάστων ὄντων ὅν ἔργον ὄσιν ἐνεκα τῶ ἔργου. Eviden-
 ter ut arbitror, probavi cum Aristotele me
 locutum quando tibi respondens scripsi,
 Rhabarbarum in officinis non esse verum
 Rhabarbarum, quia opus, cujus causa à

natura factum est, facere amplius non possit, sed Rhabarbari veri cadaver: Equidem sicca radix, quæ vitæ operationes exercere nequit, non magis est verum Rhabarbarū, quàm manus hominis amputata manusest. Quippe ὁμονόμος manus aut Rhabarbarum dicuntur, quia non possunt id cuius causa facta sunt, præstare. Equidem perfectionem ac finem amiserunt, quæ potestatem operandi perdididerunt: Hoc autem nihil aliud est, quàm natura sua & essentia spoliatum esse. Quod præclare Aristoteles loco supra ex primo Politicorum citato his verbis declarat: ἡ δὲ φύσις τέλος. οἷον γὰρ ἕκαστόν ὄρεσι τῆς φύσεως τελεωθῆσθαι, ταύτῃ φάμεν τὴν φύσιν εἶναι ἕκαστου, ὡς αὐτῆς ἀνθρώπου, ἵππου, &c. sed quid opus est probatione in re manifesta? Oculum qui cernendi vi orbatus est, verè & perfectè oculum esse nullus credit. Nomine quidem oculi nominatur, at re ipsa oculi cadaver est, licet nutriatur & vivat. Non enim ob id oculos dicitur, quia vivit (perfectio oculi non est vivere, sed in super videre, tunc generationis suæ finem attigit, cùm virtute aspiciendi

endi præditus est) sed quia videt, aut videre potest. Quare si τὸ ἴδεν ἢ τὸ πέλος oculi est potestas videndi, per hanc merito definitur. Hæc enim ejus est finis, perfectio, essentia, & natura. Eadem est omnium aliarum rerum conditio, quæcunque certi operis causa conditæ sunt. Nec effectibus, sed formis definiuntur, quæ jam dicto modo definiuntur, nempe id agendi, cujus gratia à natura producta sunt. Qui opere vel operationibus in definitionibus utuntur, ex eis potentiam, quæ earum causa est, intelligunt. Cùm nomen notum est, id ponimus: cùm ignotum est, aut proprio nomine caret, formam sæpe, cujus facultas est, pro eo ponimus. Cùm ejusdem formæ plures sunt potestates, atque unam ab aliis distinctam volumus, ut possumus, describimus. In qua sententia cùm Galenum etiam fuisse demonstraverim, non facio à Philosophis discessionem ad medicos. Sed amobus consentientia dico. Absurdè, inquis, deinde formæ duæ substantiales in eadem re ponuntur. Idem ego quoq; & dico &

sentio. Ad dam hoc loco ne longior hinc nobis disputatio oriatur. formã ultimam seu perfectionem ultimam esse unicam in re qualibet, quæ reliquas, quæ pro formis habentur à nonnullis, sub aut in se contineat: At Galenus temperamentum putavit animam esse, & præter hæc inest anima. Itaque duæ infunt animæ. Non statim verum est, quod Galenus dixit: Temperamentum dicimus cum Aristotele (qui hac in re consentit, cum veritate divinitus nobis patefacta) accidens esse, non substantiam. Quod cum dubitatione careat, nulla causa est, ut quæram, utrum metalla animata sint, propterea quod sunt temperamento suo quælibet prædita. Utrû autem crescant, & verè augeantur, non constat liquido, ut affirmas, imò res longè aliter habet. Non enim aliter quàm per additamenta partium augentur. Nec probant venæ tuæ quicquã. sed si quæ in gemmis tales apparent, vitio eis datur, alienique aliquid intervenisse significant. Quas in nobilioribus metallis venas vocant, venæ non sunt, sed vel meatus terræ, vel tractus in quibus apta continetur materia, ex
qua

qua generari possit, si genitum non sit metallum, &c. Humanitas, ut genus, species, predicabile, est *νόημα* intellectus, quibus res extra mentem nulla respondet. Uniuersale, inquit Aristoteles, vel nihil est, vel post res est, postquam scilicet animo à rebus abstraxerimus. Talia autem nō agunt, aut patiūtur. Nec ob id est inane cōmentum. Servit enim cognitioni nostræ plurimum (dum quæ natura in multis una est & à singulis est inseparabilis, & nec agit, nec patitur in singulis, ut uniuersalis, sed ut est res singularis, ita quoq; agit) quod ne tu quidem ignoras: Humanitas igitur est homo seu hominis natura in mente per modum ideæ considerata: Atqui ideas quoque partem substantiæ non esse rerū, quarum sunt species, certum est apud omnes. Quis posset igitur hac forma extra res sive in animis duntaxat nostris inhærens morbos totius substantiæ nobis parere? Non etiam sic est in mente hominis, humanitas, ut ei homo respondeat extra subsistēs, sed quæ in homine est singularis, in mente est uniuersalis.

Quid in mentem venerit novi morbi

inventoribus nescio. Hoc interim probè scio, morbos omnes (de corporeis loquor) accidere primo corpori, non animæ seu formæ: Item, quod morbi omnes necessariò (cùm lædant actionem primo) in illis rebus insint, sive illis noceant, quibus primo operationes anima efficit. Si enim in re aliqua affectus aliquis sit, qui nihil istorum lædit, dum hoc facit, morbus non erit nominandus. Ergo cùm præter tria non possunt ostendi, à quibus primo eduntur operationes, quid est opus alia quærere? Hoc ais quæritur potissimum: quod primo lædatur. Non enim inficiari quenquã, quin temperamentũ simul lædatur. Quæro ego rursus, an actio lædi possit, antequam temperamentum vitiaverit. Si potest, nõ erit temperamentum primum instrumentũ animæ, & cæcutierũt in re tanta omnium seculorum Philosophi & Medici. Cùm temperamentum oblædi asserimus, non de sola partium solidiorum temperie loquimur. sed etiam spirituum. & volumus intelligi de temperie actu, quæ constat ex calore tum implantato tum influente. Falleris cùm putas ipsos quo-

quoque authores confessuros simul cum tota substantia temperamentum necessario destrui. Contrarium affirmant & scribunt, aliquando morbum totius substantiæ actiones lædere, temperamento nulla in parte adhuc offenso. Spiritui & calori cum nocumentum afferri ajunt, bene dicunt. at temperamentum tunc non lædi non ostendunt: Cum verò animam primo offendi ajunt, quid dicant, nesciunt. Ego etiam sic nunquam sum argumentatus. In substantiæ totius morbis necesse est temperamentum destrui. Ergo temperamentum per se & primo læditur: sic ego colligo. Si actio à temperamento proveniens, vel si actio nulla læditur à morbo nisi temperamentum aut fabrica, aut continuitas partis vitiata sit, certum est ab his primo actiones produci, & in his omnes morbos inesse, neque pro morbo censerì posse affectum, qui harum nihil lædit. Cum in accidentibus suffusioni similibus vitio ventriculi ortis scribis, affectionem eam oculorum non propriè dici morbum, neque ab ea oculos primo lædi, rursus falleris. Ut de primo nihil dicam, quomodo dicis

tu affectum oculi primo non lædere oculos? Quo in loco prius est dispositio illa oculi, quam in ipso oculo? Verum est, quod causa affectionis in ventriculo prius colligitur, & inde in cerebrum oculosq; ascendit. Quo cum pervenit, oculum lædit, quæ læsio alibi prius non fuit: Solet hic vapor aliquando prius mordere os ventriculi: Consentire tum oculi solent. at non eodẽ ipsi posterius morbo laborare solent, quo ventriculus. Vt enim ventriculi, visio lædi non potest, ita nec oculi concoctio ea, quæ panem, vinum, carnes, vertit in chylum, &c.

De contrariis mediis, & medio carentibus non reprehenderem tuam explicationem, si medium illud subjectum posset inveniri. Cum inquebas, Natura nõ posset de uno extremo transire ad alterum, nisi prius transeat ad mediũ, videtur, nulla dari medio carentia contraria. Mors & vita non sunt contraria propriè dicta, sed privatio & forma, seu privativè opposita. Nos de propriè sic vocatis differebamus. Ita simul ad alteram objectionem responsum habes. Quoniam neq; formas contra-

tua gratias tibi ago, sunt in ea quædã pro-
 pter ἀσαφειάς suspecta. Nã in hujuscemodi
 interdum vel minima maximum secum
 τὸ πλεῖν ἢ ἀπλεῖν momentum afferunt. Vulne-
 raria è pyrola non videtur mala, & sæpe
 συμπίεσις paucorum quorundam effectus
 præstat admirandos, artemq; dosium me-
 dicam, etsi non tollit, ludit tamen, & non
 minorem usus, quàm rationis auctoritatẽ
 esse debere convincit. Anisum purgans
 meum non est, sed à Gallis acceptum, mu-
 tilata tamen, quam habes descriptio: ℞
 Anisi ℥ iiij. Sacchari ℔. iij. Scammonii ℥
 ij. Turpethi, Mastiches an. ʒ ss. Zinz. ʒ iiij.
 fyr. el. de gẽmis, Diamarg. frig. an. ʒ ij. Coq.
 Saccharo q. s. Ejus dimidia parte excipe
 pulveres & anisum obducito, reliqua di-
 midia in crustato. Datur ad ʒ ij & tres.
 Guajaci corticum decoctum sitim quoq;
 restinguere, & quidem potenter, sæpe de-
 præhendi. Ejusdem in calefaciendo non
 magnam esse vim, catholici usus multorũ
 dierum innoxius satis convincit. Ego ℥ j.
 affundo ℔. vi. aq. Coquo ad medietatem.
 Inest vis purgandi & aperiendi multò effi-
 caciior, quàm ligno, propter salis copiam.

Itaque quatuor doses habebis. Vinum senex noster, à quo accepi, in inveterato tantum adhibebat. Dum sudor movetur, vinum non adeò convenire, uti etiam ventum seu potiùs aërem liberiozem, rationi consentaneum. Sed dum purgamus & vino & victu liberalius uti nil prohibet. triginta & quadraginta diebus in iis, qui bibere possunt, continuis uti nil vetat. Corporis moles attenuatur, vires interim constât. Victus ratio proba, libera tamen; à sole tantùm & vento & crapula caveant. Hoc ipso commendabile medicamentum, quod ejus usus à suspitione etiam liber est. Pyrapyrum saponem nigrum requirit, de altero illo, facticium intelligo minium. Relinquendum per horas ad minimum duodecim, & cùm cutis planè nigra est, tunc impressionem à medicamento factam esse cognoscitur. Orbicularia ulcera requiruntur, quando globulos cereos, vel pisa imponere volumus, ut diu aperta maneant. Plumbi gravitas, etsi aqueæ naturæ sit, ex partium densitate provenire videtur. Chymistis ab hydrargyro, & sulphure combusti-

bustili, hoc est, impuro. Sic autem appellat halitum duplicem. Nepenthe præter ea, de quibus ante, recipit coraliorum, margaritarum, croci & succini essentiam, hoc est, partes purissimas, arte elicitas, ut quantum ab opio & alterco periculi est, tantum præsidii à posterioribus istis. Congelantur itaque spiritus maligni, sed nativi corroborantur. Hac de causa per accidens ab ipsius haustu sudor in quibusdam subsequitur: in pueris efflorescentia faciei, propulsis à centro ad extima vaporibus malignis. In sistenda alvo medicamentum præsentaneum. Fratri tuo, & generoso Dudichio officiosam ex me salutem. Salutant te nostri omnes. Vale. Basilea, vicesima sexta Iulii, Anno Salutis, LXXX.

D. Petro Monavio Theodorus Zuingerus S. P. D.

Accepi tuas. Neque verò Nepenthes congelando tantum, sed & dissipando & propellendo, confortatis visceribus præstat in Epilepticis. In pueris eo exhi-

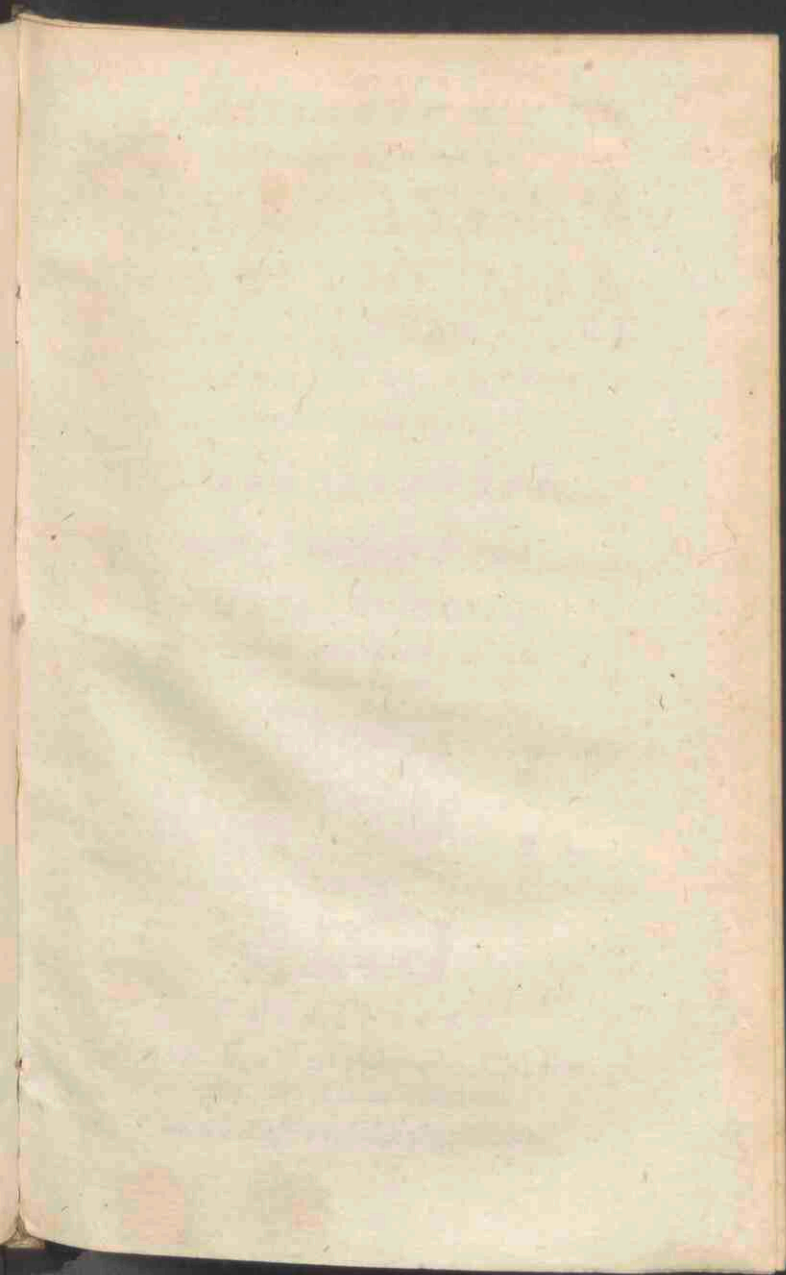
bito animadvertes faciem rubore suffundi. Congelari verò spiritus nihil mirum videatur, si momento etiã & à calidis frigida, & à frigidis calida, mediantibus spiritibus, hoc est, corporibus subtilissimis & agilissimis, coagulari animadverteris. Sic oleum Camphoræ ab aceto non tantùm, sed & ab aqua simplici. Oleum saturni à momento aquæ, oleum sulphuris crassius ab urinæ spiritu. Jucunda profectò Empirica, & ut ingenuè dicam, multis otiosis theoriis anteferenda. Rectè tu de moscho in uterinis removendo. De mumia non multum laboro. Nam basi medicamenti, & iis, quæ adduntur oleis, utramque vim tribuendam censeo. Neq; verò margaritarum acredo te offendat, nisi etiam saliũ, qui tamen non modò innoxie, sed & magno cum commodo exhibentur. Magna sunt hæc omnia, & præclara; sed *παρ' ἐξοδος* interim *ἀγαμάδος δαν* ea est, quæ Medicum facit *αὐτὴν θεον*. In aniso purgante scāmonii molem ego neutiquã phorresco. Fac periculum. Descriptio genuina, quã misi, nisi quod in scheda tua pro Turpeti, Mastichis an. ʒ ʒ. substitues an. ʒ ʒ. Nostri nō conficiunt, sed
 alibi

alibi confecto utimur. Catholici decocti
 ℥ iij. infunde ℥ β. caryophyllorum cum ℥
 β. fyrupi rosati solutivi. Nihil eo mitius.
 Nunc adeò quinquagenariū ex infectio-
 ne hepatis calidioris, toto corpore scabio-
 sum, per dies 40. feliciter eo purgavi. Lo-
 co vini decocto leniore utentem, victus
 reliqua ratione liberiore. Purgat tantum,
 non prolicet sudorem. Neque est ἰδρωτικῶν
 vim quodammodo afferri putes, si κατὰ ρυθμὸν
 reddatur. Vis illi aperiens tāta est, ut pur-
 gans ad intima deducere queat: neq; ve-
 rò tanta, ut per sudorem purgare queat.
 Indicat curatio ipsa, nec tu nisi experiare
 credas. Vino non interdico, nisi penetra-
 tionis majoris causa loco vini substituē-
 dum videatur lenius decoctum. Guajacó-
 ne verò vinum venenum? At & Matthio-
 lus, & Massa vino Guajacano feliciter utū-
 tur. Cratonis formulam probō. Multas
 consimiles Massæ libellus de morbo Gal-
 lico continet. Turpeti minoralis tot ferè
 descriptiones, quot capita. Neque ego de
 effectu quicquā asserere possum, qui præ-
 parationem ignoro. Unam habeo, partim
 diaphoreticā, partim vomitoriam: sed ve-

hementem utramque. Itaque blandioribus & tutioribus uti malo. Diasulphuris descriptio non placet. Congeries illa medicamentorum mihi non placet. Si Theriaca sulphur preparatum excipias, cum castoreo, thure, camphora (quid enim crassa illa, & per secessum abitura moramur, margaritas, lapides) idem facturum putarim. Scilicet & pharmacopœorum lucro consulitur, & copia ingrediētium medicæ singularis memoriæ auctoritati, si Diis placet, consulitur. Etsi & illud verum est, Regem absq; satellitio in publico cōspici nō debere. Sic mores nostri. At Agellus etiam solus inter suos probabatur. Hæc ego ad epistolam tuam raptim. Vale,
mi Monavi, & me amare perge. Ba-
fileæ Calend. Maji. Anno

X X C I.

F I N I S.

004 1417286216